

TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI SİYASAL
HAREKETİNİN GEÇMİŞİ ÜZERİNE

**TIP'İN
BİRİNCİ
ONYILI
(1961-1971)**

EL KİTAPLARI
DİZİSİ

18

**TÜRKİYE İŞÇİ SINIFI SİYASAL
HAREKETİNİN GEÇMİŞİ ÜZERİNE**

**TİP'İN
BİRİNCİ
ONYILI
(1961-1971)**

**INFO-TÜRK
Araştırma-Çeviri-Belge Bölümü
Elkitapları Dizisi - 18
Brüksel - Şubat 1982**

SUNUŞ

12 Eylül askeri darbesiyle kurulan faşist dikta bir yandan Türkiye'nin tüm sosyal, ekonomik, politik, kültürel yaşamını ve dış ilişkilerini etkileyen kararları arka arkaya uygulamaya koyarken, öte yandan da işçi sınıfının siyasal ve sendikal hareketini, hem fizik olarak, hem de hukuki planda tasfiye etmek, bunu başaramazsa, en azından kendi belirlediği ideolojik çerçeve içinde ehlileştirmek üzere çok yönlü bir planı uygulamaya geçirmiştir.

Evren Cuntası'nın kullandığı ideolojik çerçeve, "kemalizm"dir.

Türk burjuvazisinin kendine özgü ideolojisi olan kemalizm, Mustafa Kemal'in iktidar yıllarında bir yandan uluslararası konjonktürün zorlaması nedeniyle sürdürdüğü "komşu ülkelerle iyi ilişkiler", öte yandan burjuva iktidarını kurarken burjuva değerlerini de topluma egemen kılmak üzere uyguladığı "reformlar" nedeniyle, ilerici çevrelerde bile özüne aykırı değerlendirmelerin konusu olagelmıştır.

Kemalist hareketin, iktidarı ele geçirir geçirmez işçi sınıfı hareketini ezdiği, yabancı işgalcilere karşı mücadele yıllarında kendisini destekleyen Kürt halkına ihanet ederek "kırım"

INFO-TÜRK

Section de
Recherche-Traduction-Documentation

Square Ch. M. Wiser 13/2 - 1040 Bruxelles
Tél: 230 34 72
D/1982/2198/40

düzeğine ulaşan bir ulusal baskı uyguladığı gerçeğini gözardı eden bu değerlendirmeler, Türkiye işçi sınıfı hareketinde belli merkezlerce de benimsenmiştir. O kadar ki, faşist niteliği gerek darbeyi gerçekleştiriş biçimi, gerekse darbe üzerinden geçen birbuçuk yıllık süredeki uygulamalarıyla ortaya çıkan Kemalîst Evren Cuntası'nın bağrında hâlâ gerçekçi çizgiler bulunduğunu iddia edenler çıkabilmektedir.

Bu tutumun şampiyonluğunu ise, Türkiye Komünist Partisi Merkez Klîği ile Türkiye İşçi Köylü Partisi yapmaktadırlar. Şu farkla ki, TKP Merkez Klîği bu gerçekçi çizginin "Cunta yönetiminin sosyalist ülkelerle ilişkisinde" yansıdığını öne sürerken, TİKP'nin yöneticileri, bunu, kendi anti-sovyetik tutumlarıyla cuntanın tutumu arasındaki paralelliklere dayandırmaktadırlar.

Bu iki hareketin dışındaki hemen hemen tüm sol partiler ve hareketler, ilk günden itibaren darbenin faşist niteliğini vurgulamışlar, bu tesbit temeli üzerinde bir anti-faşist cephe kurulması görüşünü savunmuşlardır. Bu görüşü benimseyenler arasında Türkiye İşçi Partisi, Türkiye Sosyalist İşçi Partisi, TSİP muhaliflerinin oluşturduğu TKP(B) bulunduğu gibi, TKP Merkez Klîği'ne karşı örgütlenen TKP Leninciler kanadı da vardır.

Darbe gününe kadar "faşizmin kapıda olduğu" savından hareketle TİP ve TSİP'le demokratik planda eylem birliğinden yana görünen TKP Merkez Klîği, bu iki partinin 12 Eylül rejimini faşist olarak nitelemesi üzerine ilişkileri askıya almıştır. Bu askıya alışı, iç bölünme nedeniyle esasen zayıf düşmüş bulunan TİP'in darbe sonrası koşullarda iyice eriyeceği ve kadroların TKP'ye teslim olacağı hesabı da rol oynamıştır. Ancak kendi kadrolarının da ağır darbeler yemesi ve ayrıca kendi içindeki bölünmenin örgütü zayıf düşürmesi nedeniyle, bir süre sonra TKP Merkez Klîği dağılmaya başlayan ve bir kısmı TKP Leninciler Kanadı'na kayan parti üyelerini kendi çevresinde tutabilmek için "çekim unsuru" olarak "birlik" konusunu yeni den gündeme getirmek zorunda kalmıştır.

Özellikle TİP'in devrimci kadrolarının, cuntanın faşist niteliği konusunda ödün vermeyeceğini pratikte gördüğü içindir ki, TKP Merkez Klîği, "cuntanın faşist olup olmadığı tartışmasını ön plana çıkarmadan da somut konularda eylem birliği yapılabileceği" görüşünü öne sürerek TİP Merkez Klîği'ne manevra olanağı hazırlamıştır.

Aslında TİP'in devrimci kadroları açısından sorun, bir "tanımlama"nın çerçevesine hapsedilecek kadar basit bir sorun değildir. TKP, darbe sonrası koşullardan yararlanarak, kendi ideolojik ve politik platformunu olduğu gibi diğer iki sosyalist partiye, yani TİP'e ve TSİP'e de dayatmak ve kabul ettirmek çabası içindedir.

Ancak, özellikle Türkiye İşçi Partisi'nin kadrolarında TKP pozisyonlarına karşı şiddetli tepki vardır. Çünkü gerek Türkiye'de, gerek Türkiye dışında birçok TİP'li, TKP'ninkinden farklı şu pozisyonları benimsedikleri için Türkiye İşçi Partisi'ne girmişlerdir:

- Türkiye burjuvazisinin ideolojisi olan kemalizme teslimiyete karşı olmak,
- Proleter enternasyonalizmiyle yurtseverliği birlikte yükseltmek,
- Devrim mücadelesinin strateji ve taktiklerini, burjuva ideolojisine teslimiyetten kaynaklanan kalıplara göre değil, Türkiye'nin somut gerçeklerinin somut çözümlenmesine göre çizmek...

Türkiye İşçi Partisi'nin 1975'te yeniden kuruluşu sırasında, devrimci unsurların baskısıyla bu pozisyonlar parti belgelerinde, 1971 öncesi döneme göre açık ve net şekilde belirlenmiş, beş yıl süre ile TKP ile TİP arasındaki siyasal mücadelede ana ayrım noktalarını oluşturmuştur.

Ancak, Türkiye komünist hareketini tek başına temsil etme iddiası taşıyan Boran'ın 1979 seçimlerindeki hezimetini, kendi "tarihi şahsiyet"i önünde hiçe saydığı bir başka kadın aday tarafından Türkiye'nin en büyük işçi kentinde yenilgiye uğra-

tilması, Boran ve ekibi için bu ayırım noktalarını ikinci plana itmiştir. O tarihe kadar her türlü birlik girişiminin engelleyicisi olan Boran ve Sargın, birden bire "birlik" şampiyonu kesilmiş ve "siyasal birlik" adına hızla TKP'nin pozisyonlarına rampa etmeğe başlamışlardır.

Bu rampa edişin ilk somut göstergesi de, yönetimde esasen varolan tasfiyeciliğin, bu kez TKP'ye özgü yöntemlerle uygulamaya geçirilmesi olmuştur.

Nitekim, 1980 yılında TİP Merkez Yönetim Kurulu içerisinde beliren görüş ayrılığında Boran-Sargın Kligi'ne muhalif olanların parti'den tasfiyesi için, 12 Eylül faşist darbesi fırsat sayılmıştır. Parti Kongresi'nde seçilmiş MYK üyelerinin ancak daha sonra yapılacak bir kongrede görevlerinden düşürülebileceği ortada iken, merkez kligi, hiçbir yetkili kurul kararı olmadan, 12 Eylül ertesinde ilk iş olarak MYK üyeleri de dahil, muhaliflerin partiyle ilişkilerinin dondurulduğunu açıklamış, daha sonra da bu kişilerin, yine hiçbir yetkili kurul kararı olmaksızın, tek tek partiden atıldıkları bildirilmiştir.

Bu misli görülmemiş tasfiyecilik yapılırken, legalizmin de ender raslanan bir örneği yine bu klik tarafından verilmiştir.

Darbeden önce herhangi bir güvenlik önlemi almamış bulunan Genel Sekreter Sargın ve Örgüt Bürosu Sekreteri Osman Sakalsız, partinin tüm üye fişlerini, sempatanların isimlerini ve Merkez Yönetim Kurulu'ndaki konuşmaları içeren teyp bandlarını sıkıyönetime kaptırmışlardır.

Darbeyi tasfiyeci amaçları için fırsat sayan Boran, Sargın ve Sakalsız daha sonra teker teker yine legal pasaportlarıyla legal şekilde Türkiye'den ayrılmışlar, gittikleri Avrupa ülkelerindeki partililerin sağladıkları olanakları kullanarak mülteci statülerini garantiledikten sonra aynı tasfiye işlemine Avrupa ülkelerinde girişmişlerdir.

Bu arada, anti-empyralist, anti-faşist, anti-tekelci ve anti-sovenist TEK CEPHE'nin kurulmasına katkıda bulunmak üzere TİP'lilerin de katılımıyla kurulan Demokrasi İçin Birlik yöneti-

minin bu tasfiyelere karşı çıkması, parti içi muhaliflerin "onlar normal anti-faşist değildir" gerekçesiyle anti-faşist kavgadan da dışlanması tertiplerine direnmesi karşısında, Boran-Sargın-Sakalsız Kligi, örgütün tüm tüzük hükümlerini ve demokratik işleyiş kurallarını ayaklar altına alarak DİB'i de fiilen tasfiye etme operasyonuna girişmişlerdir.

TİP'in yurt dışındaki devrimci kadrolarının tasfiyesi için Boran-Sargın-Sakalsız Kligi'nin giriştiği saldırı, TKP Merkez Kligi tarafından teşvik edilerek Boran'a övgüler düzülmüştür.

TİP'in geçmişindeki tüm tasfiyelerin yürütülmesinde ünlü "komünist avcısı" Parmaksız Hamdi'ye taş çıkartacak hünerler gösteren Nihat Sargın ile yardımcısı Osman Sakalsız'ın her türlü kirli yöntemlere başvurarak DİB Almanya örgütünde yarattıkları huzursuzluk üzerine, DİB Olağanüstü Genel Kurulu 22 Kasım 1981 günü Paris'te toplanarak durumu görüşmüş ve çalışmaları sonunda kamuoyuna şu açıklamayı yapmıştır:

*

“ I. Türkiye halkları ve özel olarak da Türkiye işçi sınıfı ve emekçi kitleler, 12 Eylül 1980 darbesiyle yönetime elkoyan faşist askeri diktanın yıkılması mücadelesi içindedir.

Şurası bir gerçektir ki, emekçi kitlelerin canı ve kanı bahasına bağımsızlığın kazanılmış ve cumhuriyet rejiminin yaratılmış olmasına rağmen, Türkiye hiçbir zaman gerçek bir demokratik düzene sahip olamamış, tüm "batılılaşma" iddialarına rağmen, egemen sınıflar evrensel insan haklarına hiçbir zaman saygı göstermemişlerdir. İnsan haklarının ayaklar altına alınması, bugün olduğu gibi, zaman zaman sınıfsal ve ulusal baskıyı en üst düzeye ulaştıran açık faşizm uygulaması biçimine dönüşmüştür.

Bu objektif gerçekliğin yanısıra, demokrasi mücadelesinde öncülük misyonu taşıması gereken komünist hareketimizin, işçi sınıfını ve emekçi kitleleri gerek siyasal planda, gerekse anti-faşist mücadele planında belirleyici ve sonuç alıcı bir güç

halinde örgütlemek görevini yerine getiremediği de, bugün herkesin kabul etmek zorunda olduğu bir olgudur.

İşçi sınıfının siyasal örgütlenme sürecindeki hareketlerden biri olan Türkiye İşçi Partisi de kuruluşundan bu yana geçen süre içerisinde kendi ideolojik, politik ve örgütsel bütünlük ve tutarlılığını sağlayamamıştır. Legalizm hastalığını bir türlü aşamayan parti, merkez yönetimindeki çoğunluk kesiminin tasfiyeciyi uygulamaları nedeniyle daha faşizmin tırmanış günlerinde örgütsel zaafa sürüklenmiştir.

Esasen, legalizm, teslimiyetçilik ve tasfiyecilik, Türkiye komünist hareketinin en önemli zaaf noktaları olmuştur. Bu zaaflardır ki, emperyalizmin ve burjuvazinin işçi sınıfına yönelik saldırılarının daha yıkıcı sonuçlar vermesine olanak hazırlamıştır.

II. Demokrasi İçin Birlik örgütü, komünist hareketimizin bir uzantısı olarak, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde dağınık birimler halinde ortaya çıkmıştı.

15 Haziran 1980'de Türkiye İşçi Partisi yönetiminin de müdahalesiyle merkezileşen Demokrasi İçin Birlik, 14 Şubat 1981'de yapılan 1. Avrupa Genel Kurulu'nda, TEK CEPHE anlayışına uygun, örgütsel bağımsızlığa sahip demokratik bir örgüt olmuştur.

Ne yazık ki, Türkiye komünist hareketinin yukarıda vurgulanan genel zaafı, 12 Eylül sonrasında yurt dışına çıkan TİP yöneticileri tarafından bilfiil bu örgüte de musallat edilmiştir.

Örgüt statüsünde demokrasi cephesinin en geniş çevrelerin katılımıyla oluşturulması için mücadele öngörüldüğü halde, TİP yöneticileri, üyelerin disiplin anlayışından yararlanarak etkileyebildikleri bazı DİB birimlerini kendi parti içi tasfiyeciyi uygulamalarına alet etmek suretiyle, partinin en yüksek kademesindeki muhaliflerini dahi anti-faşist hareketten dışlamağa kalkmışlardır.

TİP yöneticileri, ayrıca, "*bilimsel sosyalist platformdaki partilerin tekleşmesi*" adına, devrimci mücadele faktöründen ziyade, özünde Türkiye burjuvazisine ve onun ideolojisi olan kemalizme teslimiyeti esas alan bir siyasal görüşe ödün verme ve böylece partiyi ideolojik, politik ve örgütsel planlarda eritme sürecine girmişlerdir. Bu konuda, TİP yönetimindeki tüm kanatlar aynı oranda sorumludur.

Bu gelişim, DİB'in çeşitli ülke örgütlerinde farklı görüş ve tavırların benimsenmesine ve giderek merkezi otoritenin zayıflamasına yolaçmıştır.

III. Yukarıda belirlenen tesbitlerin ışığında, DİB Olağanüstü Avrupa Genel Kurulu,

- a. DİB merkezi yapısının lağvedilmesine,
- b. Ülke örgütlerinin, buldukları ülkelerin özel koşullarını da göz önünde tutarak, doğru gördükleri görüşler doğrultusunda anti-faşist ve siyasal mücadele görevlerini bağımsız olarak yürütmelerine,
- c. Ancak bu bağımsız yapılarıyla, buldukları ülkelerde Türkiyeli demokrasi güçlerinin en geniş birlikteliğinin oluşturulması için aktif ve özverili çabalarını sürdürmelerine karar vermiştir.

IV. DİB Olağanüstü Avrupa Genel Kurulu, ayrıca, örgütlerinin bugüne kadar edindikleri deneylerin ve genel doğruların ışığında tesbit ettiği şu gerçekleri de vurgulamayı görev sayar:

1. 12 Eylül öncesinde unsurları yeterince belirlenmeden ortaya atılan işçi sınıfının siyasal hareketinin (komünist hareketin) birliği sorununa 12 Eylül Darbesi sonrası koşullarında yeni bir açıklık getirmek gerekmektedir.

Bugün Türkiye işçi sınıfının siyasal hareketi ne tek başına bir örgüt tarafından, ne de "*bilimsel sosyalist platform*"da yalnızca kendilerini gören üç parti tarafından temsil edilmektedir. Bugün ne nitel olarak, ne de nicel olarak hiçbir partinin veya partiler grubunun böyle bir iddiaya hak kazandıracak özel-

liklere sahip olmadıkları, bir yıllık faşist baskı uygulamasının sonuçlarıyla belli olmuştur. Şu halde, Türkiye işçi sınıfı siyasal hareketinin birliği, sadece üç partiyle sınırlı olmadığı gibi, onların başı çekmesi koşuluna da bağlı değildir.

Devrimci hareketimiz için geçerli tek KOMÜNİST PLAT-FORM vardır:

- İşçi sınıfının öncülüğünün tartışma götürmezliği,
- Örgütsel çalışmada demokratik merkezîyetçilik anlayışı,
- Proletarya enternasyonalizmi ve demokrasi güçlerinin uluslararası dayanışmasına saygı,
- Tek devrim sürecinde demokratik aşamanın stratejik öneminin kabulü,
- Birlik sürecinde eşitlik, karşılıklı güven ve saygı,
- Kürt halkının kendi yazgısını kendi belirleme hakkı çerçevesinde uygun göreceği örgütlenme ve mücadele biçimlerine saygı ve dayanışma.

Bu platformda yer almak, kimsenin, hiçbir örgütün önceliğinde, ayrıcalığında ve tekelinde değildir. Birlik olayını üç parti ile sınırlı görmekte direnmek, özünde birlik sürecini baltalayıcı bir tutumdur.

Yukarıda belirlenen ilkeleri benimsemiş her örgüt ve grubun bu platformda yer alma hakkı vardır.

2. Günümüz koşullarında cephe sorunu her zamankinden daha büyük bir önem taşımaktadır. Dünya pratiğinde de görüldüğü gibi, birleşik cephe, gerçek bir demokrasinin kurulabilmesi için tekel dışı tüm toplumsal sınıf ve katmanları, bağımsızlık, özgürlük ve barıştan yana tüm çevreleri içeren yapılar olmak zorundadır. Bunun şu veya bu biçimde istisnası olamaz.

Geçen bir yıllık anti-faşist, demokratik mücadele pratiğinde, tüm demokrasi güçleri, cuntanın baskıcı niteliğini ve insan haklarının çiğnenmesini teşhir etmek, "demokrasiye dönüş" aldatmacası karşısında dünya kamuoyunu uyarmak, düşünme, ifade, siyasal, sendikal ve demokratik örgütlenme ve seçim özgürlüğünün, insanca yaşama hakkının eksiksiz sağlandığı, faşist

örgütler hariç tüm siyasal partilerin özgürce kurulabildiği, Kürt halkı üzerindeki ulusal baskının kaldırıldığı bir demokrasi hedefi göstermek ve bu hedef uğrunda Türkiye halklarının verdiği mücadeleye dayanışma sağlamak konusunda ayrı ayrı, değişen etkinliklerde mücadele yürütmüşlerdir.

Günümüzün yakıcı sorunu, bugüne kadar ayrı planlarda birbirinden bağımsız olarak demokrasi mücadelesi yürüten tüm güçlerin, anti-empyalist, anti-faşist, anti-şovenist Tek Cephe'de birliğinin sağlanmasıdır.

Bu konuda dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, anti-faşist birlik sorunu ile siyasal birlik sorununun birbirine karıştırılmaması, demokratik örgütlerin eylem ve giderek cephe birliği sorununun herhangi bir siyasal parti tarafından siyasal birlik planında pazarlık unsuru olarak kullanılmamasıdır.

Anti-faşist birliğin oluşturulmasında, eşitlik, karşılıklı saygı ve iç işlere karışmama ilkelerine bağlılık, dayatma ve zorlama değil, ikna ve gönüllü birlik yöntemlerinin uygulanması esas olmalıdır.

DİB Olağanüstü Avrupa Genel Kurulu, bu karara katılan örgütlerinin, yukarıda belirlenen ilkeler çerçevesinde siyasal birlik ve anti-faşist birlik mücadelesine en büyük özveriyle katkıda bulunacağını kamuoyuna ilan eder. 99

*

İllegalitede bulunan TİP'in örgütsel yapısını tasfiye ettikten sonra demokratik bir örgüt olan DİB'i de fiilen likidasyona sürükleyen Boran-Sargın-Sakalsız üçlüsü, TKP Merkez Klifi'yle masaya oturmuş ve nihayet 4 Şubat 1982 günü cunta hakkını da TİP ve TSİP'in değerlendirmesinin değil, TKP'nin değerlendirmesinin yer aldığı bir çağrıya imza atarak fiili likidasyon sürecinde bir adım daha atmışlardır.

Çağrıyla birlikte yayınlanan bir açıklamada, üç partinin bundan böyle düzenli ilişki halinde olacakları ve ortak çalışma yürütecekleri belirtildikten sonra politik birlik sorunda he-

nüz aralarında görüş ayrılıklarının varolduğu, bu ayrılıkların ideolojik, politik bir dizi konuda ortak sempozyumlar yapılarak ve eylem birliği süreci içinde giderileceği kanısında bulundukları ifade edilmektedir.

Ancak, daha kendi örgütleri içinde bir birlik sağlayamayan merkez kliklerinin, işçi sınıfı hareketinin siyasal birliği gibi önemli bir misyona adaylık koymaları, her türlü inandırıcılıktan yoksundur. Çünkü, "birlik" çılgınları atan Boran-Sargın-Sakalsız kliği, beş yıllık ikinci parti yaşamı içinde, üstelik ikisi de faşist darbeden sonra olmak üzere, üç tasfiye yapmış olup, hâlâ "muhaliflere değil partide, demokratik mücadele planında dahi hayat hakkı yoktur," diye direnmekte, diğer bir deyişle sorunları tartışmak yerine, kendi teslimiyetçiliklerini eleştirenlere karşı "birlik adına tasfiye" operasyonu yürütmektedirler. Oysa, 2. Kongre'de seçilmiş bulunan Merkez Yönetim Kurulu'nun toplanmasına karar verdiği TİP 3. Kongresi 12 Eylül darbesi nedeniyle toplanamamıştır. TİP merkez organı Çarkbaşak'ta da belgelerle açıklandığı gibi, çeşitli konularda farklı görüşler etrafında toplanan iki ayrı grup vardır. Avrupa'daki partillerin önemli bir bölümü de, TİP Merkez Kliği'nin görüşlerini paylaşmamaktadır ve bu görüş farklılığı DİB Olağanüstü Kongresi Kararları'nda ifade edilmiştir, ki farklı görüş taşıyanlar arasında Büyük Kongre delegeleri de vardır.

TKP'deki durum da bundan farklı değildir. Merkez Kliği'nin kemalizme teslimiyetçi tutumuna karşı çıktığı için partiden tasfiye edilmek istenen MK üyelerinin ve parti temsilcilerinin oluşturduğu TKP Leninciler Konferansı, 50 yıldan beri merkez kliği tarafından toplanması engellenen TKP Kongresi'nin toplantıya çağrılması kararı almıştır.

Kendi içinde örgütsel, ideolojik ve politik bakımdan böylesine bölük pörçük olan partilerin, merkez klikleri arası görüşmelerle ne anti-faşist birliği, ne de siyasal birliği sağlamaları mümkün değildir.

Çünkü, işçi sınıfı partisi, kesintisiz devrim süreci içerisinde, işçi sınıfının güçlenen hareketlerine siyasal nitelik kazandırabilecek, köylü hareketlerini yönlendirebilecek, cesur, tecrübeli, her durumda devrimci güçlere yol gösterebilecek ve *objektif durumların gerekli kıldığı her türlü çalışma biçimini* uygulayabilecek devrimci bir mücadele örgütüdür. Devrimci mücadelede başarının birinci şartıdır.

Böyle bir partinin temel özellikleri ise şunlar olmak zorundadır:

- Parti Türkiye işçi sınıfının siyasal partisi olmalıdır.
- Parti, bilimsel sosyalizmi, parti program ve tüzüğünü kabul eden, parti çalışmalarına aktif olarak katılan, parti kararlarını yerine getiren, parti disiplinine uyan, partiye aidiyatını ödeyen bütün işçilere, yoksul köylülere ve işçi sınıfı ideolojisini kabul eden devrimcilere açık olmalıdır.

- Parti,

1. Bilimsel sosyalizmi savunur ve geliştirir.
2. Teorik çalışmayı, bilimsel araştırmaları, parti içi teorik ve pratik eğitimi her durumda sürdürür. Parti yüksek bir okuldur. Parti, devrimci teori, Türkiye'nin geçmişi hakkında tarihi bilgi ve içinde bulunduğu durum hakkında derinlemesine bilgi ile donatılır.

3. Parti, kesin zaferi için her türlü küçük burjuva sosyalist akımına karşı mücadele eder, parti içi ideolojik mücadeleyi sürdürür. Bilimsel sosyalizmin ilkeleri üzerinde birlik sağlar.

4. Eleştiri ve özeleştiri, partinin en güçlü silahıdır. Parti birliğini sağlamada, parti içi çelişmelerin çözülmesinde ve yanlış eğilimlerin ortadan kaldırılmasında eleştiri ve özeleştiri yöntemi kullanılır. Parti, eleştiri ve özeleştiriye önemle isteyen her türlü sübjektivizm ve liberalizm ile mücadele eder.

- Partinin ana amacı "*kesintisiz devrim*" süreci içinde komünizmi kurmaktır.

Parti, bu amaçla işçi sınıfını, işçi sınıfının dostlarını, başta yarı işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, toplumda çı-

karları emperyalizmle ve faşizmle çelişen, bütün sınıf ve tabakaları "DEVİRİMCİ HALK CEPHESİ" içinde toplar. Devrimci Halk Cephesi, işçi-köylü temel ittifakı üzerinde yükselir. Cephe, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinde mücadelesini sürdürür. DEVİRİMCİ İŞÇİ-KÖYLÜ İKTİDARI'ni kurar. Devrimci İşçi-Köylü İktidarı'nın esas amacı, sosyalist toplumun objektif ve sübjektif şartlarını hazırlamak ve İŞÇİ SINIFININ MUTLAK İKTİDARINI gerçekleştirip sosyalizmi kurmaktır.

● Parti demokratik merkezîyetçilik ilkelerine göre çalışmalıdır.

1. Bütün kademelerdeki parti organları seçimle işbaşına gelmelidirler.

2. Parti organları, bağlı buldukları üst organlara ve parti üyelerine sürekli hesap vermek zorunda olmalıdırlar.

3. Üst kademelerdeki parti organları, alt kademelerden gelen dilek ve tekliflerini her kademedeki görevlilere ulaştırabilmelidirler.

4. Alt kademelerdeki parti organları üst kademelerdeki parti organlarına sürekli bir şekilde rapor sunmalı, gerektiğinde onları eleştirebilmeli, kendi kademelerini ilgilendiren meselelerde üst kademelerdeki parti organlarının düşüncelerini araştırmalıdır.

5. Toplu önderlik ve kişisel sorumluluk bütünlüğü, partinin bütün kademelerinde çalışma ilkesi olmalıdır. Demokrasi ve merkezîyetçilik bir bütündür. Biri diğersinin aleyhine kullanılmamalıdır, Bütün parti üyeleri parti kararlarına uymalı, parti disiplinini izlemek zorunda olmalıdırlar.

● Parti, proleter enternasyonalizmi ile yurtseverlik bayraklarını birlikte yükseltmelidir.

Şurası açıktır ki, yukarıda belirlenen işçi sınıfı partisi normlarına, kendilerini "bilimsel sosyalist platform"da gören üç partinin hiçbiri uymadığı gibi, iki yılı aşkın süreden beri "birlik" sorunu durmadan gündeme getirildiği halde bu norm-

lara uygun bir tek partinin yaratılması yolunda herhangi bir partiden de elle tutulur bir öneri gelmemiştir.

Kaldı ki bu normların benimsenmesi ve "siyasal birlik" platformuna temel alınması da yeterli değildir. Geçmişteki hatalar, eksiklikler, sapmalar, bu normların mihenktaşına vurulmalıdır.

Siyasal birliğin sağlıklı bir biçimde oluşması, ancak bu birliğe katılmaya aday bulunan partilerin tüm geçmişleriyle ciddi bir irdelenmeden geçirilmesini, geçmişte yapılan hataların, sapmaların, eksikliklerin ortaya konulmasını gerektirir. Bu gerek yerine getirilmeden girişilecek her "birlik" girişimi, hataları, sapmaları katmerlendirmek ve işçi sınıfını siyasal planda burjuvazinin saldırıları karşısında daha güçsüz kılmaktan başka bir anlam taşımayacaktır.

Bu açıklığın sağlanmasına katkıda bulunmak üzere yayınlanmaya başladığımız serinin bu ilk kitabında, Türkiye İşçi Partisi'nin 13 Şubat 1961'de kuruluşundan 1971'de Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılmasına kadar uzanan on yıllık ilk dönemi incelenmektedir.

Bunu, TİP'in ikinci dönemi üzerine bir inceleme ile TKP'nin ideolojik-politik pozisyonları üzerine bir başka kitap izleyecektir.

1

TİP'İN KURULUŞ DÖNEMİ

Türkiye'de anti-emperyalist mücadele 1922'de kesin zafere ulaştığı halde, gerçek bir demokratik yaşamın vazgeçilmez koşulu olan yasal sol bir partinin kurulması, ancak 40 yıl gecikmeyle, 1960 sonrasında, görece bir özgürlük ortamının doğmasından sonra mümkün olabilmiştir. İşçi sınıfının da bu süre içerisinde nicel olarak güçlenmesinin doğal sonucu olarak 13 Şubat 1961'de 12 sendikacı tarafından Türkiye İşçi Partisi kurulmuştur.

Bu tarihe kadar, illegale koşullarında Türkiye Komünist Partisi adıyla bazı çalışmalar yürütülmüş, hatta bunlar kısa sürelerle yasal planda da ortaya çıkmışsa da, gerek Türkiye'nin somut koşullarının somut çözümlemesinden hareket edilmediği ve gerekse sürekli olarak kemalizme teslimiyet politikası izlendiği için, bu hareketlerin kitleler içinde kök salması ve Türkiye siyasi yaşamında belirleyici rol oynaması mümkün olamamıştır. Esasen 1953 mahkumiyetlerinden sonra da 1974'e kadar Türkiye'de TKP adı altında veya onun tarafından yönlendirilen herhangi bir sol çalışma duyulmamıştır.

Türkiye İşçi Partisi işte bu koşullarda, tüm eksikliklere rağmen, ülkenin kendi iç dinamiklerinin ürünü olarak doğmuş, sosyalist hareketin 60'lı yıllarına damgasını vurmuş, ancak bilimsel sosyalist normlardan yoksun tasfiyeci yöneticiler tarafından başlatılan partinin fiili likidasyonu 12 Mart 1971 darbesiyle resmen tamamlanmıştır.

TIP'in kuruluşu, 1946'dan itibaren Türkiye'ye Amerikan emperyalizmi tarafından dikte ettirilen ve hakim sınıflarla onların dümensuyundaki tepeden inme sendikacılar tarafından da benimsenen «siyaset dışı» sendikacılık anlayışına karşı 1960'dan sonra beliren tepkinin bir tezahürüdür. Gerçekten de Türk - İş bünyesindeki sendikacılardan bir kısmı, daha yakın ilişkide buldukları Kuzey Avrupa sendikacılığının, özellikle İngiliz İşçi Partisi, Alman Sosyal Demokrat Partisi ve İsveç Sosyal Demokrat İşçi Partisi'ni oluşturan İngiliz, Alman ve İsveç sendikalarının etkisiyle, bir «işçi partisi» teşkiline karar vermişlerdir. Ne var ki, bir işçi sınıfı partisi kurabilmek için gerekli teorik temelden yoksun bulunmaları ve bilinç taşıyıcı sosyalist aydınlarla karşı kapalı davranmaları, bu yeni kuruluşu bir sosyal-demokrat çizgiye dahi getirememiştir. O kadar ki, TIP'in ilk genel başkanı Avni Erakalın, 1961 seçiminde, sağcı burjuva partisi YTP'nin aday listesinde yer almakta dahi sakınca görmemiştir. (*)

Türk - İş bünyesindeki sendikacıların büyük çoğunluğu ise, tamamen ABD sendikacılığının etkisinde buldukları, hatta Amerikan doları ile beslendikleri için kişisel çıkarlara göre yön değiştiren «siyaset dışı sendikacılık»ta direnmişler ve 12 sendikacının parti girişiminin karşısında yer almışlardır. Amerikan sendikacılığının dümensuyundaki bu sendikacıların sonradan bir «Çalışanlar Partisi» denemesine girişmeleri, 1961 genel seçimlerinde kalburüstü sendikacılara burjuva partileri tarafından yeterince milletvekilliği verilmemesine karşı duygusal bir tepkinin ifadesi olmaktan öte anlam taşımamaktadır.

*) TIP'in kurucuları: Kemal Türkler, Avni Erakalın, Saban Yıldız, İbrahim Güzelce, Rıza Kuas, Kemal Nebioğlu, Salih Özkarabay, İbrahim Denizci, Hüseyin Uslubaş, Adnan Arkin, Ahmet Muşlu ve Saffet Göksüzoğlu'dur. Ancak Muşlu ve Göksüzoğlu, TIP'e komünistlerin sızdığı gerekçesiyle 15 Kasım 1962'de partiden istifaya etmişlerdir.

Memleketin kilit noktalarında bulunan «seçkinler»in imzalarıyla Türkiye'ye kalkınma yolu olarak yeni bir «*ke-malist devletçilik*» anlayışını öneren Yön, Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy'un başını çektiği duygusal «*Çalışanlar Partisi*» hareketiyle derhal ilgi kurmuş ve onu yönlendirmeye çalışmıştır.⁽¹⁾

İşçi sınıfı ile toplumcu aydınların karşılıklı ilk yoklamaları yaptıkları bu dönemde «sosyalizm» sözcüğü de, ürkek ifadelerle ve yozlaştırılmış bir anlamla Yön Dergisi sütunlarında görülmeğe başlamıştır. «Sosyalizm» kelimesini Yön'de ilk kullanan Abdi İpecki'dir ve «*Sosyalizm, komünizmin panzehiridir*» diyerek Türkiye için «komünizm tehlikesine karşı» ıslahatçı bir sosyalizm, fabianci sosyalizm önermektedir.⁽²⁾

Sosyalizm kelimesi tamamen yozlaştırılmış bir anlamda dergi literatürüne girdikten sonra Çalışanlar Partisi teşebbüsü de dejenere bir sosyal demokrat parti espirisi içinde geliştirilmiş, Yön, çeşitli sayılarında kol ve fikir işçilerini, çiftçileri, küçük esnaf ve aydınları bünyesinde toplayacak bir parti modelini empoze etmeğe çalışmıştır. Bu arada, sadece birkaç ilde örgütlenebilen, fakat politika hayatında iminden hiçbir şekilde bahsettiremeyen İstanbul'daki TIP'in kurucularını da «*Çalışanlar Partisi*» kadrosuna almak üzere yoğun bir kulis faaliyeti başlamıştır.

Ne var ki, Yön çevresinde toplanan ve işçi sınıfını da küçük burjuva reformist kadrolarının dümensuyuna takmağa çalışan radikal aydınların dışında, yıllardır sosyalist düşünceye sahip oldukları için burjuva diktatörlüğünün kahrını çeken yüzlerce sosyalist vardır ve bunlar, «*Çalışanlar Partisi*» hareketinin karşısında yer almışlardır.

(1) YÖN, 27.12.1961, s.2

(2) YÖN, 17.1.1962, s.5

AYDINLARIN TIP'E KABUL EDİLMESİ

Hem aralarındaki kişisel sürtüşmeler nedeniyle, hem de ilişkili buldukları Kuzey Avrupa sendikacılığının etkisiyle Demirsoy liderliğindeki bir Çalışanlar Partisi teşebbüsüne katılmaya yanaşmayan TIP kurucuları, nihayet partiye bir canlılık kazandırmak ve Yön'cülerin desteğindeki Çalışanlar Partisi teşebbüsünün gerisinde kalmamak için, 1 Şubat 1962'de partinin kapılarını sosyalist aydınlara açmağa karar vermişlerdir. Karar o gece yarısı bir sendikacılar heyeti tarafından Avukat Mehmet Ali Aybar'a iletilmiştir. Aybar, parti genel başkanlığını kabul etmek için, kendisine olağanüstü yetkiler tanınmasını, tüzük ve programın değiştirilmesini şart koşmuştur. Sendikacılar Aybar'ın şartlarını kabul etmişler ve 8 Şubat günü Aybar'ın hazırladığı programın esaslarını ve Aybar'ın genel başkanlığını kamuoyuna açıklamışlardır.

8 Şubat gece yarısı yapılan mülakat, bir yandan sosyalist aydınların TIP kadrolarında yeralmaları imkanını sağlarken, öte yandan da ilerideki yıllarda parti içinde büyük ihtilaflar çıkmasında ve parti yöneticilerinin oportünizm sürüklenmesinde en büyük rolü oynayacak denge hesaplarının tohumlarını atmıştır.

Aybar'ın genel başkanlığa gelmesinden ve sosyalist aydınların da partiye girmesinden sonra, Ankara'da Türk - İş'in ve Yön'ün başını çektiği Çalışanlar Partisi teşebbüsü bir süre daha sürdürülmüş, ancak Doğan Avcıoğlu, Sadun Aren, Muammer Aksoy, Türkkaya Ataöv, Mümtaz Soysal gibi aydınların hazırlık çalışmalarına katıldığı ve Yön'ün «*Konfederasyon yoluyla ve Seyfi Demirsoy'un Türkiye'nin her tarafında saygı gören ismi sayesinde ilk safhadaki teşkilatlanmanın bir hayli hızlı gitmesi muhtemeldir*» kehanetinde bulunmasına rağmen hareket kendiliğinden tasfiye olmuştur. Gerçi Çalışanlar Partisi

teşebbüsünün iflas etmesinde sosyalist aydınların TIP'ten yana çıkmalarının rolü büyük olmuştur, ama asıl neden, seçimlerde umdukları parsayı toplayamayan Amerikancı sendikacıların kısa bir şantaj gösterisinde bulunduktan sonra ICFTU ve ALF-CIO'nin baskısıyla tekrar «*siyaset dışı sendikacılık*» hattına çekilmeleridir. Nitekim, Çalışanlar Partisi baş müteşebbisi ve Sosyalist Kültür Derneği kurucusu Türk-İş Başkanı Seyfi Demirsoy, çok geçmeden sola ağır saldırılara başlamış ve 1962 yılı sonunda işi «*kö-münizmi telin*» mitingleri düzenlemeğe kadar varırmıştır.

Rakip hareketin çökmesinden ve sosyalist aydınların kadrolarına girmesinden sonra Türkiye İşçi Partisi gerçek bir «*işçi sınıfı partisi*» olabilmiş midir?

Partinin karakterini ve amacını belirleyen 1962 tarihli tüzükte açıklandığı gibi, parti gerçekte bir sınıf partisi değil, «*halkın partisi*»dir, «*bütün emekçilerin partisi*»dir. TIP, işçi sınıfı yanında, bütün ırgat, küçük köylüler, aylıklı ve ücretliler, zanaatkarlar, küçük esnaf ve dar gelirli serbest meslek sahipleri, ilerici gençler ve toplumcu aydınları bünyesine kabul etmektedir. Aybar, teşkilata gönderdiği 7.11.1962 tarihli genelgede partinin en kısa zamanda aidat ödeyen 50.000 üyeye sahip olmasını hedef göstermiştir. İşçi sınıfı ideolojisi benimsetilmeden, teorik ve pratik eğitimden geçirilmeden partiye kabul edilecek 50.000 kişi ile bir sosyalist parti yaratılamayacağı muhakkaktır. Nitekim bu yüzden partiye çeşitli sınıflara ve ideolojilere mensup kimseler, hiçbir seçim yapılmadan alınmış ve tam bir kitle partisi yaratılmıştır. Hemen belirtelim ki, TIP böyle yapmakla, sonradan üzerinde büyük tartışmalar çıkacak olan «*ittifaklar meselesi*»ni parti içerisinde gerçekleştirmeğe çalışmıştır. Böyle olunca da, parti içinde işçi sınıfının demokratik öncülüğünden söz edilmiştir. Ama, «*işçi sınıfının öncülüğü*» kavramı tam anlamıyla hiçbir zaman TIP saflarında açıklığa kavuşturulamamış,

bu da ilerideki dönemde yeni ihtilafların ve çatışmaların çıkmasına sebep olmuştur.

Oysa devrimci teori bize göstermektedir ki, *devrimci bir parti olmadan devrim yapılamaz*. Bu, sosyalistlerin en temel meselesidir. Parti işçi sınıfının örgütlü müfrezesidir. Bu müfreme içinde bu tür sınıflar arası ittifakların yeri yoktur. İşçi sınıfı partisi, ittifakları kendi dışında gerçekleştirir. İşçi sınıfının öncülüğü ise, işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel öncülüğü ile bir bütündür.⁽³⁾

“EMEKÇİ PARTİSİ”NDE KİŞİSEL HAKİMİYET

Öz olarak bir «emekçi partisi» olmasına rağmen, partiyi kuran sendikacıların öze inmeden sadece biçimsel bir davranışla «işçi» kelimesinde direnmeleri nedeniyle, partinin adı «işçi partisi» olarak kalmıştır. İsmiyle tüzüğü bağdaşmayan parti, çok geçmeden kitlelerle temas kuramaz, yapısal olarak derhal «kitle partisi» hüviyetine bürünmüştür.

Sendikacıların aydınlarla işbirliği de, geniş bir danışma havası içinde yürütülmek gerekirken, partinin sosyalist bir niteliğe kavuşturulması olanağı, sadece Aybar'ın tek seçiciliğine bırakılmıştır. Ve TİP'te kişisel yönetim, sanıldığı gibi son yıllarda değil, bu tercihin yapıldığı anda başlamıştır.

Genel Başkan Aybar, partinin yönetimine getireceği aydınları, geçmiş sosyalist eylem içindeki ağırlıklarına göre değil, kişisel yakınlıklarına ve yargılarına göre seçmiştir. Sendikacılarla kurduğu teke tek ittifakı da, biçimsel tüzük hükümleriyle devamlı kılmağa çalışmış, böylece iş-

(3) O dönemde, devrimci parti normlarına ilişkin klasiklerin de henüz yayınlanmadığı unutulmamalıdır.

çi sınıfı öncülüğü kavramı, bu biçimsel tüzük hükümleriyle bir grup sendikacının önceliği ve ayrıcalığı haline getirilmiştir. Bu dayanakları arkasına aldıktan sonra Aybar, aydınlarla aydınlar ve aydınlarla işçiler arasında bir takım denge oyunları oynama ve bu oyunlarla tek yönetici durumunu devam ettirme imkanını bulmuştur.

Yapıdaki bu kaypaklığın yazılı ana metin olan tüzüğün ve genel merkezin açıklamalarıyla ve sosyalist ideolojiyle giderilmesi gerekirken, bu metinler sosyalist eğilimli aydınlara daha çok duygusal birer çağrı niteliği taşımaktan öteye gidememiştir. Yapıdaki ve yönetimdeki aksaklıklara rağmen TİP'in yıllarca hapisane köşelerinde çile çekmiş olanları da dahil, bütün sosyalistlerce desteklenmesi, 1962'den 1965'e kadar geçen üç yılda faşist zorbanların, işbirlikçi ajanların saldırı ve provokasyonlarını önleme, hareketin meşruluğunu sağlama endişesinin eseridir.

Bu meşruluğu kabul ettirme döneminde partiye sosyalistlerin yanında, muhakkak ki, reformistler de sızma imkanını bulmuşlardır. Böyle bir bünyeye sahip olan partinin, hiç şüphesiz, çok geçmeden bir arınmadan geçmesi gerekcekti. Ne var ki, bu arınmaya, sosyalistler kumanda edememişler, ana mekanizmayı elinde bulunduran Aybar ve ekibi, bu gelişmeyi, partinin sosyalist bir çizgiye getirilmesi doğrultusunda değil, kendi popülist ve reformist kişisel yönetiminin sağlamaştırılması doğrultusunda kullanmıştır.

YOZLAŞTIRILAN “SOSYALİZM” KAVRAMI

Çalışanlar Partisi fiyaskosuyla işçi sınıfına çengel atıp küçük burjuvazinin kuyruğuna takma hesapları iflas eden Yön ise «Kemalizmin altı oku, türk sosyalizminin temel taşlarıdır. Faşizm ve benzeri ideolojiler, komünizm bela-

sı, ancak böyle bir sosyalizmle önlenebilir.»⁽⁴⁾ gibi yargılarla sosyalizm adına sosyalizm kavramını yozlaştırırken, işçi sınıfı öncülüğüne karşı savaşına da hız vermiştir:

«Sınıf önderliği meselesini sanki bugünün en hayati meselesiymiş gibi herşeyin üstünde sayan bir davranış, çeşitli sosyal sınıfların psikolojisini göz önünde tutmadığı için, hiç değilse taktik bakımdan hatalı olmuştur. Fakir ve mütevazi ailelerden gelen ordu, Türkiye'mizin ileri hamlelerinde dayanılacak en sağlam kuvvetlerden biridir. Ordunun mutlaka faşizm getireceğini ileri sürenler, her şeyden önce Nasır denemesini aydınlığa çıkarmalıdır. Nasır'ın bu yaz açıkladığı program, oldukça ileri sosyalist bir programdır.»⁽⁵⁾

İşçi sınıfı partisi olmadığı halde «işçi sınıfı öncülüğü»nü savunan ve bu kavramı tamamen yanlış açıklayan TIP ile hem «işçi sınıfı öncülüğü»ne karşı çıkıp hem de «sosyalizm» adına konuşan YÖN arasında bundan böyle ittifaklar, millî cephe, öncülük sorunları üzerine yıllarca sürdürülen tartışmalar, sağlam bir teorik temele dayanmadığı için, aslında sosyalizme eğilimli kamuoyunu yanıltan bir sağırklar diyalogu olmaktan öteye gidememiştir. Aslında YÖN'ün ortaya attığı «yeni devletçilik», «Nasır sosyalizmi», «zinde güçler teorisi» gibi kavramların sosyalistler arasında hiçbir şekilde ciddiye alınmaması gerekmele beraber, devrimci teoride vazgeçilmez yeri bulunan «ittifaklar meselesi» parti dışı bazı sosyalistler tarafından bu dergi sütunlarında ortaya atılmış ve «cephe tartışmaları» bu dergi tarafından etkilenmiştir.

Aslında Aybar ekibinde ve Yön kadrosunda kutuplaşan tutarsızlıkların sürekli çatışma halinde olduklarını iddia etmek de mümkün değildir. Zira, hakim çevrelerin baskılarının arttığı belli dönemlerde Aybar, Yön'ün «cephe» anlayışına yaklaşmakta, hatta Yön'le özdeşleşmekte

(4) Muzaffer Karan, YÖN, 12.9.1962, s. 39.

(5) Doğan Avcıoğlu, YÖN, 12. 9. 1962, s. 39.

hiç de sakınca görmemiştir. Kaypak bir politikayla Aybar'ın getirdiği «cephe» görüşleri de, devrimci teorik temelden yoksundur.

Vatan Gazetesi'nde yayınlanan bir mülakatında Aybar, «TIP bir doktrin partisi. Böyle bir partiyi gerekli kılan nedenler kangileridir?» sorusuna verdiği cevapta, «TIP, Atatürkçülüğün hareket ettiği ve ilhamını günümüze gerçeklerinden aldığı için de, Atatürkçülüğü de kalıplaştırmaktan kurtaran, yüzde yüz yerli bir doktrin partisidir» diyerek «sosyalist» değil, «kemalist» bir kimlikle ortaya çıkarken, «cephe» konusunda da Yön'ün hararetle alkışladığı şu sözleri söyleyebilmiştir:

«...Gerici kuvvetlerin saldırganlıklarını artırdıkları şu günlerde Türk işçi sınıfının öncülüğü üzerindeki gereksiz tartışmaları bir yana bırakarak saflarımızı pekiştirelim... Atatürk ilkelerini, çağımız insan hak ve hürriyetlerini, emekten yana olmayı, barışçılığı bir platform olarak kabul edebiliriz. Bu cepheye ilericilik adına sadece lalklığı veya kara çarşafı mücadeleyi savunandan toplumlara kadar herkes girmelidir. Birçok ilerici dernek ve yayınlar var; TIP var; bunlar arasında bağlantılar kurnak mümkündür ve zaruridir. Bu işbirliği ilk olarak anayasaya aykırı kanunlar konusunda gerçekleştirilebilir ve gerçekleştirilmelidir.»⁽⁶⁾

TIP'İN İLK "CEPHE" DENEMELERİ

TIP'in ideologları durumunda bulunan Behice Boran ve Erdoğan Başar da, Vatan'a yazdıkları yazılarda «geniş cephe»yi savunmaya başlamışlar, Avcıoğlu, bu gelişmeyi, «ilerici cephedeki bu toplanma ve birleşme gayretini sevinçle karşılıyoruz» diyerek övmüştür. Cephe hareketi, 1962 kasımında İstanbul Beyaz Saray'da faşist ceza

(6) Vatan, 24.9.1962

maddelerine karşı düzenlenen toplantıda zirvesine ulaşmıştır. TIP yöneticilerinin organize ettiği toplantıya partili partisiz, hatta burjuva partilerine mensup bir çok düşünür ve politikacı katılmış, faşist komandoların saldırılarına birlikte göğüs gerilmiş, neticede 10 kişilik bir «faşizmle mücadele komitesi» kurulmuştur. Bu ilk «cephe» hareketi bir başlangıç denemesi olması yönünden TIP için olumlu bir adımdır.

Ancak, Aybar'ın «öncülük şartı olmayan cephe»ciliği öylesine ileriye gitmiştir ki, partinin toplantılarının arka arkaya basılması üzerine Aybar başkanlığında bir TIP heyeti Ankara'da Başbakan İnönü'yü ziyaret ederek kendisine, «yeni anayasa nizamının yerleştirilmesini, çağdaş medeniyete ulaşma çabalarının önemli bir merhalesi olarak gördüklerini, anayasayı hükümlerle kılma uğraşında olan büttür kuvvetlerin tabii müttetikleri olduklarını» bildirmiş ve Ankara'dan büyük bir umut ve güvenle dönmüştür:

“Sayın İnönü bizi büyük bir dikkatle dinlediler; sorular sordular. Biz de sayın başbakanın, demokratik anayasa nizamını tehdit eden intikamcı faşist kuvvetlerin yarattığı tehlikeyi gördükleri intibayı uyandı. Sayın İnönü tarihi bir şahsiyettir. İntikamcı faşist kuvvetlere körpe demokrasimizi çiğneme fırsatını vermeyeceğini düşünürüz.”(7)

İnönü'ye umut bağladıktan ve başbakandan «meşruluk» icazetini aldıktan sonra TIP yöneticileri, o sırada kurulan Sosyalist Kültür Derneği'ne ve onun sözcüsü Yön'e karşı yeniden şiddetle saldırıya geçmekte sakınca görmemişlerdir.

Kurucuları arasında Yön'cülerden başka, eski planlamacıların, Sadun Aren gibi müstakbel TIP yöneticilerinin, Seyfi Demirsoy gibi «anti-komünist» ve amerikancı sendika liderlerinin de bulunduğu Sosyalist Kültür Derneği'nin kuruluşu manifestosu gerçekten «sosyalizm» kavramını yozlaştırmanın tescilli belgesidir:

(7) TIP Genel Başkanlık Genelgesi, 14.1.1963.

“Türkiye'de toplumsal konular üzerine eğilenler, milliyetçi, hürriyetçi ve demokratik ilkelere dayanan bir sosyalizm anlayışı etrafında birleşmektedirler. Sosyalizm, insanca hedeflere yönelen ve dogmatik olmayan bilimsel yollarla toplum hayatını düzenlemek amacıyla güden bir sistemdir. Az gelişmiş bir toplumda aşırı sınıf çatışmalarını demokratik yollarla önlemenin tek yoludur. Türk sosyalistleri 'sosyalist karma ekonomi'yi benimsemektedirler.” (8)

İKİ “HÜRRIYETÇİ SOSYALİST” YAZAR

Avrupa'daki sosyal demokrat ihanet partilerinin bağlı bulunduğu Sosyalist Enternasyonal'in de desteğini aldığı Yön'de açıklanan Sosyalist Kültür Derneği kurucularının sosyalizm üzerine kişisel görüşleri de hayli ilginçtir:

«Sosyalizmin milliyetçi ve istiklalci vasfı, din ve aileye karşı olmayan hüviyeti, hürriyetçi ve demokratik tutumu ve komünizmi önleyecek tek yol olduğu ilk planda belirtilecek meselelerdir.»(9)

Ve Sadun Aren'in sosyalizm anlayışı:

«Sosyalizm, birçok insanların kafasında kanlı ihtilaller ve totaliter idarelerle çağrışım halindedir. Bu gibi insanlar tamamiyle haksız değildirlir. Gerçekten sosyalizm birçok memleketlerde ihtilal yoluyla iktidara gelmiş ve totaliter idarelerle yürütülmüştür. Türkiye'de de aynı yollarla gerçekleştirileceğini zanneden kimseler, haklı olarak sosyalizme karşı çekingen davranmaktadırlar. Bu sebepten, sosyalizmin gerçekleştirilmesinin diğer memleketlerin izlemiş oldukları yoldan farklı olacağını ortaya koymak lazımdır... Memleketimiz, totaliter, insafsız bir idare karşısında değildir. Demokratik düşünüş ve idare, hergün biraz daha kökleşmekte ve

(8) YÖN, 16.1.1963, s.57

(9) Doğan Avcıoğlu, Yön, 28.11.1962.

yerleşmektedir. Bu durum bir sınıf diktatörlüğünü, yani devlet kuvvetinin bir sınıf veya zümre yararına kullanılmasını geniş ölçüde önlemektedir. Demek oluyor ki, sosyalizm, bizde bir sınıf kavgası vasıtası veya zulme karşı bir isyan ve nefretin tezahürü değildir. Sosyalizmin bizdeki en büyük gereksesi, kalkınma ve batılılaşmamızın yegane vasıtası, toplumuzun ve dünya şartlarının bizi zorladığı bir sistem olmasıdır. İşte bu sebepten dolayıdır ki, sosyalizmin gerçekleşmesi için izlenecek yol ihtilalcidir ve olamaz. Demokratik bir yolla iktidara geldikten sonra sosyalistlerin işleri totaliter bir şekilde yürütmeleri ihtimali yok mudur? Bu endişe yersizdir. Diğer partilerin totaliter bir idare kurmasını önleyen kuvvetler sosyalist partinin de aynı yola gitmesini önleyeceklerdir. Sosyalizmin en hakim niteliği, insancı ve dolayısıyla hürriyetçi oluşudur... Sosyalizmin insancı (hümanist) yanını unutmamak ve daima hatırdta tutmak lazımdır.»⁽¹⁰⁾

Görüldüğü gibi, Aybar'ın o zamanki «cephe» anlayışı nasıl ki küçük burjuva radikallerinkinden farklı değilse, Yön'cü ve Dernek'çilerin sosyalizm anlayışı, Aybar'ın yıllar sonra daha net hale getireceği «hürriyetçi sosyalizm» anlayışından pek de farklı değildir.

“MİLLİ DEMOKRATİK CEPHE” ÖNERİSİ

Sosyalist Kültür Derneği'nin kurulmasından sonra Yön'cülerle Aybar ekibi arasında bütün köprüler atılmış, ancak bundan sonra iki kanat da, faaliyetlerini daha çok içe kapanık şekilde sürdürmüşlerdir. Türkiye'de ilk defa olağanüstü bir abone kampanyasıyla yüz bin liradan fazla para toplayarak yayınlanan TIP organı Sosyal Adalet'te Yön'le polemikten çok, partili yazar ve düşünürlerin kendi aralarındaki iç çatışmalar yer almıştır.

(10) Sadun Aren, Yön, 6.2.1963, s.60.

TIP içinde Aybar'ın klişeleşmiş «öncülük» ve «cephe» nazariyelerinin ötesinde teorik bakımdan ilk açılmayı «Milli Demokratik Cephe» önerisiyle Fethi Naci getirmiştir:

«Memleketimizdeki temel çatışma, birbirlerine çıkar bağlarıyla bağlı emperyalizm, toprak ağalığı ve büyük burjuvazi ile, bunların dışındaki büyük halk çoğunluğu arasındadır. Büyük halk çoğunluğu derken aydınları, işçileri, köylüleri, memurları zanaatkarları, aydın gençliği, serbest meslek sahiplerini düşünüyoruz. Ulusumuzun bütün vatansever ve ilerici kuvvetlerinin emperyalizme ve gericiğe karşı milli ve demokratik bir cephe kurmaları için gerekli objektif şartlar vardır. Çünkü tekelleri sermaye bugün yalnız işçi sınıfının ve köylülerin değil zanaatkarların, küçük iş sahiplerinin ve aydınların da karşısındadır. Milli burjuvazi de bunların arasına katılabilir. Anti - emperyalist mücadelede bunların safi ilerici toplum kuvvetlerinin safi olmak gerekir.

«Milli ve demokratik cephenin öncülüğü için ilk aklagelen elbette işçi sınıfı olacaktır. Ama bu, karmaşık bir oluşun sonunda ve somut mücadeleler içinde gerçekleşir. İşçi sınıfının öncülüğü meselesi, işçi sınıfının birliği derecesine, savışlığına, siyasi suuruna, Kendi partisine güven derecesine ve işçilerin köylülerle ittifakının gelişme derecesine bağlıdır. İşçi sınıfının köylülerle sıkı bir ittifak kurması, anti-feodal mücadelenin temel direğidir. Şehir küçük burjuvazisi, aydınlar, gençlik, serbest meslek sahipleri günümüz şartları içinde en kısa zamanda birleşmesi zorunlu sosyal kuvvetlerdir. Bu aktif kitleyi kazanmak üzere çalışmak şarttır. Bu, günümüz şartları içinde işçi - köylü ittifakından çok daha acil bir meseledir.»⁽¹¹⁾

TIP içinde teorik bakımdan bir başka önemli açılmayı da yine Fethi Naci'nin Selahattin Hilav ile birlikte hazırladıkları ve ilerde parti programını etkileyecek olan «kapitalist olmayan kalkınma yolu» önerisi teşkil etmektedir.⁽¹²⁾ Böylece TIP'li yazarlar, önümüzdeki aşamanın sosyalist devrim aşaması olmadığını, demokratik görevle-

(11) Fethi Naci, Sosyal Adalet, 19.3.1963, s.3.

(12) Sosyal Adalet, 19.3.1963 - 26.3.1963, s. 4 - 5

rin yerine getirilmesi ve sosyalizme geçiş için gerekli koşulların hazırlanması aşamasının mutlaka geçilmesi gerektiğini açıkça ortaya koyuyorlardı.

İLK "DEMOKRATİK DEVRİM" ÖNERİSİ

Aybar'ın ve Yön'cülerin tutarsız «cephenciligi»ne mukabil, bu konuda teorik bir başka öneri de ilk defa 1962'de, Yön Dergisi'nin «okuyucu mektupları» sayfasında Mehmet Doğu imzalı bir mektupla getirilmişti:

«Gelişmesinin bu safhasında bulunan Türkiye'nin öntündeki ödev, milli bağımsızlığını ve demokratik inkılabını gerçekleştirmektir. Demokratik devrim safhasında... işçi sınıfı öncülüğü konusunu baş mesele olarak ele alıp muhayyel «halkçı»lara çatmak pek olurlu ve yapıcı bir tutum sayılmaz. Elbette ki durumları uygun olan ilerici aydınlar İşçi Partisi saflarına katılmalı ve hem gerici cepheye karşı ve hem de parti içinde oportünizme karşı savaşmalı; özellikle devrimci işçi liderlerini, öncü kadroyu yetiştirmek, pratikte ve teoride eğitimini sağlamak için gayretlerini esirgememeli. dirler.»⁽¹³⁾

«Demokratik Devrim» terimini ilk defa ortaya atan bu mektup da, devrimcilerin ikili görevini, yani örgütlenme ve ittifak kurma görevlerini doğru olarak belirtmekle beraber, işçi sınıfının örgütsel, politik ve ideolojik öncülüğü sağlanmadan cephe kurulmasını önermekle sağ oportünizm çizgisinde kalıyordu.

Aybar'ın örgüt ve cephe konusundaki tutarsızlığı, hakim sınıfların baskılarına karşı mukabele biçimlerinde de

(13) Mehmet Doğu, Yön, 14.11.1962, s.48.

kendisini gösteriyordu. Nitekim, zamanın iktidarının devrimci hareketlere karşı tehditkar bir tavır takınması üzerine Aybar, bir devrimci lidere yakışmayacak şu ifadeleri kullanmaktan çekinmiyordu:

«Memleketin yüksek menfaatleri, anayasayı yıkıcı faaliyetler konusunda da aynı uyanıklığın ve gerçekçi anlayışın gösterilmesini emrediyor. Yabancı bir devlet hesabına veya zor kullanarak iktidara geçmek ve demokratik sosyal anayasa rejimini devirmek veya tatil etmek amacıyla olanlar hakkında açık metinli hükümler, şuraya buraya çekilemeyecek kanunlar konmalıdır. (TİP Büyük Meclise pek yakında böyle bir kanun teklifi sunacaktır.) Bu gibi kimselerin yamılsızca teşhisine gidilmelidir. Geniş kadrolu ve her türlü teknik aletlerle donatılmış emniyet teşkilatının hilgi seviyesi daha da yükseltilirse, bu işin üstesinden gelinmesi zor olmayacaktır.»⁽¹⁴⁾

O sırada Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı'nın TİP'e girmesi üzerine parti bir çok anti-demokratik kanunlar gibi, 141-142. maddeler hakkında da Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası açmış olmakla beraber, Aybar ayrıca 141 ve 142. maddelere yeni bir biçim verilmesi amacıyla bir kanun teklifi hazırlanmasını partili hukukçulardan istemiştir. Faşist maddelerin, değiştirilerek de olsa, uygulanmasını öngören böyle bir teklife partili avukatların çoğunluğu karşı çıkmışlar ve Aybar'a karşı ilk defa toplu bir muhalefet göstermişlerdir.

TİP'İN "POPÜLİZM"E AÇILIŞI

Büyük kentler dışında ilk defa 12 Mayıs 1963'te Gaziantep'te yapılan TİP Genel Yönetim Kurulu toplantısı, Aybar ve arkadaşlarının populist eğilimlerinin gelişmesi

(14) M. A. Aybar, Sosyal Adalet, 13.5.1963, s.9.

bakımından bir dönüm noktası teşkil etmektedir. Başlangıçta da tesbit ettiğimiz gibi, ismi «işçi partisi» olmasına rağmen TIP, gerek tüzüğüyle, gerekse yapısıyla bir «sırf partisi» olamamış, bir «emekçi kitle partisi» niteliği göstermiştir. Adana ve Gaziantep'e yaptığı seyahat sırasında köylülerin TIP yöneticilerine büyük sevgi gösterilerinde bulunmaları, «işçi sınıfının öncülüğü» terimini dilinden düşürmeyen Aybar'ı bu ilke üzerinde de düşünmeğe sevk etmiştir.

TIP'in katıldığı ilk mahalli seçimlerde, 9 il ve 31 ilçede 40 bine yakın oy alması üzerine, sınıf partisi niteliği tamamen inkâr edilmiş ve 1964 senato seçimlerine girebilmek için sadece 13 günde 22 il ve 184 ilçede parti teşkilatı kurulmuştur.⁽¹⁵⁾

Bu kadar seri bir teşkilatlanma, özellikle Niyazi Ağırnaslı ve Orhan Arsal'ın diğer partilere mensup kimseleri, kişisel yakınlıklarından yararlanarak partiye transfer etmeleri, hattâ başka partilerin (çoğunlukla CKMP) tabelalarını indirterek yerine TIP'in tabelalarını asırtmaları suretiyle gerçekleştirilmiştir. Hiçbir seçime tabi tutulmadan ve işçi sınıfı ideolojisini benimseyip benimsemediği dikate alınmadan, teorik ve pratik bir eğitimden geçirilmeden partiye alınan, hatta ilçe ve il yöneticileri durumuna getirilen üyelerle bir «sosyalist parti», bir «işçi sınıfı partisi» olmak iddiası tamamen iflas etmiş, TIP böylece parlamenterizmin ve populizmin tuzağına tam anlamıyla düşmüştür.

1963 yılı sonunda İzmir'de yapılan TIP II Kongresi'ne, kent işçilerinden çok köylülerin dinleyici olarak katılması üzerine Aybar, populizmde bir adım daha atmış ve programı hazırlamakla görevli parti etüd bürosuna «işçi sınıfı öncülüğü»nün Türkiye için geçerliliği konusunda tereddüde düştüğünü, köylülerin öncülüğünün düşünülebileceğini söyleyecek ve tüzükte bu yolda değişiklik

(15) *Bildiri*, TIP Basın Bürosu, 11.12.1963.

yapılmasını isteyecek kadar ileri gitmiştir. Ancak etüd bürosu üyelerinin şiddetle karşı çıkması üzerine, teklifini derhal geri almak zorunda kalmıştır.

BİRİNCİ BÜYÜK KONGRE'DE ÇATIŞMALAR

Parlemlenter mücadelede bir an önce girebilmek için (zira, seçim kanunu bir partinin milletvekili ve senato seçimlerine katılabilmesi için asgari 15 ilde bütün ilçeleriyle örgütlenmiş olmasını şart koşmaktaydı) TIP'i tam bir kitle partisi haline getiren Aybar, 1964 şubat ayında İzmir'de yapılan büyük kongrede kendisinin, yakın arkadaşlarının ve sendikacıların hakimiyetinin tehlikeye düşebileceği telaşına kapıldığı içindir ki, gerçek bir işçi sınıfı partisinin kadro ve demokratik merkezîyetçilik anlayışını bir kitle partisine uygulamaya kalkışarak tam bir çelişkiye sürüklenmiştir. Genel merkezin parlamenterist ve populist zaaflarıyla iktidar hırslının çatışması, ileride çeşitli sakıncaları görülecek olan uvriyerizmin, gençlik düşmanlığının, despotizmin ilk tohumlarının atılmasına sebep olmuş, bu yüzden partide ilk büyük bölünme patlak vermiştir.

Parti bir kitle partisi haline geldiği için, yeni kurulan il örgütlerinin de temsil edildiği kongrede, bundan böyle teşkilata genel merkezde daha fazla temsil hakkı tanımak üzere illerin 1000 üye yerine 500 üye adına bir delege ile büyük kongreye katılması, gençlik kolları genel başkanı ile il başkanlarının da tabii delege olarak kongreye gelmeleri önerilmiştir.

Bu öneriye şiddetle karşı çıkan genel merkez, «Biz şimdiden şekli demokrasiye dayandırılarak yönetilmek istemediğimiz için büyük kongre delegasyonunu sınırlıyo-

ruz» savında bulunmuştur. Bu sav, gerçekten proleter ideolojisini benimsemiş, devrimci teorinin ilkelerine göre kurulan ve çalışan bir parti için geçerli olabilir. Ancak parlamententer hesaplar için adam transferiyle genişletilen bir kitle partisinde bu sav geçerli olmamaktadır. Aybar - Boran klığının delege sayısının artırılmasına karşı çıkmalarının asıl nedeni, henüz parti teşkilatıyla tam bir bağlantı kuramamış olmaları ve alelacele kurulan il ve ilçe örgütlerinin de o sırada Ağırnaslı ve Arsal'ın yakınlarının elinde bulunmasıdır. Nitekim Ağırnaslı ve Arsal'ı tasfiye ederek teşkilat üzerinde yeterli nüfuz ve kontrolü sağladıktan sonra Aybar-Boran klığı, teşkilatın delege sayısının artırılmasını kendiliklerinden isteyeceklerdir!

AYBAR-BORAN KLİĞİNİN TİP'TE İLK TASFİYELERİ

Genel merkezçiler İzmir Büyük Kongresi'nde sadece il delegelerinin artırılmasına karşı çıkmakla kalmamışlar, gençlik kollarının büyük kongrede temsil edemesine de şiddetle muhalefet etmişlerdir. Bu yoldaki teklif kongrede önce kabul edilmiş, ancak daha sonra genel merkezçiler tarafından bu teklif yeniden görüşme konusu yaptırılmıştır. Genel merkezçiler, gençliğin bağımsız hareket edemeyeceğini, partili gençlerin sadece emirlere itaat etmesi gerektiğini ileri sürerek biraz önce yapılan tüzük değişikliğini oy çokluğuyla iptal ettirmişlerdir. Böylece ilk defa gençliği resmen karşılarına almışlardır. 13 gün içerisinde 22 il ve 184 ilçede hiç tanımadıkları kimselere parti mühürü teslim eden genel merkezçiler, faşist zorbarların saldırılarına karşı partiyi bilinçli şekilde savunan, militanlık görevini yerine getiren gençlik kolu başkanlarından büyük kongre delegeliğini esirgemekle, aslında sosyalizmin bili-

mini öğrenmeğe daha açık ve daha dinamik unsurların kendi hakimiyetlerini sarsmasını önlemek istemişlerdir.

Aybar'ı genel başkanlığa tayin etmiş olan sendikacılar, kendilerinin yönetimde kalabilmelerini ve dolayısıyla Aybar'ın genel başkanlığını garantilemek için, genel yönetim kuruluna ve merkez yürütme kuruluna seçilecek kimselerin en az yarısının «işçi» olması gerektiğini, bu hususta yapılacak herhangi bir dikkatsizliğin partinin başına çok işler açabileceğini bildirmişlerdir. Tabii «işçi» terimi ile sendikacıları ve sendika üyesi işçileri kastediyorlardı. Nitekim Aybar da bu önergeyi hararetle destekleyerek «işçi» lere ve aydınlara ayrı ayrı oy verilmesini sağlayacak «çift sandık» usulünü empoze etmiştir. Böylece parti içerisinde «uvriyerizm»in, işçi-aydın düşmanlığının tohumları atılmıştır.

Bundan sonra yapılan çeşitli TIP toplantılarında, «işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş olmak» niteliği bir yana atılarak, «üç dönüm toprağı bulunan yoksul köylü işçi kesiminden mi seçilmelidir, aydın kesiminden mi?», «kağıt helvacılar, köfteciler işçi kesiminden midir, aydın midir?», «asansörcüler işçi midir, değil midir?» gibi biçimsel tartışmalar sürüp gitmiş, bu arada maddi durumları işçilerden de, yoksul köylülerden de kat kat iyi, ideolojik seviyeleri ise yetersiz küçük burjuva kökenli profesyonel sendikacılar «işçi» kisvesi altında ayrıcalıklı olarak yönetim kurullarına otomatikman girmişlerdir.

Bu gençlik düşmanlığının, despotizmin ve uvriyerizmin partideki sosyalistler arasında tepki yaratmaması düşünülemezdi. Nitekim kongreden hemen sonra 22 partili genel başkanlığa başvurarak büyük kongrenin yeniden toplanmasını ve bu hatalı uygulamanın düzeltilmesini istemişlerdir. Ancak genel merkez bu ilk toplu muhalefet hareketini disiplinsizlik sayarak merkez yürütme kurulu üyeleri İsmet Sungurbey ve Doğan Özgüden, genel yönetim kurulu üyesi Fethi Naci, Gençlik Kolları Genel Başka-

nu Ali Yaşar, Ömür Candaş, Edip Cansever, Muzaffer Buyrukçu, Demir Özlü ve Nurettin Akan'ı haysiyet divanına sevk etmiştir. Sungurbey ve Özlü bunun üzerine partiden istifa etmişler, diğerleri ise ihraç edilmişlerdir.

Birinci TİP Büyük Kongresi'nin en önemli sonuçlarından biri de, halen yürürlükte bulunan TİP Programı'nın kabul edilmesi olmuştur. Gerek hacmi, gerekse kapsadığı konular bakımından diğer partilerin programlarına göre büyük farklılık göstermekle beraber, «kapitalist olmayan yol»u esas olan TİP programı, gerek Türkiye'nin sosyo - ekonomik yapısının bilimsel şekilde tesbiti, gerekse devrim stratejisinin devrimci teorinin ışığında çizilmesi bakımından büyük eksiklerle doludur. (TİP programı ile ilgili eleştiriler daha sonra yapılacaktır.)

Parti genel merkezinde mutlak hakimiyet kuran Aybar - Boran - sendikacılar kliği, giderek populist bir tutumla parti teşkilatında da hakimiyetini kabul ettirmiş, Anadolu teşkilatı üzerindeki etkileri bakımından kendilerine rakip saydıkları eski genel sekreter Orhan Arsal ile Ankara İl Başkanı ve Ankara Senatörü Niyazi Ağırnaslı'yı da ilk fırsatta tasfiye etmişlerdir. Ağırnaslı'nın ihraç edilmesinin nedenleri, bir «işçi partisi» açısından hayli ilginçtir: Dinlenmek üzere gittiği Avrupa'da dinleneceği yerde Macaristan'a ziyarette bulunmak, Peşte Radyosu'nda konuşmak, Bertrand Russell'la görüşmek... Bu teröre rağmen, parti içinde yine de, bazı direniş belirtileri görülmekte, örneğin Muvaffak Şeref genel yönetim kurulunda Aybar'ı eleştirmekte, partinin genel başkanı da bu genel yönetim kurulu üyesinin üzerine yürüyerek kendisini yaka-paça dışarı attırmaktadır.

Birinci Büyük Kongre'den sonra TİP yöneticilerinin «cephhe» konusunda hiçbir teorik temele dayanmayan ve çelişkili beyanları sürüp gitmiştir.

Behice Boran, Sosyal Adalet'te «İlerici kuvvetlerin,

halk kitlelerinin bir an önce kendi partilerini kurup genişletmeleri, hem de ilerici amaçlara yöneltilmiş çeşitli dernekler halinde teşkilatlanıp güçbirliği ederek parti etrafında bir kümelenme meydana getirmeleri gecikmeye gelmez bir zorunluluktur» demektedir.⁽¹⁶⁾

1965 şubat'ında yayınlanan bir merkez yürütme kurulu bildirisinde de «milli cephe»den, «demokratik Türkiye»den söz edilerek, «Tıpkı kurtuluş savaşı yıllarında olduğu gibi, milletimizin bütün namuslu, yürekli ve gerçekten yurtsever kuvvetlerinin bir milli cephe halinde işbirliği etmeleri ve tartışmaları kutsal bir ödevdir. Yaşasın yarının Demokratik Türkiye!» denilmektedir.

Parti organı Sosyal Adalet'te Kenan Somer, emperyalizme karşı, derebeyliğe karşı, demokrasi için bir «yurtsever sınıflar bloku»nun «Türkiye için sadece teorik değil, belki daha çok pratik bir önem taşıdığından» söz ederek Chesneaux'nun «Milli Demokrasi» başlıklı bir yazısını sunmaktadır.⁽¹⁷⁾

Bu sırada Amerika'nın bir tertibiyle iktidardan düşürülen CHP'de «ortanın solu» eğilimlerinin belirmesi üzerine bazı TİP'e yakın yazarlar, örneğin Aybar'ı «kıdemli toplum savaşçısı, yürekli aydın» olarak niteleyen Erdoğan Başar (Berktaş), TİP'lileri CHP ile birleşmeğe davet ediyordu:

“CHP ve TİP bağımsız ve şahsiyetli, haysiyetli bir dış politikanın savunucusudurlar... TİP'liler CHP'ye yüklenmezlerse kendilerinin CHP'nin bir kolu, bir muvazaa partisi diye halkın gözünden düşeceklerini zannedebilirler. Bundan kurtulmanın yolu zemine ve zamana uymayan gerçek dışı tenkitlerle CHP'ye pir aşkına yüklenmek değildir. İstiklalciler, milliciler! Bugün için birleşmezseniz, hiç değilse birbirinize yüklenmeyiniz. Bu, yarınki birleşme imkanlarınızı zedeleyebilir. Ama birleşebilirsiniz, bağımsızlık ve anayasa etrafında toplanın...”⁽¹⁸⁾

(16) Behice Boran, Sosyal Adalet, Mayıs 1964.

(17) Kenan Somer, Sosyal Adalet, Mart 1965.

(18) Erdoğan Başar, Yön, 14.5.1965

YÖN "DEMOKRATİK DEVRİM'E SAHİP ÇIKIYOR

Başar'ın yazısından dört hafta sonra da, ileride Türkiye sosyalist hareketinde büyük yankılar yaratacak olan «DEMOKRATİK DEVRİM» görüşü, Yön'de dergiye mal olan imzasız bir yazıyla açıklanıyordu:

«Türk sosyalizmi bilimsel toplumculuğun ışığında, ama her türlü dogmacılıktan, taklitçilikten, tekerlemecilikten kaçınarak, gaziler çağından ta istiklal savaşına kadar kendi milli tarihinden destek bulan Türkiye'nin, doğunun ve güneyin milli bağımsızlık savaşı içinde sosyalizme yönelmiş milletlerle kader birliği durumunda olduğunu kavramış bir sosyalizmdir. Ancak bugün Türk toplumunun önünde duran görev, sosyalizmi kurmak görevi değildir. Yönümüz sosyalizm olmakla beraber, Türk sosyalistleri için bugünün ödevi, Türkiye'nin bütün ilerici güçleriyle beraber DEMOKRATİK DEVRİM'i bütün derinliğiyle başarmaktır.»⁽¹⁹⁾

Ve hemen ardından da Doğan Avcıoğlu, bir süre önce Kenan Somer'in lanse ettiği «milli demokrasi» kavramına sahip çıkmaktadır:

«İlerici güçler, mevcut burjuva demokrasisini milli bir demokrasi haline getirmeye çalışacaklardır. Milli demokrasi, burjuva demokrasiden farklıdır. Zira bu tip demokraside, milli burjuvazinin egemenliği kesindir. Milli demokrasi, sosyalist demokrasi de değildir. Zira bu tip demokraside işçi sınıfı egemen durumdadır. Diktatörlük ve despotizm metodlarını reddeden milli demokrasi, toplumun antiemperyalist ve antifeodal bütün güçlerini temsil eden bir karma tiptir. Milli demokraside emekçiler iktidarı milli burjuvazi ile paylaşmakla beraber, kuvvet ilişkileri emekçiler yararına değişir.»⁽²⁰⁾

(19) Yön, 7.5.1965, s.110

(20) Doğan Avcıoğlu, Yön, 14.5.1965, s.111

TİP YÖNETİCİLERİ KOALİSYON PEŞİNDE

Ne var ki, TİP'in ilk defa katılacağı genel seçimler dolayısıyla parlamenter mücadelenin doruğuna yaklaşılmış bulunması, «CHP ile birleşmekten», «CHP'nin sola açılışından, antiemperyalist nitelik kazanmasından» söz eden yazılara karşı birçok TİP'lide tepki yaratmıştır. Çünkü TİP'liler, kendilerine tek mücadele yolu olarak kabul ettirilen parlamenter mücadelede, CHP'den oy çelemekten, hattâ ona oy kaptırmaktan endişe etmektedirler. «Demokratik Devrim», «milli demokrasi» gibi kavramların, «işçi sınıfı öncülüğüne karşı» ve «inde kuvvelerin öncülüğüne taraftar» olduğu bilinen Yön Dergisi'nde geliştirilmesi ise, TİP'lilerin bu tepkiyi «işçi sınıfı öncülüğü» adına gösterir görünmelerini mümkün kılmıştır.

TİP'li doçentlerden Burhan Cahit Unal, tepkisini şöyle dile getirmektedir:

«CHP ile TİP'i aynı cephede görmek ve göstermek çabaları, AP ve yabancı sermaye çevrelerinin bir seçim taktiği ve bazı romantik toplumcuların bir yakıştırmasından ibarettir... Muhalefet toplumcusu CHP'ye taviz tanımak, toplumcu akımı, hiç de layık olmadığı halde, CHP'nin liderliğine terketmek olur.»⁽²¹⁾

Bir başka TİP'li doçent, Suat Aksoy da, şu tepkiyi göstermektedir:

«TİP ile CHP arasında, bilhassa böyle bir seçim öncesinde, kurulmamış, ortak noktaları tesbit edilmemiş herhangi bir cephe birliği söz konusu değildir. Sadece AP'yi hedef almak ve CHP'yi tamamen bir yana bırakmak, TİP'in oylarının CHP'ye kaymasına sebep olur. Bunun için partiler arasında esas çelişkiyi unutmamak ve AP ile CHP'yi halka birlikte tanıtmak gerekiyor.»⁽²²⁾

(21) Burhan Cahit Unal, Sosyal Adalet, Ağustos 1965

(22) Suat Aksoy, Sosyal Adalet, Ağustos 1965

Ne var ki, TIP'li yazarların CHP karşısındaki bu hasasiyetine rağmen, 1965 seçimlerinde AP'nin azınlıkta kalacağını ve CHP'nin TIP ile koalisyona gidebileceğini düşleyen TIP liderleri, Yön'e «geniş cephe»ci, hatta «uzlaşmacı» demeçler vermekten de çekinmemektedirler. Örneğin Genel Yönetim Kurulu üyesi ve İstanbul Milletvekili Adayı Prof. Sadun Aren açık seçik şunları söyleyebilmektedir:

«Koalisyon, TIP'e en yakın olan partilerle ve belirli konularda sarıh anlaşmaya varılarak yapılabilir. Bu şartlar nelerdir? Bir defa bağımsız bir dış politikaya yönelmiş olan tutum sürdürülmeli, tek taraflı dostluktan çok taraflı dostluklara geçilmelidir. Dış politikada bağımsızlığı amaç edinmiş bir tutum esastır. İç politikada TIP programı emekten yana planlı bir devletçiliği öngörmektedir. Bir koalisyonda tabii ki bunların hepsini gerçekleştirmek mümkün değildir. Ama bir anlaşma, kalkınmamız için devlet elinde bulunması zorunlu olan alanlarda bugünkü durumu düzeltecek tedbirler alınmasını gerektirir. Partimiz, yetersiz de olsa, programı istikametindeki kalkınmayı hızlandıracak tedbirleri kabule hazırdır. Bir koalisyonda, petrol kısmı dışındaki yabancı şirketler, mesela fiyat kontrolleri yoluyla fahiş kârları durdurmak ve yeni yabancı şirketlerin gelmesini önlemek şartıyla, belirli bir süre muhafaza edilebilir. Koalisyon elbette ki karşılıklı fedakarlığı gerektirir. Amma fedakarlık sosyal adalet ve kalkınma yönünde ileri bir gidişi sağladığı ölçüde anlam taşır. Ancak bu anlamda fedakarlıklara hazırız.»(23)

Bazı TIP'li yazarların AP-CHP cephesine şiddetle karşı çıkmasını «cephe boğunculuğu» ile suçlamakla birlikte Yön de yüksek yöneticilerin uzlaşmacı tutumundan memnundur. Avcıoğlu artık TIP'in seçim bürosunda fiilen çalışmakta, hakim çevrelerin saldırılarına karşı TIP'i şöyle savunmaktadır:

«Çıkarıcı çevrelerin TIP'i komünistlikle suçlamalarına rağmen, partinin programı sosyalist bir program dahi değildir. Program, emekçilerin üstünlüğüne dayanan bir demok-

(23) Sadun Aren, Yön, 3.9.1965, s.127

ratik yönetim altında kapitalist olmayan bir kalkınma yolu esasını getirmektedir.»(24)

SEÇİM BAŞARISIZLIĞI VE "CEPHE" NİN ÇÖKÜŞÜ

Türkiye'de «cephe» meselesinin çıkmaza girmesinin temel nedeni, herhalde, TIP'in gerçek bir «işçi sınıfı partisi» değil, bir «kitle partisi» olarak, «işçi sınıfının öncülüğü» kavramını yanlış değerlendirmesi, devrimci teorideki cephe koşullarının bilinmemesi, tamamen parlamenter bir anlayışla, seçimlerde hiçbir hazırlık yapılmadan cephe tartışmalarının açılmış olmasıdır. TIP yöneticileri ve yazarları, muhtemel bir seçim zaferi halinde CHP-TIP koalisyonunun kurulmasını «cephe» zannederken, Yön de «cephe»nin somut olarak asıl kurulacağını açıklamadan seçim mücadelesinin doğal sertliğini «cephe bozunculuğu» olarak görmek hatasına sürüklenmiştir. Nitekim seçim sonuçları alınıp da, ne TIP'in, ne de CHP'nin beklenen neticeyi elde edemedikleri ve AP'nin tek başına iktidara geldiği anlaşılınca, parlamento temeline dayan bütün koalisyon ve cephe hesapları allak bullak olmuş ve araya uzun bir suskunluk, sessizlik dönemi girmiştir.

Ulusal artık sistemine göre yapılan 1965 seçimlerinde, Aybar-Boran klifi, liste başlarına MYK kararıyla tepeden inme kendi adaylarını yerleştirmiş ve parlamento 14 TIP milletvekili onlar arasından girmiştir. Behice Boran da son anda bu şekilde liste başına yerleştirilenlerdendir. TIP listesinden bağımsız aday gösterilen Çetin Altan Parlamento çalışmaları başladıktan sonra

(24) Doğan Avcıoğlu, Yön, 3.9.1965, s.127

TIP'e üye olmuş ve Parti Meclis Grubu'nun üye sayısı 15'e çıkmıştır.

Kampanyada bol bol kullandıkları «*Nasırlı eller meclise*» sloganını ayaklar altına alarak liste oyunlarıyla parlamentonun lüks salonlarına giren TIP'in küçük burjuva milletvekillerinin kürsü atraksiyonlarını bir süre temkinli şekilde izleyen Doğan Avcıoğlu, nihayet «*küçük burjuva öncülüğü*»ne dayanan cephe anlayışını bir 27 Mayıs yıldönümünde açık seçik dile getirmiştir:

«Emperyalizme bağımlı ülkelerin temel çelişmesini bugün en derinden duyanlar ve bilincine varanlar, genellikle küçük burjuva çevrelerinden çıkan ve siyasi edebiyatımızda artık yerleşmiş bir deyimle ZİNDE KUVVETLER adı verilen güçlerdir. Üçüncü dünya ülkelerinin birçoğunda da görüldüğü üzere ekonomik ve politik bağımsızlık mücadelesinin öncülüğünü, istesek de istemesek de, onlar yapmaktadır... Batı toplumları için doğru olan ve oradaki toplumsal güçler dengesini göz önünde tutarak «işçi-burjuva» çelişmesine dayandırılan düşüncelerin etkisi, Türkiye'nin bu temel gerçeğini görmemize engel teşkil etmemelidir.»⁽²⁵⁾

TIP yöneticileri ve parlamenterleri, seçimden beri artık «aşama», «cephe» meselelerini unutmuşlar, «1970'te başa güreşeceğiz» diyerek dört yıl sonra tek başına sosyalist iktidarı ve sosyalist düzeni sandıktan çıkarak kurmak hesaplarına dalmışlardır. Sosyalist iktidar için tek araç olarak parlamentoyu yeterli görmekte, işçi ve köylü kitlelerine dışarıdan bilinç vermek yerine, onların duygularını okşayarak ilkel bir populizm içinde oy hesaplarıyla sosyalist devrim yapacaklarını düşlemektedirler. İşte bu ortamda «*küçük burjuva öncülüğü*»nden dem vuran Avcıoğlu'nun yazısı, dikkatleri tekrar «cephe» ve «öncülük» meselelerine çekmiştir. Ancak, TIP yöneticileri ve parlamenterleri bu defa katıdırlar. Cephe, antiem-

(25) Doğan Avcıoğlu, Yön, 27.5.1966, s.165

peryalist mücadele, herşey TIP'in içinde ve TIP yöneticilerinin emri altında olmalıdır.

TIP yöneticileri bir türlü özünü ve biçimini kavrayamadıkları işçi sınıfı öncülüğü konusunda lafzan ne kadar haklı görünürlerse görünsünler, parlamenter, populist ve despot tutumları, evvelce TIP'i desteklemiş eski sosyalistlerde, hatta TIP üyelerinde dahi tepki yaratmağa başlamış, bu yüzdendir ki, Doğan Avcıoğlu'nun 17 Haziran 1966 tarihli Yön'de başlattığı «TIP TARTIŞMALARI» TIP'teki kısmen teorik, kısmen duygusal bölünmelerin kadrolaşmasına yolaçmıştır.

Programın yetersizliği, uvrıyerizm, gençliğe karşı tutum, parlamento çalışmalarının güçsüzlüğü, «*dış politika*da Çağlayangil'in teşekkürlerini kazanacak ölçüde tutarsız bir Kıbrıs tezi savunulması» Avcıoğlu'nun eleştirilerini somut planda haklı kılmaktadır. Ancak, teorik planda Avcıoğlu'nun eleştirileri, evvelce kendisinin küçük burjuvazinin öncülüğünü savunduğu bilindiğinden, somut plandaki haklı eleştirilerini de TIP tabanında tepkiyle karşılanmasına sebep olmuştur.

Avcıoğlu'nun TIP eleştirilerine TIP'liler adına ilk cevap TIP Ankara İl Gençlik Kolu Başkanı (sonraki Dev-Genç Genel Başkanı) Attila Sarp'tan gelmiştir.

«TIP kurulup sayın Mehmet Ali Aybar ve arkadaşlarının partiye katılmasından hemen sonra partimize gençlik tarafından büyük bir akımın başladığı gerçektir. Partimizin birinci büyük kongresine yapılan teklifin yeni bir sosyalist partinin o günkü şartlara göre kabul edemeyeceği bir teklif olduğu da bizzat partili gençler tarafından kabul edilmektedir. Uygulaması yapılamayacak olan böyle bir teklif elbette reddedilecektir. Bunu TIP'in gençliğe gereken ilgiyi göstermediğine bir işaret saymak yanlıştır.»⁽²⁶⁾

(26) Attila Sarp, Yön, 1.7.1966.

Sarp'ın daha sonra TIP'e karşı bir gençlik örgütünün başına geçmesi ve TIP'i gençliği önemsememiş olmakla suçlaması, Yön'e verilen ilk cevabın tahlihsizliğini kanıtlamaktadır.

Yön'e verilen ikinci bir talihsiz cevap, TIP Genel Yönetim Kurulu üyesi Rasih Nuri İleri'ye aittir. İleri demektedir ki:

«İki ayrı mücadele yok, bir tek mücadeledir. Sosyalist bir düzen kurulmadan milli bağımsızlığa kavuşamayız. Milli bağımsızlık ancak iç ve dış sömürücü güçlerin kırılması ile elde edilebilir. TIP'in görevi, CHP'deki ve diğer partilerdeki hakiki milliyetçi unsurlara milliyetçilik ve sosyalizmin bir tek davadan ibaret olduğunu göstermektir. Antiemperyalist mücadele, emperyalizmi yurda sokan kapitalizme karşı mücadeleden ayırdedilirse, bu bir CHP oyunundan ileriye gidemez.»

Ne gariptir ki, bir yıl geçmeden aynı Rasih Nuri İleri, «*milli demokratik devrim*» görüşünün en hararetli savunucularından biri kesilecektir.

MİHRİ BELLİ VE SİVİL-ASKER AYDIN ZÜMRE

Mihri Belli'nin «*MILLİ DEMOKRATİK DEVRİM*»in teorisini olarak ilk defa sahneye çıkışı, bu TIP TARTIŞMALARI sırasında Yön'e yazdığı «*E. Tüfekçi*» imzalı bir yazı ile olmuştur. Aslında daha önce Yön'de bu konuda yayınlanan yazılarda da Mihri Belli'nin etkisi, yol göstericiliği olduğu bilinmekteydi.

Belli'nin bu ilk imzalı yazısı, birçok teorik doğrular içermekle beraber, Türkiye'de feodal ilişkilere ağırlık tanınması ve maksist-leninist temel eserlerde ve dünya devrimci pratiginde görülmemiş bir biçimde teoriye aykırı «*sivil-asker aydın zümre*»ye olağanüstü devrimcilik

misyonu tevcih etmesi bakımından büyük tepki yaratmıştır:

«Türkiye'de feodal güçler, ülkenin birçok geri kalmış bölgelerinde ekonomiye hükmetmekle kalmamakta, ideolojisi ile feodalizm, Türk toplumsal hayatını her yönden etkileyebilmekte, Türk ulusunun gerçek birliğini engellemektedir.»

«Gerek demokratik devrim aşamasında, gerekse onu izleyecek olan sosyalist devrimde proletaryanın en devrimci sınıf olarak devrimci çizgiyi sonuna kadar izlemesi ve tarihsel gelişmeye damgasını vurması mukadderdir. Küçük burjuvazi, milli burjuvaziden ayrı olarak ele alınmalıdır. Komprador kapitalizmi ile sınıf çıkarı asla bağdaşmayan küçük burjuvazi bilinçlendiği ölçüde devrimden yanadır. Hem demokratik devrimden yana, hem sosyalist devrimden yana... Küçük burjuva kökten gelme asker-sivil bürokrat aydın zümre (öğrenci gençliği ve meslek erbabının çoğunluğu dahildir) küçük burjuvazi içindedir. Ama asker-sivil aydın zümrenin durumu özel olarak ele alınmalıdır. Asker-sivil aydın zümre ile komprador-feodal ağa ittifakı arasında bir uzlaşmayı mümkün kılacak maddi temel Türkiye'de yoktur. Bugün Türkiye'de bir genelkurmay başkanı orgeneral, göğsünü gere gere 1,5 odada oturduğunu söyler ve bunu kimse yadırgamaz. Yüz yıldan uzun bir süre Türkiye'nin kaderine hükmetmiş olan asker - sivil bürokrat zümre, bir geçmişin, bir geleceğin temsilcisidir. Bu miras elbette ki zümrenin politik bilinci üzerinde etkili olmaktadır. Asker-sivil aydın zümrenin ideolojisinin günümüz koşullarına uydurulmuş bir kemalizm olduğu söylenebilir. Asker-sivil aydın zümre, gerek kök bakımından, gerek genel durum bakımından içinde sayılması gerektiği Türk küçük burjuvazisinin en bilinçli kolunu, bu sınıfın öncü müfrezesini teşkil etmektedir. Kesin olarak demokratik devrimden yanadır, sosyalist devrime karşı olması için sınıf açısından bir neden yoktur.» (27)

Bu tartışmalarda, TIP'in sorumlu mevkilerinde bulunmuş olan Muvaffak Şeref ve Aslan Başer Kafaoglu'nun da, Mihri Belli'nin görüşlerine yakın görüşler savunmaları dikkati çekmiştir.

(27) *E. Tüfekçi*, Yön, 5.8.1966, s.175.

TİP'İN PARLAMENTARİZMİ VE AYBAR'IN DÖNÜŞÜ

Gerek Belli'nin, gerekse Avcıoğlu'nun yazılarında «*milli demokratik devrim*» açısından sınıf tahlilleri yapılırken, «*ara tabakalar*» denilen sivil - asker aydın zümreye olağanüstü önem verilmesi, marksist - leninist literatürde ikili karakteri, kaypaklığı çeşitli örneklerle saptanmış bulunan küçük burjuvaziye «*sonuna kadar devrimci*» bir nitelik atfedilmesi, buna karşılık gerçek devrimci, sonuna kadar devrimci işçi sınıfının ve onun temel müttefiki yoksul köylülerin birkaç kelimeyle geçiştirilmesi, birçok sosyalistte haklı tepki yaratmıştır. Çoktan popülizme ve parlamentarizme sürüklenmiş olan, «*işçi sınıfı öncülüğü*»nü uvriyerist ve despot yönetimlerini sürdürmek için lafta savunan TİP yöneticileri ise bu tepkiden yararlanarak muarızlarını topyekun işçi sınıfı düşmanı olmakla suçlamaya başlamışlardır. Tam bu sırada TİP ile «*orta sol*» CHP arasında «*solculuk*» adına oy mücadelesinin şiddetlenmesi, milli demokratik devrim görüşünün sözcülüğünü yapan Yön'ün de TİP'i şiddetle eleştirirken CHP'den devamlı surette umut verici şekilde söz etmesi, TİP tabanının da yöneticilere ayak uydurmasına sebep olmuştur.

Ne var ki, TİP yöneticilerinin ve parlamenterlerinin teorik yetersizliklerinin yanısıra, kişisel küçük burjuva davranışları da, tüm demagojilerine rağmen, sosyalist kamuoyunda puan kaybetmelerini önleyememiştir. Örneğin Şekerbank'ın parlamento üyelerine bir nevi haraç verir gibi açtığı 15'er bin liralık kredilere TİP parlamenterleri en başta el atmışlardır. Sosyaliste yakışmıyacak bu davranışlarını TİP parlamenterlerinin «*Ne yapalım, 3700 lira ile geçinemiyoruz*» şeklinde açıklamaları üzerine Avcıoğlu, «*Proletaryanın temsilcileri 3700 lira*

ile geçinemezlerse, onların burjuva temsilcilerinden ne farkları kalmıştır?» sorusunu sorarak kendi iddialarına ve görüşlerine güç kazandırmıştır.⁽²⁸⁾

Bu 15 bin liralık meselesinde Aybar'ın tavrı, kendisinin tutarsızlığını ve ikili davranışını bir kez daha göstermiştir. Bilindiği gibi TİP Birinci Büyük Kongresi'nde Aybar tam bir uvriyerist tutumla, işçi-aydın ayrımını ortaya atmış ve bunu yıllarca da savunmuştur. Ne var ki, milletvekillerinin 15'er bin lira alması ve bu milletvekillerinden hiçbirinin de «*masırlı eller*»den olmaması karşısında tabandan yükselen protestolar ve «*aydın*» milletvekillerine saldırılar, Aybar'ı telaşlandırmış ve bu defa şu muhteşem dönüşü yapmasına yolaçmıştır:

«*Aydın düşmanlığı, 10 Ekim'den sonra milletvekillerinin her vesileyle yıpratılmasına teşebbüs şeklini almıştır. Milletvekilleri aleyhinde bir hava yaratılarak partide «işçi-aydın» ayrılığının körüklenmesine izin verilmemelidir. Bu kıskırtmaların, sosyalizmin temel şartı olan kol ve kafa emekçileri arasında kardeşlik, işbirliği ve dayanışmayı zedeleyeceği asla akıldan çıkarılmamalıdır.*» (Yön, 26.8.1966, S. 178)

Ne gariptir ki, aynı Aybar-Boran klipi, iki yıl önce «*kafa ve kol emekçileri arasında ayırım yapılmasına*» karşı çıkan partilileri TİP'ten ihraç ettirmekte hiç tereddüt göstermemiştir!

Bu sırada Aybar'ın bilimsel sosyalist teoriyi ve dünya devrimci pratiğini hiçe sayan populist tutumu iyice sırtmağa başlamıştır. Artık bilimsel sosyalizmin temel kitapları da reddedilmekte ve Aybar, «*Türk sosyalizminin kitabını A'dan Z'ye kadar hergünkü mücadelemizle biz, yani TİP'liler, hep beraber yazacağız. Ve de yazmaktayız*» demektedir.⁽²⁹⁾

Gerek Birinci Büyük Kongre'deki çatışmaların, gerekse teorik bakımdan son zamanlarda başlayan iç kavgaların yansımaları artık TİP'in çeşitli kademe kongrele-

(28) Yön, 5.8.1966, s.175

(29) Yön, 2.9.1966, s.179

rinde de görülmeğe başlamıştır. İstanbul 11 Kongresi'nde «*milli demokratik devrim*» görüşünü benimseyenler ilk gövde gösterisini yapmışlardır. Kongreden önce 19 ilçeden 11'inin bazı yöneticileri bir araya gelerek il kongresinde ve ikinci büyük kongrede izleyecekleri hareket hatını tesbit için görüşmelerde bulunmuşlardır. Ancak genel merkez, bu toplantıya katılanları da derhal «*genel merkez organlarını ele geçirmek, birlik ve beraberliği bozucu hizip faaliyetlerinde bulunmak*» iddiasıyla haysiyet divanına sevkettirmiştir. Genel merkezin bu despot tutumu teşkilatta da tepki yaratmış, üstelik haysiyet divanının haklarında disiplin cezası istenen kimseleri suçsuz görerek beraat ettirmesi, genel merkezin otoritesini sarsarken, MDD görüşünü benimseyenlere sempatiyi artırmıştır.

İstanbul 11 Kongresi'nde genel merkez aleyhtarları kongre başkanlığı için Sadun Aren'e karşı başka aday çıkartmışlar ve Aren'le başabaş oy almasını sağlamışlardır. Kongrede, Birinci Büyük Kongre'nin başlıca ihtilaf konusu olan ve sendikacılara ayrıcalık tanıyan 53. madde eleştirilirken, Sevinç Özgüner de MDD görüşünü dile getirmiştir.

Bir hafta sonra yapılan Ankara 11 Kongresi'nde ise, Aybar açıktan açığa saldırıya geçmiş ve MDD görüşünü savunmuş bulunan eski sosyalistlere karşı «*Bizce eski sosyalist partiler hata ve sevaplarıyla devirlerini kapamışlardır. Bunlar memleketimizin bugüne göre çok ağır olan şartları içinde faaliyet göstermişlerdir. Başarıları ve başarısızlıkları artık maziye mal olmuştur. TIP'i bir sosyalist kuruluş olarak bu maziye organik şekilde bağlamağa çalışmak nasıl yersiz bir gayret ise, partimizi artık maziye mal olmuş hareketlerin yeniden denenebileceği bir ortam saymak da boş bir hayaldir. Böyle bir hevese kapılanlar olursa, hevesleri kursaklarında kalacaktır*» şeklinde gerçekten saygısız ve haklı tepkiler uyandıracak

bir konuşma yapmıştır. Eski sosyalistleri suçlayan konuşmasında Aybar bu kadarla da kalmamış, «*TIP Amerikan emperyalizminin, CIA'nın ve bunlarla iş ve kader birliği kurmuş olanların bir numaralı hedefi haline gelmiştir. Uyanık olalım. İyi niyetli görünen telkinlerin hangi doğrultuda geliştiğini ve nereye yöneldiğini iyice görelim*» diyerek, parti kongrelerinde ve büyük kongrede Aybar'a ve genel merkeze karşı çıkmak isteyenleri peşinen «*CIA ajanlığı*» ile mahkum etmiştir!⁽³⁰⁾

Aybar'ın eski sosyalistlere karşı açtığı savaş, bir zamanlar kendisini «*kıdemli toplum savaçsısı, yürekli aydın*» olarak nitelemiş bulunan Erdoğan Başar'ın bile «*Artık yeter*» başlığıyla feryad etmesine sebep olmuştur:

«*Aybar, partisini artık mazıye mal olmuş hareketlerin yeniden denenebileceği bir ortam sayan heveslilerin bulunduğu açıkça bildirmiştir. Savcılık derhal takibat açmak ve Bay Mehmet Ali Aybar'dan bilgisini ve delillerini istemek mevkindedir. Hodri meydan Bay Mehmet Ali Aybar! Savcının harekete geçmesini beklemeden siz müracaatınızı yapınız!*»⁽³¹⁾

TIP'İN İKİNCİ BÜYÜK KONGRESİ

Büyük Kongre'nin yaklaştığı günlerde Demokratik Devrim görüşünü benimseyenler adına son yazılı çıkış, yine Yön Dergisi'nde Malatya Delegatesi Vahap Erdoğan tarafından yapılmıştır. Yazıda, «*eli nasırlılar meclise*» sloganının nasıl fiyasko verdiği anlatılmakta, 1950 seçimlerinin, TIP yöneticilerinin iddiasının aksine bir «*halk devrimi*» olmadığı, «*halk düşmanı kapıkulu*» gibi terim-

(30) Yön, 4.11.1966, s.188

(31) Erdoğan Başar, Yön, 11.11.1966, s.189

lerle marksizmin bilimsel terminolojisinin dışına düşüldüğü, Aybar'ın «devrimcilik kitaplardan öğrenilmiş şeyleri papağan gibi tekrarlamakla olmaz, devrimcilik eylem işidir» şeklindeki sözlerinin devrimci teoriyi inkâr ettiği, parlamenter olanaklardan yeteri kadar yararlanılmadığı belirtilerek MDD stratejisi tekrarlanıyordu.

TIP'in Malatya'da toplanan İkinci Büyük Kongresi, gerek parti içi demokrasi, gerekse strateji tartışmaları bakımından genel merkezin despotizmini daha da ağırlaştırarak sonuçlandı. Genel Merkez sözcüleri, tartışma özgürlüğünü asla kabul etmiyorlardı. Behice Boran, «dış çevreler bizi eritmek için, baskı metodlarının yanısıra, partiyi içinden yıkmak istiyorlar. Bunu ya partiye ajanlar sokarak, yada iyi niyetli insanları kötü istikamette kışkırtarak yapıyorlar. Bu durumda birlik olmaz, bunları temizlemek gerekir,» diye haykırıyordu. Oysa kongrede organize bir karşı hareket dahi yaratılamamıştı. Sadece Malatya Delegeşi Vahap Erdoğan'ın yapmaya çalıştığı MDD görüşünü savunan konuşma dahi, genel merkezçilerin müdahaleleriyle boğuntuya getiriliyordu.

Strateji tartışması dışında başlıca eleştiriler, merkezin teşkilata gösterdiği ilgisizlik konusunda toplanıyordu. Anti-emperyalist mücadele konusunda genel merkezin görüşleri ise tam bir perişanlık ifadesiydi. Aybar, emperyalizme karşı «Amerikalılara nefret dolu bakışlar fırlatılarak mücadele etmek»ten söz ediyor, fakat pasif direnme ve sessiz yürüyüşler ve mitingler yoluyla daha ciddi bir mahiyet kazandırılması önerisi reddediliyordu. Partinin niteliği de hâlâ açıklığa kavuşturulmamıştı. Genel Merkez sözcüsü, «biz hem doktrin, hem kitle partisiyiz» diyerek tam bir kavram kargaşası yaratıyordu. Emperyalizm olgusu artık iyiden iyiyi ihmal edilmişti. Genel Merkez sözcüsü, «Türkiye'de burjuvazi zayıftır. İstemediği halde bize iktidarı vermek zorunda kalacaktır» diyerek pasifizme geçreğe hazırlıyordu.

PASİFİZM, POPÜLİZM, PARLAMENTARİZM YOLUNDA

Birinci Büyük Kongre'de bölünmelere sebebiyet vermiş olan işçi-aydın ayrımının kısmen yumuşatılması, sadece sanayi işçilerinin değil, bedeniyile çalışan bütün ücretlilerin, küçük toprak sahiplerinin, küçük esnaf ve zanaatkarların da «işçi kontenjanı»ndan yararlandırılması yolunda bir öneri getirilmişti. Bu öneriyi genel merkez de başlangıçta destekler gibi görmüşse de, sendikacıların tekrar «partinin başına iş açma» tehdidini savurmaları üzerine başta Aybar olmak üzere genel merkezçiler yüzsekse derece çarketmekte tereddüt etmemişlerdir.

Malatya Kongresi, TIP'in emperyalizm olgusunu ihmal ederek ve gerçek bir işçi sınıfı partisi olamadığı halde tek başına sosyalizmi gerçekleştirme iddiasına sarılarak bir «sol sapma» içine sürüklendiğini, Aybar-Boran-sendikacılar despotizminin partiye hakim olduğunu, en küçük tenkide dahi tahammülsüzlük gösterilerek parti içi demokrasinin çiğnendiğini, işçi-aydın ayrımının körüklendiğini, partinin bilinçli üyelerden meydana gelen bir işçi sınıfı örgütü olmak yerine, populist ve parlamantarist klasik bir kitle partisi niteliğinin pekiştiğini ortaya koymuştur.

Birinci Büyük Kongre'de, henüz teşkilâtle bağ kuramadıkları için illerin delege oranının artmasına dahi karşı çıkan genel merkezçiler, bu defa uvriyerist tutumlarını tamamen duygusal ilişkilere dayanan bir populizmle takviye ederek tabanın da desteğini kendilerinden yana almışlardır.

Özellikle partinin Doğu Anadolu'da daha çok kişisel yakınlıklara ve nüfuzla dayanarak örgütlenmesinden sonra, MDD görüşünü ortaya atanların «sivil-asker aydın zümresi»yi temel devrimci güç, hattâ devrimci hareketin öncüsü olarak görmeleri nedeniyle Doğu delegeleri genel mer-

kezcilerin populist tutumuna daha da çok angaje olmuşlar ve genel merkez sultasının bundan sonraki dönemde başlıca dayanağı haline gelmişlerdir.

Oysa, Aybar yönetiminin halklar meselesini değerlendirmesi, başlangıçtan beri bilimsel sosyalist teoriden çok uzak, hatta bir Azizoglu YTP'sinin tutumundan farksız olmuştur. Aybar Doğu meselesini, halkların kardeşliği ve proleter enternasyonalizmi açısından değil tamamen burjuva politikacılarının da sözünü ettiği «doğunun bölgesel geri kalmışlığı» açısından ele almıştır.

Parti içi iktidarını büyük ölçüde sendikacılarla birlikte Doğu delegelerinin desteğinde gören Aybar, bundan sonra sosyalizm anlayışını tamamen dejenereneden hatalı üst yapı tahlillerini daha da geliştirmiş, bilim dışı «horlanma» teorilerini ortaya atmıştır.

O dönemde Kürt sosyalistleri tek legal sol parti olan TİP'in kadrolarında yer almakla beraber, ayrıca çeşitli yayınlar yapıp toplantılar düzenleyerek Kürt ulusal demokratik hareketinin temellerini atmışlardır.

İkinci Büyük Kongre'den sonra MDD'ci muhalifler ile TİP genel merkezi arasındaki mücadele, anti-emperyalist güçbirliğini hiçe saymak yada yanlış ittifaklar kurmak şeklinde gelişmeye başlamıştır. TİP yöneticileri, sırf MDD'ye karşı çıkmış olmak için anti-emperyalist cepheyi ve «ceberrut kapıkulu» diye nitelikleri küçük burjuvazinin sivil-asker kesimini tamamen reddederken, MDD görüşünü savunanlar da, özellikle Yön'ün etkisiyle, TİP'i örgüt olarak dahi karşıya almaya, marksist terminolojiyi hiçe sayarak «sivil-asker aydın zümre»yi temel, hattâ öncü devrimci güç olarak görmeye, akıbeti meçhul orta sol Ecevit hareketinden medet ummaya başlamışlardır. Böylece TİP yöneticileri anti-emperyalist ittifakı tamamen reddederken, MDD'ciler de, sosyalist ajitasyon ve örgütlenmeyi tamamen ihmal ederek, anti-emperyalist mücadele adına soyut cephe hesaplarına gömülmüşlerdir.

TİP'İN 1961-1966 DÖNEMİ BİLANÇOSU

İkinci Büyük Kongre, parti içi muhalefetlerin henüz keskinleşmediği, Partinin henüz bütünselliğini yitirmediği bir dönemde yapılmıştır. TİP yöneticilerinin «1970'te başa güreşeceğiz» sloganını ortaya attıkları bu dönemde partinin olgunlaştığı kabul edilmiştir. Oysa TİP, 1961-66 arasında, ideolojik ve politik sapmaların yanında, çeşitli örgütsel hatalara ve sapmalara sahne olmuştur.

Örgütsel alandaki hatalar genel hatlarıyla şunlardır:

Disiplin Konusunda:

İşçi sınıfı mücadelesinin zaferi ancak birlik içinde olan, demir disiplini sağlamış bir parti ile mümkündür. Demir disiplin bilinçli disiplindir, ve ancak demokratik merkezîyetçilik ilkeleriyle sağlanır. Oysa TİP'te hiçbir zaman disiplin gerçekleştirilememiştir. Alt organlarla üst organlar, alt kademelerle üst kademeler arasında sürekli bir kopukluk sürüp gitmiştir. Taşra örgütlerine giden yöneticiler, ilişkilerini çoğunlukla parti yerine kendi adlarına sürdürmüşlerdir.

Partide disiplinin sağlanamamasının ana nedeni, parti merkezine hakim, «ceberrut» yönetim olmuştur. Başkanın her dediğine uyulmasını beklemek, parti içi demokrasi yerine bürokratik yönetimi gerçekleştirmek, giderek tasfiyeyi disipline eş saymıştır. Bilimsel sosyalizmin ilkelerinin henüz tartışıldığı bir dönemde, sorumlu yöneticilerin kasıtlı olarak işçi sınıfına sosyalist bilincin dışarıdan verileceği gerçeğini unutarak aydın- işçi, köylü-kentli düşmanlığını körüklemeleri, eleştiri yapan her üyeyi «parti bozguncusu» olarak ilan etmeleri, parti disiplinini yoketmiştir. Gerçekte TİP içinde hiçbir zaman demir disiplin sağlanamazdı. Demokratik merkezîyetçilik ilkesi işleyemezdi. Çünkü TİP bir kitle partisiydi.

Parti İçi Eğitim ve İdeolojik Mücadele Konusunda:

İşçi sınıfı partisi, bilimsel sosyalizmle donatılmıştır, bilimsel sosyalizmi korur ve geliştirir. Teorik çalışmayı, ideolojik mücadeleyi ve parti içi eğitimi her durumda kesinlikle sürdürür. Parti devrimci teori, ülkesinin geçmişi hakkında tarihi bilgi ve içinde bulunduğu ortam hakkında derinlemesine bilgi ile silahlandırılır. Partide birlik ancak bilimsel sosyalizmin ilkeleri üzerinde sağlanır. Eleştiri ve özeleştiri partinin en güçlü silahlarıdır. Parti eleştiri ve özeleştiriye önleyecek her türlü sübjektivizm, liberalizm ile mücadele eder. Devrimci eleştiri geleneğini yerleştirir.

TİP için ise eğitim, TİP programını ve tüzüğünü öğretmekten ibaret sayılmıştır. Mali olanaklara rağmen çok sayıda eğitici yayın yapılamamıştır. Zaten doğru dürüst bilinmeyen bilimsel sosyalist doğrular, seçim kampanyaları sırasında daha fazla oy alabilmek çabasıyla iyice sulandırılmış, sonuçta kitlelere yanlış bilinç aktarılmıştır. İl ve ilçelerde teorik ve pratik eğitim çalışmaları düzenli bir şekilde sürdürülememiş, eğitim çalışmalarını sürdürecekt kadrolar bile hazırlanamamıştır. Yapılan eğitim çalışmalarına da bütün üyelerin katılması sağlanamamıştır. Parti kadrolar meselesini ciddi olarak ele almamıştır. Parti üyelerine bilimsel sosyalizmin ilkeleri yerine yönetici kligin çelişkili sözleri öğretilmeye çalışılmıştır. Partili yöneticilerin ideolojik görüşlerine karşı geliştirilen ideolojik mücadele ise, tasfiye yoluyla önlenmeye çalışılmış, ideolojik tartışmalar parti dışına kaydırılmıştır.

Parti içi bilimsel çalışmalar da hiçbir zaman yeterince sürdürülmemiştir. Sonraları bilim kurulu adını alan organ da statik dallara ayrıldığından, kurula parti yöneticileriyle kişisel bağları olan entelektüellerin getirilmesinden ve bunların büyük kısmının da bilimsel açıdan yetersizliği yüzünden gerçek görevini yerine getirememiştir. Marksist-leninist bilgilerin öğrenilmesi, öğretilmesi, Türki-

ye'ye özgü bilimsel araştırmaların yapılması, ister istemez parti dışında kalmış, ve bu durum çeşitli sakıncalar getirmiştir.

Özleştirme ve eleştiri, ikna metodu TİP'te hiçbir zaman gerçekleştirilememiştir, bilimsel sosyalizmin ilkeleri temelinde partinin birliği sağlanamamıştır. Gerçekte TİP içinde hiçbir zaman gerekli ve yeterli eğitim yapılamaz, parti içi ideolojik mücadele gerçekleştirilemez, TİP'e bilimsel sosyalizmin ilkeleri hakim olamazdı. Çünkü TİP'i yöneticiler «kitle partisi» olarak kabullenmişlerdi.

Örgütlenme Konusunda:

Gerçek bir işçi sınıfı partisi olmayan, emekçi partisi olduğunu her durumda belirten, ittifaklar meselesini kendi tüzük ve programına göre kendi bünyesinde gerçekleştirmeye çalışan TİP, örgütlenme alanında sürekli olarak parlamenter çalışma tarzını sürdürmüştür. Meşruyet kazanma çabalarıyla parlamenter acelecilik içinde teşkilâta yayınlanan bir genelgede hedef şöyle gösterilmiştir: «Partimizin en önemli işi, üye sayısını çoğaltmak ve teşkilatı yaymaktır. İlk hedefimiz, aidatını muntazam ödeyen 50 bir üyeye sahip olmaktır.»

Bunun üç yoldan gerçekleştirilmesi düşünülmüştür:

a) «Zincirleme mektup oyunu», yani her kaydedilen üye en az iki yeni üye kaydettirecek, kaydedilen yeni üye de, iki başka üye kaydettirecektir.

b) «Parti temsilcileri» işyerlerinde köylerde, mahallelerde 100 kişiyi üye yazacaktır.

c) Üç beş kişilik ekipler kurulacak ve bunlar sürekli üye yazacaklardır. Aynı genelgede «100 bin üyeli doktrin partisi»nden bahsedilmekteydi.⁽³²⁾

Böylesine bir örgütlenme, nitel değil de nicel bir büyüme içinde sonradan büyük çatlaklara yolaçacak hasta-

(32) TİP Genel Başkanlığı Genelgesi, 7.11.1962

lıkları taşıyordu. Giderek hızla Doğu Anadolu'da da il ve ilçe örgütleri kuruldu. Parlamenter örgütlenme TIP'e iyice hakim oldu. Kurulan örgütlerin çoğu bir takım partileri gelenlerine nüfuz sağlayan kukla örgütlenmelerden, «seçim için teşkilat» olmaktan öteye gidemedi. Kaydedilen üyelerin büyük çoğunluğu bir kere aidat ödediler. Parti merkezlerine uğramadılar, parti çalışmalarına da aktif olarak katılmadılar.

İlk kuruluş döneminde bu örgütlenme biçimi, partinin kendisini kabul ettirme ve meşruluk kazanma çabasıyla izah edilse bile, 1964 yılında çıkan Siyasal Partiler Kanunu'nun bütün partileri üye kayıtlarını yenilemeğe zorlayan amir hükmünün uygulanması sırasında da aynı dağılık kitle partisi özü muhafaza edilmiştir.

TIP, kendi dışında yönlendirmesi gereken üyelerinin çoğunluğunun TIP üyesi ve sosyalist kişiler olmadığı yan örgütler meselesinde de gerçekçi bir çalışma sürdüremiştir. Kurulabilecek yan örgütler kurulamamış, varolan örgütler ise gereğince yönlendirilememiştir.

Nitel gelişme yerine nicel gelişmeye, kafa ve teşkilat sayısına ağırlık verildiğinden, bir dönem sonra partiye dağınlık iyice hakim olmuş ve bu dağınlık her yıl biraz daha artmıştır. Burjuva partileri gibi geniş desteklere ve mali kaynaklara sahip olmayan TIP'in böylesine yaygın bir teşkilatı denetlemesi imkansız hale gelmiştir. «Partiyi toparlayalım» önerileri soyut öneriler olarak ortaya atılmıştır. Oysa, dilediğimiz anlamda bir toparlama imkansızdı. Çünkü TIP artık tam anlamıyla bir kitle partisi olmuştu.

Profesyonel Devrimcilik ve Mali Kaynaklar Konusunda:

Bir işçi sınıfı partisinin örgüt işlerini aksatmadan yürütecek, tedbirliliği sağlayacak, devrimci eylemi sürdürecektir uzman devrimcilere, kendini bu işe adanmış, devrimci

görevleri artan boş zamanlara sıkıştırmayan, yirmidört saatini bu işe veren profesyonel devrimcilere ihtiyacı vardır. TIP bu konuyu hiçbir zaman önemsememiştir. Finans-kapitalin işbirlikçisi partilerin kendi militanlarını çeşitli kurumlarca besledikleri bir ortamda bu meselenin çözümü söz konusu olmamıştır. Gerçekte profesyonel devrimcilik, bir yerde mali kaynaklar meselesi ile iç içe girmiş durumdadır.

TIP'in tek sürekli mali kaynağı üyelerin aidatı olmuştur. Ama aidatını sürekli ödeyen üyelerin azlığı, partiyi mali açıdan zor durumda bırakmıştır. TIP sürekli olarak parasızlık sıkıntısı çekmiştir. Bazı il ve ilçe merkezleri parasızlıktan dolayı kapanma tehlikesi geçirmiş, bazıları da kapanmıştır. Bu sıkıntı ortamında, bazı yetenezsiz kişiler, sırf kişisel mali imkanlarının fazlalığı dolayısıyla partiye bağış yada borç vererek haksız nüfuz ve hakimiyet sağlamışlardır.

Mali kaynaklar meselesi, partinin en önemli meselelerinden biri iken bu konuda yeterince çalışma yapılmamıştır. Çeşitli kanallardan para elde etmek olanağı denenmemiş, bazı kaynaklar sonuna kadar zorlanmamıştır. Gerçekte böyle bir kitle partisi içinde mali sorunu çözmek imkansızdır.

Kitlelerle İlişkiler Konusunda:

İşçi sınıfı partisinin görevi, sosyalist ajitasyon ve propagandayı gerçekleştirmek, işçi ve emekçi yığınlarını örgütlemek, bilinçlendirmek, devrimci eylemi kanalize etmektir. Partinin kitle niteliği parti içinde yığınları barındırmasıyla değil, yığınları kendi politik çizgisinde eyleme sokmasıyla belirlenir. Oysa TIP, kitle eylemlerine gerçek önderlik yapamamıştır. Meşruiyet fetişizmi ile bir dönem kitle eylemlerine karışmama, «faşizm gelir» teorisıyla kitle eylemlerini önleme, kitle eylemlerini partinin yönetimi dışına kaydırmıştır.

Gençlik eylemlerini desteklememe de, gençliğin partiden kopmasına yol açacak birikimi sağlamıştır. TİP, işçilere ulaşmada ilk mücadele aracı olan sendikalar ve ilk erişilebilir bilinç sendikal bilinçten faydalanmamıştır. Propaganda görevi kısmen ve hatalarla yerine getirilmiş, propagandada kitleleri yönlendirmekten çok, kitlelerin önyargılarına teslim olunmuştur. Sosyalist ajitasyon ise hiç gerçekleştirilememiştir.

Seçim günleri geldiğinde TİP, emekçi kategorilerine seslenmiş, fakat onların saflarında sürekli bir çalışma göstermemiştir. TİP, yaygın bir şekilde ülkemizde gelişen işçi ve köylü hareketlerine en aktif bir şekilde katılamamış, emperyalistler, işbirlikçi burjuvazi ve toprak ağalarına karşı devrimci halk cephesi'ni gerçekleştirememiş, Türkiye halklarının mücadelesinde ön saflarda yer alamamıştır. İşçi-köylü temel ittifakını gerçekleştirme yolunda yeterli çaba gösterilmemiş, bir zaman uvriyerist, başka bir zaman populist eğilimler, kitle ilişkilerinde hakim olmuştur. Parti kitlelerle olan bağlarında, modern tekniğin emrindeki bütün kitle haberleşme araçlarını, süreli yayın, broşür, afiş, radyo, film, tiyatro, toplantı; yürüyüş; gösteri; devrimci eylem denemeleri gibi her yolu dener. TİP bütün bu imkanları da yeterince zorlamamıştır. Haber Bülteni, Sosyal Adalet (fiilen partinin yayın organıydı) ve diğer parti yayınları, propaganda ve ajitasyon konusunda yetersiz kalmıştır.

Programın Eleştirisi:

İşçi sınıfı partisinin asgari ve azami programı vardır. Azami programı, yani gelecekteki programı şimdiden açıklamak gerekmemektedir. Azami program en kaba hatlarıyla temel kaynaklarda ortaya konmuştur. Asgari ve azami program arasında diyalektik bir bağ olmakla beraber sosyalistlerin bugünkü görevi asgari programlarını gerçekleştirmektir.

Oysa Birinci Kongre'de kabul edilen TİP programı eksikli, hatalı ve sapmalara açık bir programdır.

I. Programın hazırlanışı:

Önce Mehmet Ali Aybar ve Behice Boran tarafından program taslağının ana çizgileri hazırlanmış, Aybar'ın 29 Ağustos 1963 tarihli mektubu ile çeşitli düşünürlerin eleştirilerine sunulmuş ve daha sonra partili ve parti sempatisi olan aydınlar arasında Parti Etüd ve Araştırma Bürosunda tartışılıp 1. Büyük Kongre'ye sunulacak bir biçime getirilmiştir. 1. Büyük Kongreye sunulan program taslağı, hiç tartışılmadan, sadece övgü konuşmaları yapılarak olduğu gibi kabul edilmiştir.

«Program Taslağının Ana Çizgileri» ile TİP programı arasında önemli bir fark vardır. TİP programında «kapitalist olmayan kalkınma yolu» çözümlü olarak gösterilirken, Program Taslağının Ana Çizgileri'nde millî kuvvetler (kuvvalmilliyeci) demokrasisi öne sürülmüştür:

«Millî kuvvetler demokrasisi, derebeyi kalıntısı toprak ağalığı ve yabancılara aracılık eden ticaret burjuvazisinin ve müttefiklerinin, demokratik rejimin kurulup işlemlerini kös- tekleyen, halk yararına ekonomik kalkınmayı, sosyal ve kültürel ilerlemeyi frenleyen, sosyal adalet ve güvenliğe karşı koyan zararlı nüfuz ve hakimiyetlerini önlemek amacıyla gönder»⁽³³⁾

Program Taslağının Ana Çizgileri, Parti Etüd ve Araştırma Bürosu tarafından çok acele bir şekilde tartışılmış, bazı önemli konular açıklığa kavuşturulamamıştır.

Program 1963'te ve 1964'ün ilk aylarında o dönemin mevcut zayıf sosyalist birikimi içinde, çeşitli baskıların tehdidi altında ve programı hazırlayanların eksik marksist-leninist kültürü ile geliştirilmiştir. Marksist-leninist yayın yokluğu, temel eserlerin henüz dilimize çevrilmemiş olması, 1960 öncesi sosyalist mücadelenin arkasına yeterince kaynak bırakmaması bu yetersizlikte rol oynamıştır. Üstelik, o sırada çeşitli sosyalistlere ve bilimadamlarına programa katkılarda bulunmaları yolunda çağrılar yapılmış ama büyük destek sağlanamamıştır. Bu durum muhakkak ki, programda yansımış ve bazı temel yanlışlara yol açmıştır.

(33) Türkiye İşçi Partisi Program Taslağının Ana Çizgileri, Türkiye İşçi Partisi Genel Merkezi, Sayı 208, 29 Ağustos 1963, s.10.

II. Programın Tanıtılması

TİP Programı Büyük Millet Meclisi'nin 1920 Beyanname ve Mustafa Kemal'in 1 Aralık 1921 söyleviden sonra bir giriş ile başlamaktadır. Giriş, programın özül niteliğindedir. Birinci bölümde Türkiye'nin maddi, sosyal ve politik yapısı uzun uzun analiz edilmeye çalışılmış, sosyal yapı analizinde sınıf ve zümreler tanıtılmış, Türkiye işçi sınıfının tarihi mücadelesi anlatılmıştır. İkinci bölüm kalkınma yolu üzerinedir. Bu bölümde kapitalist kalkınma yoluna karşı «kapitalist olmayan kalkınma yolu» öne sürülmektedir.

Üçüncü bölüm temel ilkeleri anlatmaktadır. Temel ilkeler bölümü programın en önemli bölümüdür. Dördüncü bölümde ise ayrıntılı bir şekilde «vatandaşa ne getirileceği» açıklanmaktadır.

III. Programın Genel Eleştirisi:

1. Parti programı, esas amacı olması gereken işçi sınıfı mücadelesini yönlendirecek bir kılavuz olmaktan çok, Türkiye'nin iktisadi, sosyal ve politik yapısını anlatan ve Anayasa'yı yorumlayan bir kitap durumundadır.

TİP programı gereğinden çok uzun ve ayrıntılı bir metindir.⁽³⁴⁾ Programda ayrıntılı şekilde verilen bilgiler yada söz konusu edilen bazı yasalar değişmiş durumdadır. Oysa bir parti programı kısa ama, çok açık olmalıdır.

«Genel olarak bir partinin resmi programının o partinin hareketlerinden çok daha az önemli olduğu doğrudur. Ama yeni bir program herkesin gözü önünde yükseklerle çekilen bir bayrak gibidir ve herkes parti hakkındaki hükümünü buna göre verir.»⁽³⁵⁾ «...Bence program mümkün olduğu kadar kısa ve sınırları belli, açık seçik olmalıdır. Programda raslantı olarak bir yabancı kelimenin yada ilk bakışta kapsamanın kavranması güç olan bir cümlelerin bulunup bulunmaması pek önemli değildir. Böyle bir durumda toplantılarda programın okunup anlatılması ve başında yazılı olarak açıklamalar gerekeni sağlar; ve o zaman o kısa ve çarpıcı cümle bir kere anlaşılınca, kafalarda yerleşir ve bir slogan ha-

(34) Partinin kuruluş döneminde «hakim sınıf partilerinin programlarının karşısında en uzun, yani en ciddi program TİP'tir» propagandası da ancak bir dönem için ve belli yörelerde etkili olabilmiştir.

(35) Friedrich Engels, «August Bebel'e Mektup», K.Marx-F. Engels, *Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, çev. M. Kabagil, Sol Yayınları, Ankara 1969, s. 61

lini alır, uzun açıklamalar için ise bu böyle değildir.»⁽³⁶⁾ «Program gereksiz tek kelimeli bile içermeyen ifadeler vermeli, açıklama görevini yorumlara, broşürlere, ajitasyona yb... bırakmalıdır.»⁽³⁷⁾

Programda yer alan uzatıcı açıklamalar çoğunlukla pratik işlerlikten uzaktır. Program uzadıkça tekrarlar da çoğalmış, zaman zaman çelişik cümleler yer almıştır. Programın uzaması ister istemez emekçi edebiyatı yapmaya yol açmıştır. Girişte olduğu gibi sosyalist teori ve pratik ile tamamen çelişen, emperyalist propagandaya özgü şu cümleler yer almıştır:

«Kişi olarak her birimizin insanca yaşama şartlarına kavuşmamız, toplum olarak ileri bir ülke durumuna gelmemize bağlıdır. Toplum olarak ileri bir ülke durumuna gelmemiz ise, kişi olarak her birimizin inan ve sevgiye çalışmaya; daha verimli olmamıza; bu inanlı, sevgili ve verimli çalışma imkanlarının yaratılmasına bağlıdır.»⁽³⁸⁾

2. Program bilimsel sosyalizmin çeşitli gerçeklerini içermekle beraber, bilimsel sosyalizme aykırı görüşleri de kapsamaktadır. Çeşitli nedenlerle «sosyalist» sözcüğünün bir kere dahi geçmediği programda «toplumcu» sözcüğü kullanılmış, özde doğru gerçekler dile getirilirken bilimsel sosyalizmin terminolojisi kullanılmamıştır. Bu durum bazı kavramların sulandırılmasına yol açmıştır.

Türkiye'nin maddi, sosyal ve politik yapısı ekonomi politigin esaslarına uygun şekilde, üretim araçları ve üretim ilişkileri açısından sistematik bir şekilde incelenmemiş, sınıf tahlilleri de açıklıktan yoksun kalmıştır.

Programda bilimsel sosyalizm yerine emekçi yığınların görüşlerine ağırlık verileceği söylenmiş, küçük burjuvazinin ikili, karpak yapısı ve işçi sınıfı ideolojisi belirtilmeden emekçi edebiyatı yapılmıştır.

Programda çeşitli yanlış kavramların yanında bazı özde yanlışlar da yer almıştır:

«...İşçi sınıfının son bilinç merhalesini, bütün çalışan sınıf ve tabakaların menfaatlerinin ortak olduğu ve köklü dönüşümlerle toprak ağalarının ve yabancıya aracılık eden büyük sermayecilerin millet için zararlı olan nüfuz ve ha-

(36) Friedrich Engels, «1891 Sosyal-Demokrat Program Tasarısının Eleştirisi», a.g.e. s. 98

(37) V. I. Lenin, *Selected Works*, International Publishers, N.Y., Cilt II s. 233.

(38) *Türkiye İşçi Partisi Programı*, III Baskı, s. 13.

kıymetlerini önleyecek demokratik yaşayış düzeninin elbirliğiyle kurulması düşüncesi teşkil eder.» (s.53) «Ancak bu, işçi sınıfının öteki halk sınıf ve tabakaları karşısında herhangi bir üstünlüğü olduğu ve imtiyazlı duruma sahip bulunduğu veya böyle bir duruma getirileceği anlamına asla gelmez.» (s.54)

Bilimsel sosyalizmin programda yansıtılmamasının ana nedenlerini, muhakkak ki, programı hazırlayanların sosyalist-kültüre yeterince sahip olmamalarında, o günün ekonomik-politik şartlarında, anayasa dışı baskılarda aramak gerekir. Fakat o ortamda yasal sınırlar da yeterince zorlanmamıştır.

3. Partinin programı özde sosyalist bir partinin asgari programı şeklindedir. Ekonomik, sosyal ve kültürel alanlardaki hedefler iyimsen bir yorumlama ile sosyalizmin maddi şartlarını yaratacaktır. Oysa bir sosyalist partinin azami programında yer alabilecek bazı amaçlar «edebî» bir çerçevede TIP programında yer almaktadır. TIP Programında:

«Ve böylece politik demokrasiye ekonomik ve sosyal bir öz kazandıracak daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak.

«Bu maksatla:

«...bütün yurttaşların kişiliklerini sonuna kadar geliştirmelerini sağlamak» (s.65) «...ve amaç sadece üretimde verimi artırmak olmayıp, kafa işçiliği ile kol işçiliği arasındaki ayrımları kaldırarak...» (s.66) «...ulusal gelirin dağıtımında emeğe göre gelir ilkesini hakim kılmak, yani herkese yaptığı işe göre ücret, aylık ve gelir sağlamak» (s.66) «Ve İNSANIN İN-SAN TARAFINDAN SÖMÜRÜLMESİ SİSTEMİNE SON VERİP...» (s.66) «...insanın yabancılaşmasına son verecektir. Emeğimiz ürünleri bize karşı, bize yabancı şeyler, bizi köleleştiren şeyler olmaktan çıkacaktır; işimiz, bizi köleleştiren, bize yabancı sevmemiş bir faaliyet olmaktan çıkacaktır.» (s.83)

Yukarıdaki hedefler programda daha ileri bir toplum düzenine demokratik yoldan geçiş şartlarını hazırlamak maksadıyla gerçekleştirilmesi gereken hedefler olarak gösterilmiştir. Elbette bir sosyalist partinin amacı yukarıdaki hedeflere ulaşmaktır. Ama bu hedeflere TIP programının diğer kısımlarındaki sınıfsal özden yoksun kalkınma modeli ile ulaşmak mümkün değildir.

Bilindiği gibi, her üretim biçiminde tüketim maddelerinin dağıtımı bizzat üretim şartlarının dağılışı tarzına göre yapılır. Tüketim maddelerinin dağılımı üretim tarzı ile ilişkilidir.

Sosyalizmi yalnızca eşit dağıtım şeklinde yorumlayanlar hep burjuva iktisatçıları olmuştur. Emeğe göre gelir, ancak üretimin maddi şartları işçilerin kolektif mülkiyetinde olunca gerçekleştirilebilir. Aksı takdirde emeğe göre gelir lafazanlıktan öteye gidemeyecektir.

Yine bilindiği gibi kafa ile kol emeği arasındaki çelişmenin çözümlenmesi, çalışmanın her türlü zorlama ve yabancılaşma dışında, bir ihtiyaç haline gelmesi insanın insanı sömürmemesi ancak sosyalizmin ileri aşamasında gerçekleşir. TIP programında gösterilen ekonomik, sosyal ve kültürel hedefler bu amaçları gerçekleştirmekten çok uzaktır. O zaman yukarıya aktardığımız alıntılar birer «edebî cümle» olmaktan öteye gidememektedir.

Parti programının bu yapısı, programı muğlaklığa itmiş, «programımız sosyalist programdır», «programımız millî demokratik devrim programıdır» iddiaları bu muğlaklıktan kaynaklanmıştır. Bu muğlak yapı, parti içinde ideolojik mücadelenin, kitleler arasında sosyalist ajitasyon ve propagandanın gelişmesini önlemiştir.

4. Programda emperyalizm olgusu işlenmemiş, emperyalizmin iktisadi, siyasi, askeri ve ideolojik yönleri anlatılmamıştır. «ticaret kapitali gibi sanayi kapitali de «aracı» nitelik göstermektedir» (s.35) denilmekle yetinilmiş, ama emperyalizm ve ona bağlı unsurlar ile Türkiye halkları arasındaki çelişme üzerinde durulmamıştır.

Dış politika ve Millî Savunma bölümündeki «...yılızda yılız millî bağımsız ve barışçı bir dış politika savunur.» (s.165) yada «emperyalizme ve sömürgecilliğe kesinlikle karşıdır.» (s.163) sözleri anti-emperyalist mücadelenin gereklerini ortaya koymamış, programda saldırgan ittifaklara ve ikili anlaşmalara karşı keskin cephe alınmamış, somut mücadele hedef ve yöntemleri gösterilmemiştir.

Programda emperyalizm olgusu çelişmeler açısından ele alınıp açıklığa kavuşturulmadığı için, anti-emperyalist mücadele sınıfsal bir temele oturtulamamıştır.

5. Programda ittifaklar meselesi salt parlamenter parti anlayışı ile parti içinde düşünülmüş, işçi sınıfının «öncülüğü» parti içinde gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Program TIP'ı, «adına rağmen- «halkın öz partisi» olarak ilan etmektedir» (s.1) «işçi sınıfı, toplumcu aydınlar, ırgatlar, az topraklı yada topraksız köylüler, zanaatkarlar, küçük esnaf, aylıklı ve ücretliler, dar gelirli serbest meslek sahipleri, kısacası emeğiyle yaşayan bütün yurttaşların» hepsi de parti saflarına

üye olarak çağrılmıştır. İşçi sınıfına TİP içinde «tarıhi, bilime dayanan, demokratik öncülük» görevi verilmiştir. Bu öncülük kavramı da 54. sayfada olduğu gibi zaman zaman muğlaklığa itilmiştir.

Öte yandan program memurlar, ücretliler, serbest meslek sahiplerini incelerken devrimci cephe önermektedir: «Emekçi halk kitlelerinin bağımsız bir politik kuvvet olarak teşkilatlanmaları ve böylece güçlenmeleri halinde bu orta sınıfın bunlarla iş ve kader birliği ederek devrimci cepheye yer alması eğilimi gittikçe kuvvetlenecektir.» (s.57)

Devrimci mücadelede tüm köylülüğün işçi sınıfı ile olan ilişkisi «köylü kitlelerinin desteği ve aktif iştiraki olmadan reform yapılamaz, Türkiye'nin kalkınması gerçekleştirilemez. Köylü kitleleriyle işçi sınıfı ve bütün emekçi tabakaları arasında sıkı bir işbirliği ve dayanışma sağlanması şarttır.» (s.57) gibisine bir yaklaşım getirilmekle beraber, işçi-köylü temel ittifakı derinlemesine ortaya konmamıştır.

Devrimci cephe meselesinin çok muğlak ele alınışı, ittifakların üyelik ile parti içinde düşünülmesi ve buna bağlı olarak partinin dağılık bir kitle partisi şeklinde örgütlendirilişi işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel bağımsızlığını yok etmiştir. Program cephe ile partiyi birbirine eş sayacak sapmalara yol açmıştır.

Program parlamentarizme büyük ağırlık vermektedir. Parlamenter görevler bir burjuva politikacısından çok farklı şekilde ele alınmamaktadır.

6. Programda kalkınma yolu olarak «kapitalist olmayan kalkınma yolu» amaçlanmış ve bu, kapitalizmin anti-tezi olarak görülmüştür. Bilindiği gibi, kapitalist olmayan kalkınma yolu, kapitalist gelişme aşamasına ulaşmamış ülkeleri sosyalizme götürmek üzere önerilen bir görüştür. Üstelik kapitalist olmayan kalkınma yolunu milli burjuvazinin yada küçük burjuvazinin başlatması dünyada bu görüşü ilk defa ortaya atanlar tarafından ileri sürülürken, iktidar meselesine açıklık getirilmeden, acelecilik içinde kapitalist olmayan kalkınma yolunun önerilmesi sonradan değişik tartışmalara yol açmıştır.

Program kalkınmak için «emekten yana planlı devletçilik» öne sürmektedir. Politik nitelik taşıyan «emekten yana» terimi bilimsel özden yoksundur.

7. Program anayasayı tanıttıcı ve yorumlayıcı bir içeriğe bürünmüş, hatta bazı temel ilkeler doğrudan doğruya anayasadan aktarılmıştır. Programda anayasanın tastamam uy-

gulanması amaç gösterilmiştir. Anayasada değiştirilmesi gereken hükümler var iken (örneğin programda belirtilen toprak reformunun gerçekleşmesi için en azından anayasanın 38. maddesinin değiştirilmesi gerekir) anayasanın eksikliği ve değiştirilmesi gerekliği üzerinde durulmamıştır.

8. Programda Atatürkçülüğün, bilimsel sosyalizmin ilkeleri ışığında analizi yapılmadan Atatürkçülüğe geniş yer verilmiş, zaman zaman toplumcu ile Atatürkçü ve işçi sınıfı ile Atatürkçülük arasında hiçbir ayırım konulmamıştır.

İşçi sınıfına sosyalist bilincin dışarıdan taşınacağı gerçeği ortada iken, program sunuları önermektedir:

“Toplumcu, Atatürkçü aydınların emekçi kitlelerle iş ve kader birliği ederek kitleleri eğitmek, Türkiye İşçi Partisi saflarında teşkilatlandırmak, bilinçli bir politik güç haline getirmek...” (s.57); “Bugün de ilerici aydınlar ve ATATÜRK'çü gençlik... hem kendisi düşüncelerini (yani kemalizmi - Y.N.) aksiyona geçirmek imkanını bulacak, hem de işçi sınıfının ve halk kitlelerinin politik bilince kavuşmasına yardımcı olacaktır.” (s.43)

9. TİP programında çeşitli kavramlar, temel ilkeler eksiklidir yada fazla zorlanmıştır. Örneğin programdaki «demokrasi, devrimci ve halk» kavramları eksikli ve belirsizdir. Programda yeralan «demokrasi» kavramı, «halk demokrasisi» niteliğinden uzaktır. Öte yandan, programda «TİP... Türk ulusunun bütünündeki hakları, hürriyetleri ve yüksek menfaatleri için mücadele eder» (s.14) «TİP'in amacı, yurttaşı daha çok mal, mülk sahibi etmektir» (s.82) gibisinden hatalı bir meşruluk kazanma anlayışıyla, hiç zikredilmemesi gereken hususlara da programda yer verilmiştir.

2

MUHALEFETLERİN KADROLAŞMASI

TİP'in 1961-1966 dönemi, örgütlenme, parti içi eğitim, ideolojik mücadele, disiplin, profesyonel devrimcilik ve mali kaynaklar, kitlelerle ilişkiler konusunda ciddi hatalarla doludur. Parti içinde beliren fraksiyonlar, ideolojik ve politik sapmalarla hastalıklıdır. İkinci Büyük Kongre'den sonra MDD'ci muhaliflerle TİP genel merkezi arasındaki mücadele, proleter örgütlenmesini ve TİP'in gerçekten bir "*proleter partisi*" niteliğine kavuşturulmasını ihmal eden "*anti-empyalist güçbirliği kurmayı hiçe saymak*" yada "*yanlış ittifaklar kurmak*" gibi hatalı tutumlar arasında daha çok kelime fetişizmine dayanan bir sağırklar diyalogu biçiminde gelişmiştir.

Bu ortamda yayınlanmaya başlayan *ANT Haftalık Dergi'* de yeralan "*Türk Solu 1966*" başlıklı incelemede, gerek parti yönetici kliğinin, gerekse yönetici kliğe karşı parti içi ve dışı muhaliflerin hatalı tutumları şöyle tesbit edilmektedir:

«TİP yöneticileri eleştirilere karşı çoğu zaman tahammülsüzlük göstermişlerdir... TİP'in 59 ilde örgütlenmiş oluşu ilk bakışta büyük bir başarı gibi görünmektedir. Fakat bu örgütlerin ne kadarının sadece «tabela»dan ibaret olduğu araştırılmağa değer. Birkaçı hariç, TİP milletvekilleri, zorunlu paraya ve gerekli zamana sahip oldukları halde, örgütlenme ve propaganda faaliyeti için beklenen çalışmayı gösterememişlerdir. Koskoca 1966 yazı, birtakım milletvekilleri için, İstanbulda dinlenmekten başka bir işe yaramamıştır...

«Çok fazla «işçi» sözü edilmesine rağmen büyük işçi çoğunluğu, hâlâ parti dışında ve partiye karşıdır. TİP'in işçi meselesinde donmuş yargılardan kurtulması, gerçek durumu araştırması ve çıkış yolları bulması bir zorunluluktur. Ne var ki, örgütlenme meselesini ancak TİP'iler çözebilir. Nitekim birkaç yabancı inceleme okuyan parti dışı sosyalistler, antiemperyalist cephe üzerine bol bol kelimeler ettikleri halde, TİP'in ve Türkiye'de sosyalizmin en hayati meselesi olan örgütlenme meselesinde tek kelime söyleyememektelerdir.

«Örgütlenmeye sıkı sıkıya bağlı bir mesele de parti içi eğitim meselesidir.

«Nasırli eller meclise» gibi bir sloganla yola çıktıktan sonra merkez kontenjanlarının tesbitinde bu slogana aykırı davranmak, üstelik birkaç kişi dışında BMM'ne yeterli bir kadroyu sokamamak, bu yüzden de parlamentoda özlener başarıyla çalışmayı gerçekleştirilememek, partinin en dinamik unsuruna aday gençliğe gereken önemi vermemek, 15.000 liralık meselesindeki o unutulmaz davranış vb. hep TİP'in «olumsuzlar» hanesine kaydedilecek hususlardır.

TİP, örgütlenme ve parti içi eğitim meselesini, işçi kitlelerini kazanarak parti içinde işçi sınıfının birliğini sağlamayı, köye ulaşabilmeyi, zaten çoğunlukla kendinden yana olan ara tabakalarla ilişkilerini pekiştirmeyi, ilerici gençliğe gereken önemi vererek toplumumuzun bu en gözde pek gücünü kadroları içinde gerekli yerlere getirmeyi mutlaka ama mutlaka başarmalıdır.

TİP dışındaki Türk toplumcularına gelince, TİP'ten başka umut olmadığını, ikinci bir sosyalist parti imkanı olmadığını bilerek, kişisel çekimleri, kırgınlıkları bir yana bırakarak, TİP'in başarısızlığının hepimizin başarısızlığı olduğunu hatırdan çıkarmamak, TİP'in başarısı yolunda çalışmak bir görev olarak görülmüyor.⁽¹⁾

MDD'ci çevrelerin «anti-emperyalist mücadele» adına CHP'ye, ortanın soluna ağırlık vermeleri karşısında da Fethi Naci şu eleştiriyi getirmiştir:

«TİP programı, kapitalist olmayan yol aşamasından geçilerek sosyalizme varılacağına bilincindedir. Ne var ki, TİP yöneticileri, parlamentoya girdikten sonra «kapitalist ol-

(1) Fethi Naci, Ant, 3.1.1967, s.18

mayan yol» ilkesini bir yana bırakmışlar, sadece «sosyalizm»ün sözünü eder olmuşlardır. Kapitalist olmayan yol, sosyalizm demek değildir. Bu yolun görevleri, demokratik görevlerdir. Ne var ki, Türkiye gibi bir ülkede sosyalist bir örgütten başkası gerçekleştirilemez bu görevleri. Ancak sınıfsal iktidarı elinde tutan sosyalist bir örgüt, ekonomik bağımsızlığı sağlayabilir ve böylece anti-emperyalist mücadeleyi duygusal plandan çıkarıp ekonomik bir temele oturabilir. Bunu CHP'nin ortanın soluna bağlamak boş bir hayaldir. Çünkü ortanın solu hiçbir zaman millî demokratik devrimi (yani kapitalist olmayan yolu) gerçekleştirilemez. Buna CHP'nin sınıf yapısı engeldir.⁽²⁾

Fethi Naci'nin tahlili, ana çizgisiyle doğru görüş getirmekle beraber, «millî demokratik devrim» ile «kapitalist olmayan yol»u eş anlamda göstermek, birbirinden çok farklı olan iki kavramın içeriklerini açıkça ortaya koymamak suretiyle bir kavram karışıklığı yarattığı için yetersiz kalmıştır.

KAPİTALİST OLMAYAN YOL MU, SOSYALİZM Mİ?

TİP'in seçimlerden sonra «kapitalist olmayan yol»u ihmal ederek «sosyalizm» sözcüğünü dilden düşürmesinin ve genel hatları ve gösterdiği hedefler ile asgari program niteliğindeki programı «sosyalist program» gibi kamuoyuna sunmasının nedenini Genel Başkan Aybar şöyle açıklamaktadır:

«TİP sosyalist bir partidir. Bir partinin sosyalist olduğu, kapitalist düzeni sosyalist bir düzene dönüştürmek için emekçi sınıf ve tabakaları eğitip örgütleyerek iktidara getirmek amacı gütmekten anlaşılır. «Kapitalist olmayan yol» TİP'in iktidara geçince, sosyalizmi kurmak için izleyeceği ekonomi politikasının adıdır. TİP yöneticilerinin son zamanlarda «sosyalizm» sözcüğünü daha sık kullanmaya başlamış olmaları, bazı kişi ve kuruluşların TİP'in paralelinde

(2) Fethi Naci, Ant, 17.1.1967 s.3

görünen, fakat kapitalist ilişkileri muhafaza eden görüşleri halka telkin etmeye çalışmış olmalarından ileri gelmektedir. Zihninlerin bulandırılmasını önlemek istiyoruz.»⁽³⁾

Bir partinin «sosyalist» parti sayılması için, sadece sosyalizmi amaçlamasının yetmeyeceği, onun aynı zamanda işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş gerçek bir proleter partisi olması, devrimci teorinin ilkelerine göre kurulmuş ve işlerliğe kavuşmuş olması gerekir. Oysa, ANT'nin o sırada tesbit ettiği gibi, TIP, ne örgütlenme, ne eğitim bakımından, ne de cephe meselesindeki tutumu ile bu nitelikte değildir. Sırf «sosyalist» sözcüğününün mülkiyetini başkalarına kaptırmamak için sosyalist olmayan bir yapı ve programın «sosyalist» olarak nitelenmesi, sosyalizm anlayışı konusunda tehlikeli sapmaların da kaynağı olmuştur.

ANT, bir yandan örgütlenme zorunluluğu üzerinde dururken, öte yandan da emperyalizme ve faşizme karşı bir «cephe»nin gereğini işlemekte, ancak cephede yer alabilecek tabaka ve zümrelerin kaypak niteliğini de göz önünde tutarak MDD'cilerin aşırı umut bağladıkları CHP'nin ortanın solu hareketini gerçek yerine oturtmağa çalışmaktadır.

«Bugün cephele belli olmuştur. Bir tarafta Amerika'nın, egemen sınıfların, komprador kapitalistlerin, toprak ağalarının ve araçlarının desteğiyle ayakta duran AP, öte tarafta ise anayasanın asgari müştereklerinde birleşen muhalefet partileri, devrimci sendikalar, gençlik kuruluşları, meslek kuruluşları, bilimadamları, sanatçılar ve ilerici basın vardır. Çıkarıcılar cephesiyle anayasa cephesi karşı karşıyadır.»⁽⁴⁾

«Evet, artık çizgi çekilmiştir. Sağda bir AP, solda bir TIP ve ikisinin ortasında hem solculuktan dem vurup solun oylarını, hem de aşırı sola düşmanlıktan söz edip hakim sınıfların desteğini sağlamağa çalışan bir CHP vardır. TIP ve AP'nin kesin çizgilerine karşılık CHP çizgisiz hâlâ zigzag-

(3) Mehmet Ali Aybar, "Özel Demeç", Ant, 14.2.1967, 2.7

(4) Doğan Özgüden, Ant, 7.3.1967, s.10

larla doludur. Ama, ard hesapları ne olursa olsun, taze kan aşılanan CHP, faşist teşebbüslere karşı anayasa cephesinde sağlam şekilde saf tuttuğu, emperyalizme ve faşizme karşı emekçi kitlelerinin kavgasını desteklediği sürece, tarihi bir rol oynamış olacaktır.»⁽⁵⁾

«Sosyalistlerin ortanın solu hareketini eleştirmelerinin «milliyetçi cepheyi parçalıyor» diye kınamanın, yermenin bir anlamı yoktur. Ortanın solunun Türkiye için tutarlı bir kalkınma programı getiremediği bir gerçektir. Ortanın solunun anti-emperyalist bir davranış olarak ileri sürülmesine rağmen, anti-emperyalist temaları işlemekten ustalıkla kaçındığı da bir gerçektir. Buna rağmen meseleyi bir İnönü - Amerika çatışması olarak değerlendirmek, İnönü'ye karşı olan kuvvetlerin karşısına çıkmak, içinde bulunduğumuz aşamada elbette en doğru tutumdur.»⁽⁶⁾

ANT'nin getirdiği önemli bir katkı da, «Filipin Demokrasisi»nin içyüzünün ortaya konmasıdır. Bir incelemede, Türkiye'ye kabul ettirilmek istenen düzenin gerçek niteliği de, Filipin örneğiyle daha açık biçimde belirlenmektedir:

«Gerçekten de Amerikan emperyalizmiyle yerli uşaklarının Türkiye'ye kabul ettirmek istedikleri düzenin en mükemmeli işlemektedir Filipin'de: Amerikan çıkarlarını, yerli komprador ve büyük toprak sahipleri çıkarlarını korumak ve sürdürmek tek kaygıları olan iki parti, Amerika ne zaman isterse iktidara getirilmektedir. Böylece sözümona bir politik bağımsızlık içinde, tam bir yeni sömürgeci politikası uygulanmaktadır... Bu şartlar içinde Filipin'in gerçek yurtseverleri, antiemperyalist bir program üzerinde, işçilerin, köylülerin, aydınların, millî burjuvazinin kuracağı bir cepheyi gerçekleştirmek için yollar aramaktadırlar. Filipin demokrasisininin hikayesinin bütün Türkler için son derece öğretici olduğunu sanıyoruz.»⁽⁷⁾

Ne var ki, gerek «örgütlenmenin acilliği», gerekse «cephe» konusundaki kararlılığına rağmen ANT da, TIP'in gerçek bir «işçi sınıfı partisi» olmadığını tesbit

(5) Doğan Özgüden, Ant, 2.5.1967, s.18

(6) Fethi Naci, Ant, 2.5.1967, s.18

(7) Fethi Naci, Ant, 7.3.1967, s.10

edememiş, bu yüzden örgütü ve örgütün öncülüğünü savunma gayretlerinde, öncülük niteliklerinden yoksun bir «emekçi partisi»ni bir «işçi sınıfı partisi» gibi değerlendirme hatasına düşmüş, temeldeki bu hata, «proleter örgütü» adına yönetici kliğın devrimci teori ile bağdaşmayan görüşlerini dergi sütunlarında yansıtmaya, örgütlenme, eğitim konularında gerekli eleştirileri yöneltmeye yanlışlarını da beraberinde getirmiştir.

Keza, işçi sınıfının örgütünün önderliğinde çıkarları emperyalizmle, işbirlikçileriyle ve müttefikleriyle çelişen bütün sınıf ve tabakaların güçbirliğini öngören devrimci cephe anlayışı da doğru değerlendirilemediğinden, CHP'nin zamanla tam uzlaşmacı bir tutuma sürüklenmesi karşısında ANT yazarları hırçınlığa kapılarak zaman zaman hatalı yorumlar da yapmışlardır. Teslim etmek gerekir ki, etkin bir sosyalist dergi olan ANT'ın yayınındaki bu hatalar ve yetersizlikler de, partinin niteliğini doğru değerlendirme, onu gerçek bir «proleter partisi» olmağa zorlama, cephe konusunda doğru tutum takınmada yardımcı olmak bakımından büyük bir eksiklik teşkil etmiştir⁽⁸⁾.

AYBAR-BORAN KLIĞI'NİN YENİ TASFİYELERİ

İkinci Büyük Kongre'den galip çıkan Aybar-Boran klığı, çok geçmeden tasfiye giyotinini parti içinde yeniden işletmeğe başlamış, ilk olarak, «parti içinde dayanışmayı bozacak şekilde parti organlarında gizli ve maksatlı faaliyetleri sabit olduğu» ve bir kısmı da «şahıslarla ısrarlı şekilde uğraştıkları» gerekçesiyle Sevinç Özgüner, Kumru Gözügeçgel, Naci Ormanlar, Rasih Nuri İleri, Süleyman Ege, Halit Çelenk, Şekibe Çelenk, Vahap Erdoğan, Umran Baran, Necati Aykaş, Tuncer Yanar ve Necip Devenci haysiyet divanına sevk edilmişlerdir.

(8) ANT, bu konulardaki geniş özeleştirisini, 1969 sonunda yapmıştır. Bak: Ant, 30.12.1969, S.158, s.8-9.

Aybar-Boran klığı, bir yandan üye kıyımına başlarken, bir yandan da, sosyalizm kavramını dejenere eden ve «işçi sınıfının mutlak iktidarı» olan sosyalist iktidarı parti kitlesine yanlış belleten ilk çıkışlarını yapmıştır:

«Türkiye sosyalizmi, işçisi, köylüsü, zanaatkarı, küçük esnafı, arkasız memuru, namuslu aydını topluncusu ile bütün emelçi sınıf ve tabakaların iktidarını öngörür. Sosyalizmi kuracak olan iktidar bir tek emekçi sınıfının iktidarı olmayacak, bütün emekçi sınıf ve tabakaların demokratik iktidarı olacaktır... Türkiye sosyalizminin ikinci özelliği, aşağıdan yukarı bir hareket olması ve tepeden inmeçliği kesinlikle reddetmesidir. Tepeden inmeçlik, halkın felsefesi, halkın ekonomik, sosyal ve politik düzeni demek olan sosyalizm ile asla bağdaşamaz.»⁽⁹⁾

Aybar'ın bu sözleri, işçi sınıfının felsefesi, ekonomik, sosyal ve politik düzeni demek olan «sosyalizm»i tam bir tahrifle «populizm»e dönüştürmektedir.

Aybar klığının bir yandan tasfiyeye girişirken, bir yandan da «Türkiye sosyalizmi» fantezisini geliştirerek sosyalizmi yozlaştırması, parti tabanında tepkileri adanıklı artırmış, özellikle daha önce haysiyet divanına sevk edilen 13 üyenin mutlak ihraçlarını sağlamak için genel başkanın haysiyet divanına baskı yapması üzerine bu konuda yazılı müracaat yaparak bilgi isteyen 76 kişi daha haysiyet divanına sevk edilmiştir.

Genel merkezin ceberrut tutumu karşısında şiddetlenen parti içi muhalefet, parti dışı sosyalistlerin de desteği ve küçük burjuva devrimcilerinin de katkısıyla, 17 Kasım 1967 tarihinde yayınlanmağa başlayan Türk Solu Dergisi'nde daha organize bir hale gelmiştir.

«Türk Solu'nun amacı, en geniş solcu çevrelerin katılabileceği ortak bir çaba ile yurdumuzun sorunlarına bilim ışığında açıklık getirmek, toplumumuzu doğru yorumlamak ve doğru devrimci eylem çizgisini saptamak,

(9) TİP İstanbul İl Kongresi'nde Aybar'ın Konuşması, 12.11.1967

bunu savunmak olacaktır» diyen *Türk Solu*, daha ilk sayıya «örgüt dışı» görünme çabasıyla, acil sorun olan «örgütlenme»yi soyut «cephe» hesaplarına feda ederek devrimci teoriye aykırı düşmüştür:

«Bir siyasi örgütle ilişkimizin bulunmaması, emekçi Türk halkının sınıf çıkarılarının doğru saptanması ve gerektiği gibi savunulması dışında hiçbir kişisel siyasi amaç gütmeyişimiz ve bugünkü burjuva parlamentarizmi ortamında küçük politikacılığın gerçek devrimci bir tutumla bağdaşmadığını iyice kavramış olmamız, bizim Türk solunda güçbirliğinin gerçekleştirilmesinde önemli katkılarda bulunmamız şansını artıran etkenlerdir.»⁽¹⁰⁾

Devrimci bir siyasi proleter örgütü olmadan güçbirliği kurulamayacağı gerçeğine sırtını dönerek güçbirliğini öngören *Türk Solu*, burjuva diktatörlüğünün hukuk kurallarını da, «örgütsüz sosyalistlik» için gerekçe olarak göstermek suretiyle soyut bir demokrasi savaşını hedef almaktadır:

«...Bugün Türkiye'de ancak ünlü 141 ve 142. maddeler gibi faşist kanunlar gölgesinde solumsu partilliğe izin vardır. Gerçek demokrasi ile bağdaşmayan bu durum Türk solunun tüm bölümlerinin örgütler biçiminde ifadesini bulmasına engel olabilmektedir... Onun için gerçek özgürlük uğruna, gerçek demokrasi uğruna savaş, her Türk yurtseverinin savaşdır. *Türk Solu* bu savaşta yerini almakta kusur etmeyecektir.»⁽¹¹⁾

Aynı çıkış yazısında *Türk Solu*, «Devrimci teori olmadan devrimci eylem olmaz» gibi doğru bir görüşü dile getirirken, devrimci teorinin emrettiği «her hal ve şart altında örgütlenme»yi ikinci plana atarak teorisiz eylemciliğin kanıtını vermiştir.

Proleter örgütlenmesini imkansız sayarak örgütlü çalışmayı ihmal eden *Türk Solu*'nda, küçük burjuva örgütleri için aynı kayıtsızlık görülmemekte, örneğin TIP'e sırt çevrilirken CHP'ye pekala önem verilebilmektedir:

(10) *Türk Solu*, 17.11.1967.

(11) *Türk Solu*, 17.11.1967.

«Oy avcılığı hesaplarıyla Atatürkcülüğe karşı olmağa, Atatürkcülüğün son sonuçlarına ve bu arada ortamın soluna dudak bükmeğe kalkışmak, zavalıca bir tutumdur.»⁽¹²⁾

SOSYAL ŞOVENLİK VE TÜRK SOLU'NUN ANLAMI

«Milli Demokratik Devrim»in de mutlaka işçi sınıfının öncülüğünde yapılması gerektiğini, bu bakımdan proleter örgütlenmesinin en acil görev olduğunu henüz kavrayamamış bulunan *Türk Solu*, küçük burjuva öncülüğüne öylesine teslim olmuştur ki, 1967 sonundaki Kıbrıs bunalımı sırasında küçük burjuvazinin dümensuyunda «sosyal şoven» bir tutuma kapılarak, «Kıbrıs'a çıkartma» istirisine katılmakta TIP parlamenterleriyle adeta yarış etmiştir. TIP parlamenterleri gazetelerde Kıbrıs konusunda hükümetin tutumuyla beraber olduklarını ve çıkartmayı destekleyeceklerini açıklarken, *Türk Solu*'nda da Demirel - Tural - Sunay triumvirasının önderliğinde bir anti-empyralist savaşın başlayacağı hayalleri kurulmaktadır:

«Hızırız, kararlıyız cinsinden sözleri bırakıp harekete geçmek, dünyaya sözümlüğün eri olduğumuzu ispat etmek, adaya en az Yunan birliklerine eşit miktarda kuvvet çıkartmak göreviyle karşı karşıyayız. Amerika'ya rağmen Kıbrıs'ta Yunan faşistlerine karşı çıkmamız, Amerikan vesayeti gartlarına boyun eğmek durumuna düşürülmüş olan Türk ulusunun kaderinde bir dönüm noktası olacaktır. Mustafa Kemal Türkiyesi bir kez daha gerçek olacaktır. Bundan sonra her gerçek Türk yurtseverinin özlediği tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin gerçekleşmesi, tarihi olayların akışının doğal bir sonucu olacaktır.»⁽¹³⁾

Türk Solu'nun ve TIP parlamenterlerinin sosyal şo-

(12) *Erdogan Başar*, *Türk Solu*, 24.11.1967.

(13) *Türk Solu*, 1.12.1967

venlikte birleşmelerine karşılık, *ANT* meseleye doğru teşhis koyarak devrimci bir çözümlü gösteriyordu:

«Kıbrıs sorununun uzun vadeli çözümlü ne Kıbrıs'taki Rumlara misilleme yapmak, ne de Yunanistan'a savaş ilan etmektir. Çünkü bu teşebbüsler başarı sağlasa dahi, Amerikan politikasının dümensuyunda giden ve bütün silahli kuvvetlerini NATO kanalıyla Amerikan generallerinin emrine vermiş olan İktidar, ergeç ric'at etmek zorunda kalacaktır. Çıkar yol, yıllardır birbirlerine kurdırılan Türk ve Rum halklarının karşılıklı masaya oturarak «barış içinde bir arada yaşayacakları üslerden arınmış bağımsız bir Kıbrıs» yaratmalarıdır. Türk ve Rum halkları Kıbrıs'ta anglo-Amerikan emperyalizmine karşı tek cephe teşkil edebildikleri takdirde, bu aynı zamanda, Türkiye ve Yunanistan halklarının ortak kurtuluşuna doğru ileri bir adım olacaktır. Çünkü 1919'larda Türkiye ve Yunanistan'ı birbirine kurduran ortak düşman Amerika idi, bugün de asıl düşman Amerika'dır. Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıs halkları, birbirlerine karşı değil, bu ortak düşmana karşı savaşmak zorundadırlar.»⁽¹⁴⁾

Nitekim Amerikancı Demirel ve faşist Tural'ın, MDD'cisiyle, TIP parlamenterleriyle giriştiği Kıbrıs'a çıkartma teşebbüsü, Amerika'nın bir fiskeyle darmadağın olmuş ve bu bozgun karşısında *Türk Solu* şu dönüşü yapmak zorunda kalmıştır:

«*Türk Solu*, Kıbrıs bunalımını ilk gününden beri emperyalizmin bu bölgedeki baş dayanağı Yunan yönetici çevrelerine ve özellikle faşist Yunan cuntasına karşı taviz kabul etmeyen sert bir tutumu benimsememizi ve gerekirse savaşı göze almamızı savundu. Bu elbetteki savaş heveslisi olduğumuzdan ötürü değildir. Tam tersine barışsever olduğumuzdan ötürüdür.» Ve *Türk Solu* katı gerçeği kabullenmek zorunda kalmıştır: «*NATO'dan çıkmadan hiçbir milli dava çözümlenemez!*»⁽¹⁵⁾

Sosyal şoven eğilimler gösterdikten sonra "*Türk Solu*"nun ismi de, bittabi, özellikle Kürt sosyalistleri arasında tartışma ko-

nusu olmağa başlamış, bunun üzerine dergi, kendi ismi hakkında şu açıklamayı yapmak zorunluluğunu duymuştur.

«Türk: Birey olarak, zümre olarak yada sınıf olarak, maddi ve manevi anlamda mutluluğu, Türkiye halkının özgür ve insanca bir yaşantıya ulaşması derecesiyle orantılı olan Türkiye insanıdır... Türkiye'de ayrı ayrı ırkların ve kültürlerin bulunduğu bir gerçektir. Amma bu ırk ve kültür farkları, Türkiye insanının kardeşçe, özgür ve mutlu bir hayat özlemi karşısında ikincil kalır.»

«Sol: Türkiye'nin bugün önde bulunan devrimci adımı atabilmesi için millîci güçler safında emperyalizme ve yerli işbirlikçilerine karşı mücadelede yerini alan herkes, en ağır solcusundan en gelenekçisine kadar, herkes devrimcidir, soldadır. Emperyalizmden ve emperyalizmin işbirlikçilerinden yana olan, millîci saflara katılmayan ve millîci safları bölme çabasında olan herkes, Amerikan firması temsilcisinden sahte sosyalistine kadar herkes gericidir.»⁽¹⁶⁾

Halkların kardeşliğini ve devrimci dayanışmasını şoven bir millet tanımında eriten ve bir yandan anti-feodal mücadeleye öncelik tanırken öte yandan kendi deyimleriyle «*feodal kültürün pençesindeki*» en gelenekçi'yi dahi solda, devrimci saflarda sayan *Türk Solu*, bu açıklamasıyla, daha da ters bir noktaya düşmüştür.

ORTANIN SOLUNA TAVİZ VE İCAZETLİ SOSYALİSTLİK

Düştüğü bu ters noktadır ki, *Türk Solu*'nu küçük burjuvazi ile uzlaşmakta, hatta ona teslimiyette çok daha aşırı yerlere sürükleyerek, emekçi partisinin oylarını ortanın soluna peşkeş çekmeğe kadar götürecektir:

«Hücumlarımızı küçük burjuva bürokrasisi üzerinde yoğunlaştırırsak, büyük yanılıya düşeriz. Böyle bir tutum ancak millîci güçleri bölmeye yarar. Emperyalizmin ve yerli ortaklarının ekmeğine yağ sürer...»

(14) Doğan Özgüden, *Ant*, 21.11.1967, S.47.

(15) *Türk Solu*, 8.12.1967

(16) *Türk Solu*, 8.12.1967.

«...Çankaya semtinin ve benzeri semtlerin oylarını Ecevit'e bırakırdık. Çünkü o semtlerin gerçek temsilcisi odur. Nasıl ki, işçinin ve köy emekçisinin gerçek temsilcisi biz isek. Eğer sosyalistler bütün millîci güçleri, Türkiye'nin bütün sağlam güçlerini bir devrimci güçbirliği içinde toplamakta önyak olacaklarsa, böyle ufak tefek tavizlerde bulunmayı öğrenmelidirler.

«Ortanın solu, Türk toplumunda önemli bir gücü temsil eden küçük burjuva bürokrasisinin içinde yaşadığımız tarihsel anda politik alandaki ifadesidir. Bu zümrenin, dönüşümcü ve milliyetçi niteliğiyle, öntümüzdeki emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı demokratik devrim hareketinde önemli bir yer işgal etmesi beklenmelidir.»(17)

Bir hafta sonra da Mihri Belli, devrimci teorinin emrettiği proletaryanın öncülüğü şartını açıkça bir yana iterek demokratik devrimde hegemonyayı açık artırmaya çıkartmaktadır:

«...Hepimiz demokratik devrimde en devrimci partinin devrimin başında olmasını isteriz. Ama bu işler istekle, ıddia ile olmuyor. Kim güçlü ise, o hegemonyasını kurar.»(18)

Bu sırada TIP yöneticileri de, tamamen hatalı bir sosyalist parti modeli yarattıkları yetmiyormuş gibi, üstelik bu partide yeralmayan kimselerin sosyalist sayılmayacağı gibi gülünç bir iddiayla ortaya çıkmışlardır. *Türk Solu* bu görüşe haklı olarak karşı çıkmaktadır:

«Sosyalist, sosyalist parti üyesi olan kimsedir. Siyasal örgüt içinde eylemde bulunan kimsedir. Sosyalist parti içinde olmayan kimse sosyalist sayılmaz... Böylesi olsa olsa bir sosyalizm sempatizanıdır... Bu ıddia, 141 ve 142. maddelerin, Siyasal Partiler Kanunu'nun engellemeleri dolayısıyla doğru olamaz. Böyle bir görüşü savunmak, gerçiklerin izniyle 141. madde gölgesinde sosyalist particiliği savunmak olmayor mu?»(19)

Ancak, TIP yöneticilerinin «sosyalist kişi» anlayışı

(17) *Türk Solu*, 15.12.1967

(18) *Mihri Belli*, *Türk Solu*, 22.12.1967

(19) *Türk Solu*, 16.1.1968

ne kadar hatalı bir görüş ise, sosyalist örgüt her dönemde kurulabileceği halde MDD'cilerin 141. madde varoldukça gerçek sosyalist parti kurulamayacağı, ancak «*solumsu*» partilere yer olabileceği iddiasıyla «*örgüt*» konusunu ihmal etmeleri de o kadar hatalı ve icazetçi bir görüştür. Nitekim Mihri Belli, daha sonra yazdığı bir yazıda bu icazetçi görüşü açıklayacaktır:

«Henüz Türkiye'de gerçek bir özgürlük ortamı yoktur. Tüm millîci güçler, kendi kimlikleriyle ortaya çıkıp ileri, müreffeh, halkçı bir Türkiye'yi kurmak amacını güden anti-emperyalist, ulusal güçbirliğini kuramamaktadırlar... Kim bu ortamda rahatlık duyabiliyorsa, kim 141. madde gölgesinde sosyalistçilik oynamakla avunuyorsa, o en azından yanılığın en derinine düşmüş bir kimsedir.»(20)

ANTİKOMÜNİSTLERLE MASA BAŞINDA GÜÇ BİRLİĞİ !

Kaldı ki, Mihri Belli, bu yazısında, sadece «*icazetçi*» bir çizgide kalmamakta, aynı zamanda kendi önerdiği «*millî demokratik devrim*» stratejisinin uygulanmasını da imkansız kılarak kendi kendisiyle çelişkiye düşmektedir. Zira, daha önce «*tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye*»yi kurabilmek için, «*şehir ve köy proletaryasının, yarı proleter unsurların, şehir ve köy küçük burjuvazisinin, asker-sivil aydın zümrenin (küçük burjuva bürokrasisi) ittifakını temsil eden, bütün devrimci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacakları DEVRİMCI GÜÇ BİRLİĞİ*»ni zorunlu saymıştır(21)

141. madde gerçek işçi sınıfı partisinin, yani işçi sınıfının «öz örgütünün» kurulmasına engel olduğuna göre,

(20) *Mihri Belli*, *Türk Solu*, 2.4.1968

(21) *Mihri Belli*, *Türk Solu*, 16.1.1968

milli demokratik devrimi gerçekleştirecek Devrimci Güç Birliği'nin kurulması da söz konusu olamayacak demektir. Öte yandan Devrimci Güç Birliği kurulup demokratik devrim gerçekleştirilmedikçe Türkiye «gerçekten demokratik» hale gelemeyeceğine göre işçi sınıfının «öz örgütünün» kurulması da, Mihri Belli'nin anlayışına göre, hiçbir zaman imkan dahiline giremeyecektir.

Ancak MDD hareketinin ilk teorisyenleri öylesine çelişkiler içindedirler ki, 2 Nisan 1968'de «millici» güçlerin kendi kimlikleriyle ortaya çıkıp güçbirliği kurmadığından yakınan Mihri Belli, aradan bir ay geçmeden «Devrimci Güç Birliğinin kurulduğunu» ilan edebilmektedir:

«Türk toplumunda, emperyalizmin işbirlikçisi sömürücü güçlere karşı duran, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin bir gerçek olmasını özleyen ve bu uğurda ana-yasanın sağladığı hak ve özgürlüklerden son katresine kadar yararlanarak eyleme girişmek azminde olan örgüt, kurum ve çevreleri kucaklayan Devrimci Güç Birliği kurulmuştur. Devrimci Güç Birliğinin temel ilkeleri, milli demokratik devrimin ilkeleridir.»(22)

Bu öyle bir Devrimci Güç Birliği'dir ki, proletaryanın öz örgütünün başı çekmesi şöyle dursun, dümensu-yunda dahi bir işçi örgütü yoktur. Tamamen küçük burjuva örgütlerinden oluşmakta, başını ise anti - komünist çizgide Tevetoğlu'larla, Darandelioglu'larla birleşen Mucip Ataklı gibi 27 Mayıs'çılar çekmekte, üstelik Devrimci Güç Birliği yöneticilerinden biri olarak şunları yazabilmekte, *Türk Solu* da, katılmadığını belirtmekle beraber bu görüşleri yayınlatabilmektedir:

«Bugün teokratik, faşist ve komünist tipli akımların sosyal hukuk devletine ve 27 Mayıs'ın getirdiklerine karşı girişmiş olduğu içtimai taarruzun nedenlerinde menfaat ortaklığı, satılmışlık, istismar, halkın uyanmasına engel olma emelleri yatmaktadır.»(23)

(22) Mihri Belli, *Türk Solu*, 29.4.1968

(23) Mucip Ataklı, *Türk Solu*, 29.4.1968

Artık devrimci teorinin öngördüğü işçi sınıfının önderliği, proleter örgütünün varlığı şartları bir yana atılmış, soyut bir «kemalist - sosyalist ittifakı»nın kurtarıcı misyonundan sözedilmektedir:

«Türkiye'de iki ana ilerici akım vardır. İki devrimci kol, güçbirliği halinde Türkiye'nin gelecekteki tarihi kaderini tayin etmek durumundadırlar. Mustafa Kemal kolu ve sosyalist kol... Mustafa Kemal kolu gerçek milliyetçi asker - sivil aydın zümrenin dönüşümcülüğünü temsil eder. Bu küçük burjuva bürokrasisinin radikalizmidir. Sosyalist kol da, Türkiye'nin şehir ve köy emekçilerinin gerçek özlemini temsil eden akımdır... Gerçek sosyalist, ta başından beri MDD'nin gerçekleşmesi için toplumdaki öteki devrimci güçlere dost elini uzatmaktan geri kalmamıştır. İki devrimci kolun Dev Güç saflarında güçbirliği kurması olayı, çağdaş Türk tarihinde son derece önemli bir gelişmedir.»(24)

Bu ne biçim bir «gerçek sosyalist»liktir ki, sosyalistlerin ikili görevini ve iki görev arasındaki diyalektik bağı dikkate almadan, masa başlarında işçi sınıfı adına «anti-komünist» kemalistlere dost eli uzatabilmekte, Türkiye'nin tarihi kaderini tayin etmeğe kalkışabilmektedir!

PARLAMENTOCULUK VE STRATEJİDE TEREDDÜT

TIP yöneticileri «emekçi partisi»nden olmayanları sosyalist saymamak, MDD'ciler de «sosyalist parti» olmadan cephe kurmak fantezisi içinde oyalanırken, Haziran 1968 seçimlerinin gelmesi her iki tarafı da örgüt ve strateji konusunda yeniden düşünmeğe sevketmiştir. Bir süre önce Çankaya gibi semtlerde oyları CHP'ye peşkeş çekmek gibi tavizler verilmesi gerektiğinden söz eden *Türk Solu*, bu defa da gayet kaypak bir ifade ile CHP'yi örgüt

(24) *Türk Solu*, 14.5.1968

olarak desteklemeyeceklerini belirtirken, «sosyalist adayları aktif tarzda desteklemek»ten söz etmektedir.

«Her ne kadar CHP merkezin solunda bir siyasî örgüt sayılabilirse de, bu parti kendisinin de açıkça ilan ettiği gibi, bir emekçi sosyalist partisi olmak iddiasında değildir. CHP en devrimci kimliğine büründüğü zaman bile ancak küçük burjuva dönüşümcülüğünü temsil eder. Biz bunu da demokratik devrim aşamasında devrimci bir nitelik olarak kabul ederiz. Ama solunda bir örgüt bulunduğu sürece CHP'yi seçimlerde parti olarak desteklemek, sosyalistler için söz konusu olamaz. Sosyalist olarak küçük burjuva dönüşümcülüğü ile anti - emperyalist cephede güçbirliği kurmak başka şeydir, küçük burjuvazinin kuyruğuna takılmak başka şeydir.

«TİP'i Türkiye'de sosyalist birikimi eksiksiz temsil eden gerçek sosyalist siyasî örgüt payesine yükseltmek yolunda çabalar esirgenmemelidir. Bu iş, bütün sosyalistlerin işidir... TİP içindeki sosyalist unsurlar, önümüzdeki tarihi aşamada her zaman ve her durumda Türkiye'nin sosyalist akımının temel dayanaklarından biri sayılmalıdır.

«Seçimlerde davranışımız, adayları pasif değil, aktif bir tarzda desteklemek davranışı olmalıdır. Seçim zamanı, sosyalist eyleme hız verme zamanıdır.»(25)

Buna karşılık, MDD'cilerin yoğun saldırıları karşısında hayli bunalan TİP'in bazı yetkililerinde strateji konusunda tereddütler uyanmış, seçimlerden kısa bir süre önce Akşam Gazetesi'nde yazdığı yazıda TİP İstanbul Milletvekili Çetin Altan, seçimde oy oranını yüzde 6'nun üzerine çıkaramadıkları takdirde «strateji ve taktiği» yeniden gözden geçirmek zorunda kalacaklarını açıklamıştır.

Ne var ki, seçimlerde TİP'in oy oranı yüzde 5,17'nin üzerine çıkamamış, buna rağmen, TİP merkez kliği özelleştireti yapmak gereğini dahi duymamış, Çetin Altan seçimden önce yazdıklarını adeta unutarak «strateji değişikliği»nin lafını dahi etmemiş, buna karşılık Aybar, bu ko-

(25) Mihri Belli, Türk Solu, 14.5.1968

nudaki bir soruya cevaben, strateji değişikliği düşüncesini reddetmiştir:

«Sosyallizm artık sayıları onlar hanesini aşmayan bir avuç insanın aralarında tartıştıkları bir konu olmaktan çıkmıştır. Amerikan emperyalizminin ve onun yerli ortaklarının büyümesini korkuyla izledikleri ulusal bir akım haline gelmiştir. Bu sonucu nisbeten kısa bir zamanda elde ettik. Bizi başarıya götüren strateji ve taktiğimizde bir değişiklik yapmayı düşünmüyoruz.»(26)

«Sınıfsal bir akım» olan sosyalizmi «ulusal akım» olarak niteleyen ve herhalde anti - emperyalist akım ile sosyalist akımı birbirine karıştıran Aybar'ın nasıl bir kavram karışıklığı içerisinde bulunduğunu bu sözler belgelenmektedir.

Buna karşılık, seçim sonuçları üzerine Mihri Belli, oldukça doğru bir yorum getirmiştir:

«Hayal kırıklığının gereği yoktur. Sosyalist akımın güçlenmesi, karşı güçlerin sınırlamalarına tabi olarak pek özel şartlarda kurulan ve varlığını sürdüren bir örgütün pek de demokratik tarzda yürütülmeyle ya da bu seçimde aldığı oy sayısı ile ölçülemez. Türkiye'de emekçi dört yılda bir kere seçim sandığına gider, oyunu kullanır. Sandığa oy atmak 1-2 dakikalık eylemdir. Ama emekçiye dört yılın geri kalan kısmında, bilinçli bir emekçi olarak ne yapması gerektiğini bütün ayrıntılarıyla anlatmak görevini taşımaktayız. Bunu yapabildiğimiz ölçüdedir ki, sosyalist sıfatını taşımağa hak kazanacağız.»(27)

TİP YÖNETİCİLERİ PASİFİZMİN PENÇESİNDE

Hiç şüphesiz, bir sosyalist partinin başarısını sadece seçimlerde elde ettiği sonuçlarla değerlendirmek mümkün değildir. Parlamenter mücadele, bir sosyalist partinin

(26) Ant, "Aybar'ın Özel Demeci", 2.7.1968

(27) Mihri Belli, 11.6.1968

çeşitli mücadele araçlarından biridir, ama tek araç değildir. Bir sosyalist partinin başarısı için tek ölçüt, bilimsel sosyalizmin ilkelerine göre çalışır olması, üyelerinin işçi sınıfı ideolojisini ve devrimci teoriyi tam anlamıyla öğrenmiş bulunması ve teoriyi pratiğe geçirebilecek hale gelmesidir. Fakat, *ANT Haftalık Dergi* de, soldaki tek örgüt olan TIP'i seçimlerde «*Ezildiğin yeter, davran artık*», «*Sömürüye paydos, kendine oy ver*», «*Sosyalistler sandık başına*» gibi sloganlarla desteklerken, mücadelenin öteki yönlerine o zamana kadar gereken ağırlığı vermemiş, bunun sonucundadır ki, partinin oy oranındaki yüzde 2,84'lük bir artışı «*Türkiye Sola Açılıyor*» diye değerlendirmiştir. *ANT*, bu değerlendirmelerde de, «*emekçi partisi*» TIP'i bir sosyalist parti şeklinde kabul etmek ve sosyalist hareketin başarısını parlamentarist mücadele alanındaki gelişmelerle değerlendirmek hatası içindedir⁽²⁸⁾. Ancak, 1968 yazından itibaren *ANT*, sosyalist mücadelenin diğer yöntemlerine de, gerek dergide, gerekse yayınladığı kitaplarında dünya devrimci pratiğinden ve halk savaşlarından örnekler göstererek büyük ağırlık vermiş ve parti yönetiminin pasifizmine şiddetle karşı çıkmıştır.

Devrimci gençliği ta Birinci Büyük Kongre'den beri karşısına almış bulunan TIP yönetici kliği, Vedat Demircioğlu'nun öldürülmesiyle sonuçlanan 6. Filo'ya karşı gençlik direnişi ile bozuk eğitim düzenine karşı girişilen üniversite boykot ve işgalleri sırasında tam anlamıyla pasifist bir tutum takınarak, hatta «*aman faşizm gelirse*» gerekçesiyle boykot ve eylem kırılcılığı yaparak gençlikten tamamen kopmuşlardır. Bu durumdan, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar kadar, o sırada yönetimde bulunan Genel Sekreter Nihat Sargın, Behice Boran ve özellikle gençlik işlerini yürütmekle görevli Merkez Yürütme Kurulu üyesi

(28) *Ant*, 11.6.1968, S.76

Prof. Sadun Aren'in dahil olduğu bütün TIP yöneticileri de sorumludurlar. Parti yöneticilerinin, parti disiplini uygulayarak TIP'li gençleri ve TIP'e yandaş FKF yöneticilerini de pasifizme zorlamaları, birçok militan gençin gençlik eylemlerinin dışına düşmesine sebep olmuştur.

Bu arada TIP'i artık iyiden iyiye yok saymaya başlayan MDD'ciler, Devrimci Güç Birliği'ne bağlı olarak Demokratik Devrim Derneği ve İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği gibi örgütlerde toplanarak milli demokratik devrim görüşünü kadrolaştırma çalışmalarını genişletmişlerdir. Ancak kendilerinin de zaman zaman teslim ettikleri gibi «*Türkiye'deki sosyalist birikimi ve birçok sosyalisti bünyesinde bulunduran*» TIP'i karşıya almak, buna karşılık ortanın soluna karşı daha müsamahakar bir tavır takınmak, hatta Ecevit'e olağanüstü umut bağlamak, örgüte bağlı TIP'lilerle DDD, İPSD ve Dev Güç'te toplanan MDD'ciler arasında bütün köprülerin atılmasına sebep olmuştur.

DEMOKRATİK DEVRİMDE ÖNDERLİĞİ KİM YAPACAK?

Ancak MDD'nin ilk teorisyenlerinin tam bir liberalizm içerisinde devrimci teoriye ve ilkelere hiç aldırış etmeden akıllarına estiğince fetva verdikleri, hatta küçük burjuva bürokrasisine devrimin önderliğini teslim ettikleri sırada, bazı genç bilimadamlarının MDD saflarına katılmaları, tartışmalara daha bilimsel bir nitelik kazandırmıştır. Örneğin Şahin Apay, «*kapitalist olmayan yol*» ile «*milli demokratik devrim*» tezlerini incelediği bir yazısında MDD için işçi sınıfının örgütünün ve ideolojisinin öncülüğünü şart koşmaktadır:

«BİRİNCİ TEZ: Siyasal bağımsızlık kazanan Asya, Afrika ülkelerinde sanayileşme olmadığından ve işçi sınıfı gelişmediğinden, «işçileri, köylüleri, küçük burjuvaziyi ve millî burjuvaziyi içine alan millî demokratik cephenin» öncülüğünü «devrimci demokratlar», yani «milliyetçi aydınlar ve subaylar» yapacaklardır. Zamanla bir işçi sınıfı iktidarı alternatifli doğacak, güç kazanacaktır. En büyük yardımcıları sosyalist ülkelerdir. Kapitalist gelişme aşamasını atlayarak sosyalizme geçiş yoludur.

«İKİNCİ TEZ: Buna karşılık, millî demokratik devrimde bütün mesele siyasal iktidar meselesidir ve millî demokratik devrim, işçi sınıfının örgütünün ve ideolojisinin öncülüğündedir. İşçi sınıfının köylülere önderlik edebilmesiyle ve ancak işçi - köylü ittifakı temeli üzerinde ikinci ittifakı -millî cephenin emekçi olmayan kesimleriyle - ittifakı- kurmak ve geniş bir birleşik cephe meydana getirmek mümkündür.»(29)

Buna karşılık Mihri Belli, MDD'de önderliği gayet rahatlıkla küçük burjuva bürokrasisine teslim edebilmektedir:

«MDD'de kim öncülük edecektir? Bu devrim hangi gücün hegemonyası altında gerçekleşecektir? Toplumda en devrimci güç olan emekçilerin hegemonyası altında bir demokratik devrim hareketi elbetteki devrimin sonuna kadar varılması için bir güvencedir ama hegemonya iddiacılıkla, polemikle sağlanamaz. Öncülüğü en güçlü olan elde eder. Öncülük istiyorsak güçlenelim. Ama demokratik devrim hareketi küçük burjuva bürokrasisinin önderliğinde olsa bile, hepimizin görevi, olanca içtenliğimizle devrimin saflarında yerimizi almaktır.»(30)

Bu sırada TIP'in tabanında devrimci mücadeleye başlamış nice sosyalistler, partiye devrimci nitelik kazandırarak, tarihi görevini yerine getirmesini sağlamak için savaşıyorlardı. Örneğin TIP'in İstanbul II Kongresi'nde, üyeler, haysiyet divanlarının parti içinde eleştiri yapmak cesaretini kırarak şekilde çalıştırılmasını, üst kademe yöneticilerinin tabanla temas etmemelerini, parti içinde emekçilerin eğitiminde yetersiz kalınmasını, gençli-

(29) Şahin Alpay, Türk Solu, 1.10.1968

(30) Mihri Belli, Türk Solu, 8.10.1968

ğin örgütlendirilmemesini, seçimlerde aday listelerinin başına merkezden tayinler yapılmasını, köylü ve küçük burjuvazinin sorunlarıyla yeterince meşgul olunmamasını sert biçimde eleştirmişler, üst kademelerin asla dikkate almadığı somut eylem önerileri sunmuşlardır. Aynı muhalefet çıkışları, daha sonra yapılan TIP olağan⁽³¹⁾ve olağanüstü kongrelerinde de görülmüştür⁽³²⁾ Böyle bir ortamda TIP'i tamamen defterden silerek meydana küçük burjuva bürokrasisine bırakmak, onun önderliğine teslim olmak, küçük burjuva kuyrukçuluğunun yazılı belgesidir.

Aydınlik Dergisi'nin çıkmasıyla birlikte daha değişik bir yapı kazanan ve MDD hareketinin ilk teorisyenlerinin hatalarına henüz ortak olmamış, ama bir dönem sonra yer yer aynı hatalara düşecek olan yeni isimlerin katıldığı MDD muhalefetinin bu döneme kadar sürdürdüğü mücadelede de içine düştüğü hataları noktalamak gerekir:

MDD MUHALEFETİNİN İLK DÖNEMDE HATALARI

MDD muhalefeti çok hazırlıksız ortaya çıkmıştır. Muhalefet ortaya çıkışında kesin ilkeler etrafında değil, kişilere, özellikle merkez kliline ve Aybar'a duyulan tepki etrafında birleşmiştir. Bir iki teorisyen harekete damgasını vurmuş ve bu durum hatalı görüşlerin dahi hiçbir eleştiriye tabi tutulmadan benimsenip sürdürülmesine yol açmıştır. Hareket ilk çıkışıyla subjektif temellidir ve geniş bir eklektik yapıya sahiptir. Çoklukla önemli olan bazı doğru görüşler ortaya atılmış, ama, istem arkadan gelsin düşüncesiyle gerekli bilimsel temellendirmeler sonradan

(31) Ant, "İşçi Partisi'nde Taban Dedi ki", 19.11.1968

(32) Ant, 31.12.1968 - 7.1.1969

eklenmek istenmiştir. Bu anlamda muhalefet hiçbir zaman bütünsel bir eleştiri getirememiştir. Sosyalizmin temel kitaplarının yeni yayınlanmağa başladığı bu dönemde her okunan yeni kitap ile, her çevrilen yeni eser ile yeni bilgiler aktarılmıştır. Bu muhalefet saflarında değişik görüşlerin temellenmesine yolaçmış, MDD saflarında tam anlamıyla liberalizm ve ilkesizlik hakim olmuştur.

Muhalefet en acil görev olan örgütlenme meselesini hep bir yana iterek «güçbirliği» meselesini gündem maddesi yapmış, güçbirliği içinde proletaryanın egemenliğine tam anlamıyla sahip çıkmadan, hatta bazen reddederrek küçük burjuva kuyrukçuluğunu sürdürmüştür. Marksist teori ve pratiğin ışığında kemalizmin bir eleştirisini yapmadan kemalizm üzerine zorlamalara girişmiş, ideolojik mücadelede kemalizmi gerçek yerine oturtmamıştır.

MDD muhalefeti TIP üzerine ciddi bir eleştiri ile ortaya çıkamamıştır. Bölükpörçük eleştiriler arasında TIP program ve tüzüğü ciddi olarak ele alınıp işlenmemiş, ideolojik mücadele somut olarak parti tabanını da bilimsel sosyalist ilkeler etrafında kazanacak bir şekilde program üzerinde geliştirilmemiştir. Muhalefet, TIP'i gerçek yerine oturtmadığından, proletaryanın gerçek örgütünün ne olduğunu açık bir şekilde ortaya koyamadığından, o günkü yapısı ile demokratik merkezîyetçiliğin söz konusu olmayacağı bir partide demokratik merkezîyetçiliği zamansız olarak savunmuştur. Disiplin konusunda da muhalefet aynı ütöpik davranışı sürdürmüştür. Üstelik muhalefet çok kullandığı disiplin sözcüğü adına disiplinsizlik yapmış, ve disiplinsizlik yaparken ve parti dışına atılırken tam Mehmet Ali Aybar'ın istediği gibi davranmış ve parti tabanına «parti yıkıcısı» gibi gösterilmelerine yolaçan bir tutuma düşmüştür. Muhalefetin Demokratik Devrim Derneği ve İşsizlik ve Pahalılıkla Savaş Derneği gibi kuruluşlarla parti dışında örgütlenmeye gitmesi, yönetici kliğin bunları «parti düşmanı» ilan etmesinde önemli bir etken

olmuştur. Muhalefet parti dışına düşünce, ister istemez meşruluk aramak durumunda kalmış ve küçük burjuvaların peşine takılmada bu meşruluk arama zorunluluğu önemli bir neden olmuştur.

Muhalefet hareketini sürdürenler, yanlış ilkeleri, bilimsel sosyalizmden sapmaları eleştirmekle beraber, esas olarak yanlış ilkeleri yıkmak üzere kişileri yıkmaya yöntemini sürdürmüşler, kişiler yıkılınca herşeyin düzeleceğini ummuşlardır.

MDD hareketi, parti kitlesine saygı göstermeme, bilgiçlik taslama, ideolojik tartışmalar sırasında entellektüel aşağılamaya girişme, partillilerin bazı devrimci eylemlerini küçümseme, acelecilikle enine boyuna tartışmadan ve incelemeden parti üyeleri arasında oportunist, muhbir ve ajan suçlamalarını yapma ve zaman zaman parti kitlesi arasında şiddete başvurma istekleri gibi yanlış eğilimlerle parti kitlesinin büyük kısmından kopmuştur. Ayrıca, şiddeti esas alan küçük burjuva unsurlar yetersiz ideolojik seviyeleriyle hiçbir eğitime tabi tutulmadan MDD kadrolarına kabul edilmiştir. Muhalefet, çok sözünü ettiği eleştiri ve özeleştirililerini işletmemiş, özeleştiriye günah çıkarma, eleştiriye suçlama olarak ele almış ve hiçbir zaman gerçek bir özeleştirilisi yapmamıştır.

HÜRRİYETÇİ SOSYALİZMİN SAVUNUCUSU BORAN-AREN'İN ZORAKİ MUHALEFETİ

MDD muhalefeti geniş parti kitlesinden tecrit olunca 1968 yazında parti içinde yeni bir muhalefet hareketi patlak vermiştir. TIP Merkez Yürütme Kurulu'nun 5 üyesi, Sadun Aren, Nihat Sargın, Behice Boran, Minnetullah Haydaroğlu ve Şaban Erik tarafından Aybar'ın tutumu üzerine verilen bir önergeyle resmen başlayan bu yeni muhalefet hareketinin görünürdeki nedeni, genel başkanın

Çekoslovakya olaylarından sonra verdiği bilimsel sosyalizme aykırı demeçlerdir. Gerçekten de, Çekoslovakya olaylarından sonra Aybar'ın gittikçe revizyonizme daha fazla açılan, «hürriyetçi sosyalizm», «Türkiye'ye özgü sosyalizm», «insan yüzlü sosyalizm» gibi yozlaştırıcı kavramlarla geliştirilen tutumu, sosyalist kamuoyunda zaman zaman tepkiyle karşılanmış, özel konuşmalarda sık sık eleştirilmesini konu yapılmıştır.

Öte yandan MDD muhalefeti yürütenler de, Aybar'ın Çekoslovakya Olayları karşısındaki tutumunu "proleter enternasyonalizmi" pozisyonundan eleştirmeye ve sosyalist kamuoyunda puan kazanmağa başlamışlardır. Bunu farkederek Aren-Boran-Sargın ekibi de derhal çarkederek birdenbire "enternasyonalist" kelimelerini kullanmışlardır.

Oysa, Aren-Boran-Sargın grubu, Aybar'ın sonradan "sapma" olarak niteledikleri tüm görüş ve davranışlarıyla başından beri beraberdirler. Örneğin "Hürriyetçi sosyalizm" görüşünü Sadun Aren'in yıllarca önce Yön'de dile getirdiğini aktarmıştık.

Boran da, 1968'de yayınlanan "Türkiye ve Sosyalizm Sorunları" kitabında "Türk sosyalist hareketi"ni bir sınıfsal hareket olarak değil, bir halk hareketi olarak değerlendirerek şöyle diyordu:

«Türkiye'de sosyalist hareket, Batıdakinden, sanayileşmiş memleketlerinkinden önemli bir fark göstermektedir. Sosyalizm elbette ki işçi sınıfının bilimsel ideolojisidir. Batıda sanayileşme ile beraber işçi sınıfının meydana gelişi ve güçlenişi sonucu doğmuştur. Onun için başlangıçtan itibaren işçi sınıfı sosyalist hareketin temeli olmuştur. Daha sonra tarım işçileri, fakir köylüler, sanayi işçilerinin müttefiki olarak görülmüş ve işçilerle köylülerin işbirliği zorunluğu ortaya atılmış ve savunulmuştur... Kısacası, önce sınıf ayrımları üzerinde kesinlikle durulmuş, sanayi işçileri sınıfı temel alınmış, sonra bu sınıfın müttefiki ve yardımcıları olarak öbür sınıflar üzerinde durularak bir cephe birliği sağlanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de ise, sosyalist hareket işçi-emekçi sınıfların birleşik hareketi olarak gelişmektedir.

«Türkiye'nin özel şartlarında ve hareketin bugünkü safhasında önemli olan, emekçi sınıflar arasındaki ayrımlar ve

özelliklerden çok, bunları birleştiren noktadır; yani, hepsinin yabancı ve yerli sermayeci egemen sınıflar tarafından sömürülmesi, emeklerinin karşılığını alamamaları, çok düşük seviyede yaşamaya mahkum bırakılmış olmaları, hor görülmeleleridir. Türkiye'de sanayileşme, içten fonksiyonel farklılaşma ve işbölümü ilerledikçe, emekçi sınıflar arasındaki ayrımlar daha belirgin olacaktır. Türkiye İşçi Partisi bunu bilmektedir ve programını ve politikasını ona göre ayarlamıştır.» (s.68-69)

"Bugün her iki yönü ile TİP'te ifadesini bulan Türk sosyalist hareketi, bir yandan egemen sınıflara ve onların politik iktidarına, partilerine, öbür örgütlerine, ideolojisine karşı, öte yandan da Türk sosyalist hareketini eski fikir ve davranış alışkanlıklarından kurtarmak, Türkiye'ye özgü sosyalist rotayı çizmek ve Türk sosyalist hareketini yüzdeyüz bağımsız, yabancı etkilerden uzak, Türk toplumunun yapısı, çelişkileri, tarihsel gelişme doğrultusu ile bağdaşmış bir hareket olarak raya oturtmak mücadelesini vermektedir... Türkiye'ye özgü sosyalist yolun tesbiti ve savunulması görevini azimle ve keskin bir açıklıkla yapmaktadır." (s.70-71)

Türkiye sosyalist hareketinin 27 Mayıs'tan önce düşünce planında bile varolmadığı görüşündedir, bu bakımdan Aybar'la tam bir özdeşleşme halindedir. Aynı kitabında şöyle demektedir: "Bu ortamda (27 Mayıs ortamında) ilk defa olarak sosyalist hareket önce fikir akımı sonra siyasi örgüt olarak meydana çıktı." (s.52)

"Türk sosyalist hareketi"ni "...hoşgörülü, insancıl, hümanist bir sosyalist hareket..." (s.180) diye niteleyen Boran, birkaç ay sonra yüzseksen derece dönüş yaparak "hürriyet sosyalizminin içinde mündemiçtir. Bu kavramı sosyalizmden ayırmak, sosyalizmi yanlış anlamak ve anlatmak, sosyalizmin birliğini, özünü inkar etmektir," diye Aybar'a saldırıya geçmiştir.

Oysa, uluslararası işçi sınıfı hareketine ilişkin konularda da Boran, Aybar'dan farklı bir konumda değildi. ABD ile barış içinde birarada yaşama ilkesini benimseyen Sovyetler Birliği'nin Çin ve Arnavutluk karşısında aynı ilkeyi uygulamadığını (s.122), direnen sosyalist ülke veya ülkelerin çeşitli baskılarla karşı karşıya bırakıldıklarını (s.120) ileri süren Boran şöyle diyordu: "Türk

sosyalist hareketi, Türk devletinin bağımsızlığı kadar Türk sosyalist hareketinin bağımsızlığı konusunda da son derece titiz ve dikkatlidir.” (s.132)

Çekoslovakya olayları patlak verdiğinde Milliyet Gazetesi'ne verdiği demeçlerde Aybar'ınkinden farklı yorum getirmeyen Boran, kitabının 1970 baskısında bile, Varşova Paktı kuvvetlerinin Çekoslovakya'ya girmesini şöyle eleştirmektedir: “Askeri müdahaleyi haklı ve zorunlu göstermek için ileri sürülen hiçbir gerekçe, Sovyetler Birliği ve öbür dört pakt üyesi devletin davranışının milli bağımsızlık ve egemenlik haklarını ihlal ve işlerine müdahale eden bir hareket olduğu yargısını değiştiremez... İlkelerle uygulama arasındaki çelişki ve tutarsızlık tevil kaldıracak cinsten değildir.” (s.123-124)

BORAN'IN KAYPAKLIKLARI, ARKA ARKAYA İKİ KONGRE

Tüm yanlışlarıyla, sapmalarıyla Aybar'a destek olan, hatta onun görüşlerine, değerlendirmelerine aynen sahip çıkan Aren-Boran-Sargın grubunun muhalefetine ne denli zoraki olduğu, örgüt içinde ihtilaf çıktıktan sonra takındıkları kaypak tavırlarla da doğrulanmaktadır.

Nitekim 26 Ekim 1968 günü yapılan olağanüstü Genel Yönetim Kurulu toplantısında, 5'li muhalefet önergesi görüşüldükten sonra, Boran, Aybar'la başbaşa görüşmüş ve bu görüşmeden sonra Aybar'la birlikte çalışabileceğini açıklamıştır. Boran'ın bu yeni manevrasından sonra “Genel Başkan Aybar'a Bağlılık” Bildirisi, Behice Boran ve Nihat Sargın'ın olumlu oyları ve Aren' in çekimser oyuyla kabul edilmiştir. Behice Boran'ın da dahil olduğu bir komisyon tarafından hazırlanan ve yine Boran ile Sargın'ın da oy verdiği bildiride aynen şöyle denilmektedir:

“Genel Yönetim Kurulu, Genel Başkan Mehmet Ali Aybar'ın bugüne kadar yaptığı konuşmaların parti tüzük ve progra-

mı ile büyük kongre kararlarına ve Türkiye İşçi Partisi'nin benimsediği genel sosyalist ilkeler çerçevesinde memletimizin tarihsel ve milli özelliklerine uygun sosyalizm anlayışı doğrultusunda bugüne kadar yaptığı başarılı mücadeleyi takdirle karşılar ve bundan böyle de aynı cesaret ve inançla, aynı amaçları gerçekleştirilmeye bütün gücü ile çalışacağına güvenini bildirir. (...)

“Genel Yönetim Kurulu, Çekoslovakya'nın işgalini kınayan Genel Başkan'ın demeç ve bildirileri ile beraberliğini ve bu konuda hiçbir görüş ayrılığı olmadığını belirtir.”

Aybar ile böylesine bir tamamlama içinde bulunan kişilerin «hürriyetçi sosyalizm»i, «Çekoslovak olayları yorumunu»nu bahane ederek karşı çıkmalarının ardında başka nedenler yatmaktadır. Bu nedenlerin başında, partinin parlamentarist çizgisinin, Haziran 1968 seçimlerinde iflas etmesi, üstelik «milli bakiye» sisteminin kaldırılması nedeniyle tekrar parlamentoya girme ihtimalinin çok zayıflamış olması gelmektedir. Bu sübjektif nedenler, «teorik eğitimin yasaklanması», «devrimci kitapların okutturulmaması», «devrimci gençliğe cephe alınması», «pasifizizm» gibi genel merkezin hatalarına karşı parti tabanında meydana gelen tepkiyle birleşince, Çekoslovakya olayları bir vesile sayılmış, tüm sorumluluğu Aybar'ın sırtına yıkarak parti içindeki yeni ve güçlü muhalefet potansiyeline sahip çıkmak düşüncesiyle zoraki bir muhalefete başlanmıştır. Zoraki muhalefet hareketi, genel merkezin populist, pasifist, parlamentarist tutumuna tepki gösteren, ancak küçük burjuvazinin dümensuyundaki MDD'cilerin «parti aleyhtarını» tutumunu da tasvip etmeyen parti kitesinde derhal destek bulmuş ve TIP'in Olağan Üçüncü Büyük Kongresi Aybar ile zoraki Aren - Boran - Sargın muhalefeti arasında söz düellosuna sahne olmuştur. Ne var ki, bu söz düellosoları da, partinin gerçek sorunlarına eğilmekten uzakta, biçimsel çekişmeler olmaktan öteye gidememiştir. Çelişkilerle, eksikliklerle dolu olan, olayların gerisinde kalan TIP programına her iki tarafın birden, hatta MDD'cilerin bile sahip çıkması, çatışmanın ne kadar yüzeyde kaldığını kanıtlamaktadır.

Olağan kongreden sonra partide istikrarın sağlanamaması ve zaman zaman ilçe ve il binalarının Aren - Boran muhalefetine temsilcileri tarafından işgaline kadar varan çatışmaların sürüp gitmesi üzerine aradan iki ay geçmeden tekrar bir olağanüstü kongre toplamak zorunluluğu doğmuştur. Görüşlerinde, önerilerinde hiçbir değişiklik yapmayan iki klik için bu ikinci büyük kongre de, kişisel bir hesaplaşma olmaktan öteye gidememiştir.

Bu arada hiçbir fraksiyona bağlı olmayan bazı teşkilat temsilcileri parti çıkmasına, ANT tarafından da desteklenen ve «üçüncü yol» adı da verilen bir «çağrı» ile çözüme getirmeye teşebbüs etmişlerdir:

«Şimdiye kadar biçimsel örgütlenme yapan parti, artık derinlemesine örgütlenmeye geçmek ve sosyalist bilince sahip militan üyeler yetiştirmek zorundadır. Parti yönetiminde bürokrat sendikacıların hegemonya kurmalarına yolaçan tüzük hükümleri değiştirilmelidir. Kritik ve otokritik müesseseleri harekete geçirilerek parti içi demokrasi sağlanmalıdır. Genel Başkanın merkez yürütme kurulunca, merkez yürütme kurulunun genel yönetim kurulunca denetlenmesini sağlayacak ve genel başkanın sorumlu bulunduğu kurullara danışmadan görüş açıklamasını önleyecek tüzük değişiklikleri yapılmalıdır. Bilimsel şekilde merkezden planlanan ve militan üyeler yetiştirilmesi amacıyla güden bir eğitim programı uygulanmalıdır. Bilim kurulunun tam bir bilimsel bağımsızlık içinde çalışması sağlanmalıdır. Parti programının sosyalist bir parti programı haline getirilmesi için çalışmalara başlanmalıdır. Gençlik örgütleri ve sendikalar gibi yandaş kuruluşların desteğini kazanmak için süratle harekete geçilmelidir.»(33)

Ancak bu çağrı da sorunun özüne inememiş, partiyi mevcut yapısıyla sosyalist parti olarak kabul etmiş, gerek partinin işçi sınıfı partisi haline dönüştürülmesi, gerekse devrimci strateji konusunda bir öneri getiremediği için biçimsel planda kalmıştır. Bu «çağrı» hareketi ve daha sonra girilen benzeri teşebbüsler, yetersiz iyi niyet gösterileri olmaktan başka bir sonuca ulaşmamıştır.

(33) Ant, 10.12.1968

Kongrede önerilen tüzük değişiklikleri ise, partiyi sınıf partisi haline getirmeden «sosyalist» olarak nitelermeyi öngördüğü için kargaşayı daha da artırmıştır. Evvelce «sosyalist» kelimesi hiç geçmeyen tüzüğün amaç ve karakter maddesi, olağanüstü kongre kararıyla şu şekli almıştır: «TIP, Türkiye işçi sınıfının ve onun tarihi ve bilime dayanan demokratik öncülüğü etrafında toplanmış, onunla kader birliğinin bilinç ve mutluluğuna varmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların (....) kanun yolundan iktidara yürüyen, demokratik bağımsız, sosyalist siyasal örgütüdür.»

MDD'İLERİN TIP KONUSUNDAKİ TUTARSIZLIKLARI

Gariptir ki, TIP içinde patlak veren bu çatışmalar sırasında MDD'iler de, MDD hareketinde küçük burjuva bürokrasisinin önderliğine teslim olduklarını bir an için unutarak, birdenbire TIP'le ilgili kesilmişler, hatta TIP'i «sosyalist parti» olarak kabul edip «Birbirine girmiş olan TIP yönetici kliğinin güttüğü amacın ne olduğu anlaşılmıştır. Bunların yaptığı şey, TIP'in sosyalist kimliğine son vermektir. TIP yıkıcılarına engel olalım»⁽³⁴⁾ şeklinde manşetler atabilmişlerdir. Bir kitle partisini «sosyalist parti» saymak abartması, Türk Solu'nun daha sonraki sayılarında da görülmektedir.

«TIP'in uzun süre statükocu, oportünist Aybar kliğinin tahakkümü altında kalması, bu partinin bir sosyalist siyasal örgüt olarak kimliğini yitirmesi olur.»⁽³⁵⁾

Ancak Olağan Kongre'de bir iki delegenin konuşması dışında grup niteliğinde görünmeyen MDD'iler, Olağan-

(34) Türk Solu, 5.11.1968

(35) Türk Solu, 26.11.1968

üstü Büyük Kongre'ye ayrı bir «çağrı» ve ayrı bir «aday listesi» ile katılmışlardır.

DÖB Başkanı Deniz Gezmiş, IPSD'den Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve Prof. İsmet Sungurbey, DDD'den Şevki Akşit ve YIS'ten Osman Sercan ile Sadık Gökso'nun imzasını taşıyan «çağrı»da kongrede kendi görüşleri kabul edilmediği takdirde yeni bir sosyalist parti kurmaktan söz edilmektedir:

«Partimiz içinde bulunduğu bugünkü durumdan yine de kurtulamazsa, ve bu yolda artık hiçbir umut kalmazsa, parti içi ve parti dışı gerçek sosyalistlerin katılacağı bir sosyalist kurultayın sonucunda gereğinde sosyalizmi temsil yeteneğine sahip olan bir örgüte gitmek, her devrimci için görev olacaktır.»(36)

Ancak MDD'ci muhalefet öylesine tutarsızlıklar ve çelişkiler içerisindedir ki, söz konusu grup görüşlerinden hiçbirini kongreye kabul ettiremediği ve yönetim seçimlerinde sadece 10 oy alabildiği halde, bu tutarsız sosyalist kurultay yada sosyalist örgüt önerisinin sözü bir daha edilmemiş, üstelik bir sonraki sayıda *Türk Solu* tevii yoluna saparak yine TIP'in savunucusu kesilmiştir. Tabii bu 180 derecelik dönüş yapılırken, Devrimci Grup hareketine katılanlardan bazılarının «baltalayıcı», «bölücü» olarak karalanıp reddedilmesi de ihmal olunmamıştır:

«Hiç şüphe yok ki, olup bittilerden kaçınarak, bütün sosyalist çevrelerin katılacağı hazırlık çalışmalarından sonra, bir «sosyalist şura»nın toplanması ve Türkiye'de sosyalist akımın temel ilkelerini saptaması iyi olur. Ancak «sosyalist şura toplansın» sloganı, «TIP yıkılmalıdır!» sloganıyla aynı solukta ilerli sürülürse, biz böyle bir şuraya kesin olarak karşıyız. Devrimci Grup, sağ oportünizm şeklinde belirmiş olsun, yada kendisine sözde «sol» bir görünüş vermiş bulunsun, Türkiye'deki biricik sosyalist siyasi örgütü yıkmak yolunda her çabaya karşı dikilmektedir.»(37)

(36) *Türk Solu*, 31.12.1968

(37) *Türk Solu*, 7.1.1969

Esasen bir önceki sayıda da, bir yandan «sosyalist şura ve yeni sosyalist örgüt» önerisi yayınlanırken, diğer bir sayfada da TIP'i yükseltmekten söz edilmişti:

«Kim bilim ve Türkiye'nin gerçekleri ışığında TIP'i şartların elverdiği ölçüde adına layık, emekçilerin sosyalist örgütü payesine yükseltme işine dört elle sarılırsa, böylece herkesin güven ve saygısına hak kazanmış olacaktır.»(38)

Bunun nasıl olacağı da, ondan bir önceki sayıda açıklanmıştı:

«TIP elbette ki, sınırlı özgürlüğün etkisinde kaldığı ölçüde gerçek bir sosyalist parti olmak niteliğinden uzaklaşacaktır. İçinde bulunduğumuz dönemde söz konusu olan, kusursuz bir örgüt kurmak değil, mümkün olduğu kadar az kusurlu bir sosyalist örgüt kurmak, giderek kusurları düzeltmektir. Sosyalist örgütün karşısındaki en önemli engel olan sınırlamaları etkisiz kılabilmek için Türkiye'de tam bir demokratik özgürlük ortamının yaratılması uğruna mücadele etmektir.»(39)

Tam bir kargaşa... MDD muhalefeti, TIP'i reddedip sosyalist bir şura vasıtasıyla yeni bir sosyalist örgüt kurmaktan tutun da, TIP'i sosyalist örgüt payesine yükseltmeye kadar çeşitli öneriler arasında bocalamaktadır. Üstelik, başlangıçta 141. madde gölgesinde sosyalist parti olabileceğini kabul edenleri «icazetli sosyalist» olarak niteleyenler, bu defa 141. madde yürürlükte olduğu için «mümkün olduğu kadar az kusurlu bir sosyalist örgüt»e razı olarak çelişmeye düşmektedirler.

Ama çelişme sadece MDD'cilerin çeşitli yazarları ve sözcüleri arasında değildir. TIP konusunda kendi kendisiyle çelişmeye düşen MDD'ciler de vardır. Örneğin Arslan Başer Kafaoglu, TIP konusunda iki ay ara ile şu yüzde yüz ters yargılara varabilmektedir:

«TIP içinde olanlar ve olacaklar, bizce, bana göre artık önemini kaybetmiştir. Çünkü TIP sosyal fonksiyonunu ve

(38) *Türk Solu*, 31.12.1968

(39) Z. Emre, *Türk Solu*, 26.12.1968

bu fonksiyona uygun bir bünye kazanma şansını kaybetmiştir.»⁽⁴⁰⁾

«TIP bana göre bugün en güçlü bulunduğu bir aşamaya gelmiştir. Yeni fonksiyonuna girme yolundadır. Serbest tartışma yolları parti içinde açılmıştır. Bu hava içinde en uygun lider kadro işbaşına gelecektir.»⁽⁴¹⁾

Türk Solu'nda çeşitli çelişmelere düşen MDD muhalefeti, Kasım 1968'de çıkarmağa başladığı bir teorik aylık dergi ile, daha bilimsel bir içerik kazanma çabasına girişmiş bulunuyordu. *Aydınlık* ismiyle birlikte bütün geçmiş sosyalist birikime sahip çıkma çabasında olan dergi, 1. sayısında görüşlerini sergilemiştir.⁽⁴²⁾

Dünya Devrimci Hareketi üzerine bütünsel bir anlam getiren bu açıklama, Türkiye'deki devrimci hareket ve TIP konusunda ise, soyut genellemelerle yetinmiştir. CHP tahlillerinin çok yüzeysel olarak ele alındığı, CHP üzerine iyimser zorlamalara girişildiği ve Türkiye'deki milli burjuvazi meselesine bilimsel bir yaklaşım getirmeden milli burjuvazi üzerine cephe hesapları yapıldığı bu açıklamada proletaryanın öncülüğüne soyut olarak değinilmiş, ama proletaryanın ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün önderliğinden söz edilmemiştir. Bilimsel sosyalizm ışığında eleştirilmeden kemalizm üzerinde zorlamalara girişilmiş, geniş bir şekilde «milli» edebiyatı yapılmıştır.

Küçük burjuvazinin kaypak, ikili yapısı noktalanmakla beraber, bundan gerçekçi, pratik sonuçlar çıkarılmamış, «ordu yardımlaşma kurumu emperyalizmin ortağı haline getirilmektedir» gibisine çok doğru bir açıklama ile birlikte, hiçbir ayrıma gitmeden asker - sivil bürokrasinin emperyalizm ile çelişme halinde olduğu belirtilmiştir. İktidar meselesine en ufak somut bir açılım getirilmeyen bu yazıda, devrimin kesintisizliği ortaya konmamıştır. Soyut

(40) Arslan Başer Kafaoglu, *Türk Solu*, 26.11.1968

(41) Arslan Başer Kafaoglu, *Türk Solu*, 7.1.1969

(42) *Aydınlık*, "Dünya, Türkiye ve Devrimci Mücadele" Kas. 1968, S.1

örgütlenme önerilerinin öne sürüldüğü, Türkiye'deki devrimci hareketin tahlil edildiği böylesine önemli bir yazıda, ne gariptir ki, TIP üzerine en ufak bir açıklama yer alınmış, örgüt meselesinde somut bir açıklama getirilmemiştir. Kongreler sırasında, Ocak 1969 sayısında yazılan bir yazıda, «Şunu da belirtelim ki, sosyalist hareketin meselelerinin tüzük ve program değişiklikleriyle halledileceğini ileri süren görüşler üzerinde durmayı gereksiz buluyoruz»⁽⁴³⁾ denilerek *Türk Solu*'ndaki tüzük değişikliğini isteyen ortak yazı ile de tam bir çelişmeye düşülmekte, TIP'in varoluşu ve geleceği için büyük önem taşıyan tüzük ve program tartışmaları hatalı bir tutumla hiçe sayılmaktadır.

Aydınlık Dergisi etrafında toplananların örgüt ve TIP hakkındaki görüşleri derginin Aralık 1968 ve Ağustos 1969 sayılarında açıklanmıştır. Kısaca TIP'in kuruluş ortamını anlatan, grupçu bir zorlamayla TIP'in 1965 seçimine kadar anti - emperyalist, anti - feodal bir çizgi izlediğini ve TIP programının bütünüyle bir MDD programı, yani Türkiye'deki bütün milli sınıfların ortak programı olduğunu belirten⁽⁴⁴⁾ yazıda, TIP içindeki dört çelişmeden; proleter sosyalizmi -küçük burjuva ilericiliği çelişmesi, yönetici - taban çelişmesi, sendikacı - işçi çelişmesi, işçi-aydın çelişmesinden söz edilmekte, çeşitli doğrular sıralanmakta, üçüncü büyük kongredeki gerçek sosyalistler tanıtılmaktadır. Bu yazıda, «TIP, sosyalizmin bilimini temel alan emekçileri parti içinde örgütleyip sosyalist kadrolar oluşturma ve bütün milli sınıfları, milli kurtuluş saflarında toplamaya yönelen parti olmalıdır»⁽⁴⁵⁾ hükmüne varılmıştır.

TIP'in «varoluş ve gelişme» şartlarının çok yüzeyle

(43) *Aydınlık*, Ocak 1969, s.181, S.3.

(44) *Aydınlık*, Aralık 1968, S.2, s.93

(45) *Aydınlık*, Aralık 1968, S.2, s.101

ele alındığı ve daha sonra Aydınlık saflarında yeralan bazı eski devrimcilerin partinin ilk döneminde Mehmet Ali Aybar'a yardım ettiği, icazet verdiği gerçeğinin dile getirilmediği bu yazıda yanlış bir analizle parti içi çelişmelerin tohumunun atılmasının Aybar'ın partiye girmesiyle olduğu belirtilmiş, partinin sapmalara düştüğü dönem 1965 olarak gösterilmiş, TIP'in kuruluşunda taşıdığı hatalar ortaya konmamıştır. Parti Programının çok yüzeyde bir eleştirisi yapılmış ve yanlış olarak parti programının *bütünüyle* MDD programı olduğu belirtilmiş, bir işçi sınıfı partisinin asgari programının müttefik sınıf ve tabakaların azami programlarını içereceği gerçeği belirtilmeden bu program «*milli sınıfların ortak programı*» olarak ilan edilmiştir. 1968'e kadar yalnız Aybar-Aren ikilisinin devrimci hareketi saptırdıklarından sözedilmiş, ancak sonradan MDD saflarına katılanların o geçmiş dönemdeki hataları eleştirilmemiştir. Aydınlık olağan kongrede Mehmet Ali Aybar'a cleştiri getirenleri kolay yorumlama ve aceleci tanımlama ile «*gerçek sosyalist*» ilan etmeğe çalışmış, Aybar'ı eleştiren herkese sahip çıkarak grupçuluğun somut örneklerini vermiştir. Yazıda TIP'in örgüt yapısına en ufak bir eleştiri getirilmemiş, somut örgütlenme planı ve somut hedefler gösterilmemiştir.

Yine örgüt konusunu işleyen Ağustos 1969 tarihli Aydınlık Dergisi'ndeki ortak yazıda da, soyut planda örgütün teorik, ideolojik, örgütsel, stratejik - taktik esasları açıklanmakla beraber, teorik yaklaşım eksik kalmış, örgütsel esas olarak sadece demokratik merkezîyetçilik ele alınmış, somut olarak TIP üyelerinin kimlerden oluşacağı, kadroların nasıl kurulacağı meseleleri derinlemesine incelenmemiştir.

Aydınlık, bugün de sözü edilen «*sosyalist kongre*» meselesini ilk kez Aralık 1969 sayısında ortaya atarak topolanmanın gereğinden soyut bir biçimde söz etmiştir. «*Sosyalist parti içinde birlik, sosyalizmin ilkeleri etrafında bir-*

lik olmalıdır» gibi çok açık bir doğrunun yanında kimler arasında, ne şekilde, hangi amaçlar etrafında, hangi asgari müşterekler üzerinde bir araya gelineceği belirtilmeden yapılan bu çağrı derginin ocak sayısında da tekrarlanmış, ama pratikte gerçekleşme olanağı bulamamıştır. Yukarıda da açıkladığımız gibi, bu sosyalist kongre çağrıları, MDD saflarında geçici görüş ayrılıklarına yolaçmış, özellikle TIP konusundaki tutumları tam bir tutarsızlığa sürüklenmiştir.

TIP üyeleri üzerinde yapılan ilk ciddi inceleme, parti bilim kurulu tarafından hazırlanıp Doğu Perinçek imzasıyla Aydınlık'ta çıkan bir yazıdır. Bu yazıda, uzun bir inceleme sonunda TIP üyelerinin çoğunluğunun küçük burjuva kökenli olduğu ortaya konulmakta, Doğu Perinçek, sonuç bölümünde «*İşçi sınıfının ideolojik yönden ve üyelerinin yapısı itibarıyla saf bir partisi olmalıdır ve olacaktır... İşçi sınıfının ideolojisini benimsemiş sosyalist işçi partileri, üyeleri içinde işçi sınıfının güçlü bir çoğunlukta olmasına ve proletarya saflarından yetişmiş bilinçli devrimcilerin partide hakim unsuru meydana getirmesine dikkat ederler.*»⁽⁴⁶⁾ diyerek değişik bir tutum içinde daha önceki Aydınlık ortak imzalı yazılardaki emekçi partisi görüşü ile çelişen görüşler öne sürmektedir.

Aydınlık'ın TIP konusundaki somut görüşlerini yansıtan ve bütün devrimci partilileri imzalarını atmaya çağırarak bildiri, Aydınlık'ın Ocak 1969 sayısında yayınlanmıştır. «*Türkiye İşçi Partisi Devrimci Grup Bildirisi*»nde çözümlü olarak, «*Bütün millîci ve demokratik güçlerin devrimci dayanışmasını sağlamak, kadrolar yetiştirmek, bütün sosyalistlerin birlik ve kardeşliğini sağlamak, yönetici kligi düşürmek*» gösterilmektedir. Aydınlık bu bildiri ile, tumturaklı sözlerin ardından TIP için sonuç alıcı ve uzun vadeli ilkeli bir mücadele yolu önerememenin

(46) Aydınlık, Ocak 1969, S.3, s.225

somut örneğini vermiştir. Nasıl kadro kurulacağını açıklanmadığı, sosyalistlerin birlik ve kardeşliğinin hangi ilkeler üzerine gerçekleşeceğini kesin olarak belirtilmediği bu bildiride “yönetici kılığı düşürmek” tek hedef olarak zikredilmekte, en acil görevin örgütlenme olması gerekirken, “müllici ve demokratik güçlerin devrimci dayanışmasını sağlamak en başta gelen görev”⁽⁴⁷⁾ olarak gösterilmektedir.

MDD'CİLER BU DEFA DA “MİLİTARİST” KESİLİYOR

«Müllici» ve demokratik güçlerin başında ise, MDD'nin ilk teorisyenlerinin sık sık açıkladıkları gibi sivil - asker aydın zümre gelmektedir. Devrimde önderliğin, kim en güçlü ise ona ait olacağı, küçük burjuva bürokrasisi önderliğe adaylığını koyarsa bunu desteklemenin, onun peşinde yer almanın da devrimci bir görev olduğu *Türk Solu*'nun çeşitli yazılarında açıklanmıştı. Nitekim *Türk Solu*'nun bir başka yazısında «asker - aydın zümre»nin bu devrimci misyonunu meşru göstermek çabasıyla, «anti - militarist» tutumlara karşı çıkılmakta ve sosyalizmle militarizmi bağdaştıracak Türkiye'ye özgü bir yapı sunulmaktadır:

«Batıda sosyalizm ile anti - militarizm hep birlikte gitmiştir. Avrupa ve Amerika'daki işçi hareketi, her ileri hamlesinde karşısında burjuvazinin baskı kuvveti niteliğindeki orduyu bulmuştur. Bir süre bizdeki bazı sosyalist geçinenler, anti - militarizmi sosyalizmin ayrılmaz bir parçası saydılar. Ama batıda tarihl gelişmenin bir sonucu olan sosyalizm - antimilitarizm bağdaşması, Türkiye'nin gerçeklerine hiç uymayan bir şeydir. Nizamı bir ordu kurulalı beri tarihimizde bütün ilerici nitelikte hareketler ya doğrudan doğruya ordunun başarısızdır, yada hiç değilse Türk ordusu bu gibi akımların karşısına çıkmamıştır. Öteki ülkelerin tarihinde sık sık görülen asker tarafından bastırılan halkçı ilerici hareketler bizim tarihimizde yoktur. Ve bu gerçek bizim ilerici olarak

(47) Aynı dergi, s.250

Türk ordusuna karşı tutumumuzun, batı anti - militaristlerinin tutumunun tam karşısı olmasını gerektirir.»⁽⁴⁸⁾

Bu sosyalizm tarihinde eşi ender görülmüş kuyrukçuluk, neresinden tutulsa sapır sapır dökülmektedir.

Bir kere, «asker - aydın zümre», yani ordu bünyesinde yer alan ilerici, radikal, hatta sosyalist subaylar başka şeydir, hakim sınıfların emrindeki devlet çarkının bir dişlisi durumunda olan ordu başka şeydir. Ordunun militarist yapısını, leninist devlet görüşündeki yerini ortaya koymak, anti - militarist olmak, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye'de de proletarya sosyalistlerinin en önemli özelliğidir, aksini iddia etmek, sosyalistlerin değil, küçük burjuva kuyrukçularının harcıdır.

İlerici hareketler karşısında ordunun tavrını öğrenmek için, son yıllarda bu konuda yayınlanmış kitaplar sağlık verilir. Hiç şüphesiz, ordu bünyesinden sosyalist subaylar dahi yetişmiştir, ancak onların akıbetini de MDD'ciler, özellikle kıdemli olanları çok iyi bilirler. Nasıl TIP yönetici kılığı gerçek sosyalist örgütlerle sosyalistlerin dahil bulunduğu «emekçi örgütü»nü birbirine karıştırmakta ise, MDD'ciler de, devrimci üniformalılarla, hakim sınıflar emrindeki devletin bir baskı gücü olan «militar yapı»yı birbirine karıştırmak hatası içindedirler.

MDD'ciler, ondan sonra da kalkıp, anti - faşist mücadeleden dem vurmaktadırlar! Türkiye'de faşizmin vurucu kuvveti olabilecek -ki vurucu kuvveti olmadan kaba faşizmin iktidarı söz konusu değildir- organize silahlı güç hangisidir? Sivil - asker aydın zümrenin ideolojisi olarak nitelenen kemalizmin ilericiliği nereye kadardır? Bu konuda MDD'ciler hangi tahlilleri geliştirmişlerdir? Yoksa cumhuriyet tarihi boyunca işçi ve köylü hareketlerini ezen kadro o kemalist sivil-asker aydın zümre değil midir?

(48) Türk Solu, 4.2.1969

Kıbrıs olayları sırasında «sosyal güven» tutumlarını ortaya koyan MDD'nin ilk teorisyenleri, giderek «militarist» yanlarını da açığa vurmakta gecikmemişlerdir.

İşte küçük burjuva kuyrukçusu ve militarist devrimciğin bir başka belgesi:

«Devrimci Güç Birliği'nde kim öncü, kim ardçı pazarlığı da yoktur. Kim en iyi savaşarsa, o öncüdür. Öncünün kim olacağını mücadele gösterecektir. Ben kendi hesabıma, emnim ki, geniş kemalist çevreler, sosyalizmi benimseyecekler ve sosyalistlerin öncülüğünde olacaktır bu mücadele. Ama pazarlık yok. Pazarlık bölücülüktür. Türkiye'de henüz milli geleneği olan bir ordu vardır. Halktan gelme bir ordu var. Bunu kolay kolay değiştiremezler. Ordu Yardımlaşma Kurumu'ndan emekli subayın eline geçen parayı da abartmamak gerekir. Diyelim ki adam albaylıktan emekli oldu ve eline bir yüz bin lira geçti. İşbirlikçi sermaye ve feodal ağa ekonomiyi hükmettiği sürece, parayı onun elinden almak kolaydır... Sınırlı nimetleri hem sivil - asker aydın zümreyi tatmin edecek şekilde, hem kompradora ve feodal ağaya refah sağlayacak şekilde bölüştürmek imkansızdır. Maddi temelli yoktur bu planın. Tek tek adam satınalabilirler. Fakat Türkiye asker - sivil aydın zümresinin kitlesini hiçbir zaman satınalamayacaklardır.»⁽⁴⁹⁾

Öncülükte elbette pazarlık yoktur. Çünkü bilimsel sosyalizm, devrimci mücadelede öncülüğün küçük burjuvaziye değil, pazarlıksız işçi sınıfına ait olduğunu emretmektedir. Kim güçlü ise onun öncü olacağı meselesi, olsa işçi sınıfı ideolojisini ve marksist - leninist ilkeleri benimsemiş kadrolar için söz konusudur.

Asker - aydın zümreyi, Ordu Yardımlaşma Kurumu gibi tuzaklar kurarak finans - kapitale tamamlama oyununu⁽⁵⁰⁾ böylesine hafife alan bir tahlilin vargılarını sosyalizmin bilimi ile bağdaştırmak mümkün değildir. Ama ne yazık ki, bu yanlış tahliller, Türkiye'de devrimci kadroları

(49) Mihri Belli, Türk Solu, 4.2.1969.

(50) OYAK tuzağının içyüzü ilk kez Ant'in 5.8.1969 ve aylık Ant'in-Eylül 1970 sayılarında açıklanmıştır.

yıllar yılı uğraştırmış, sağ oportünizmi devrimci hareketin başına musallat etmiştir.

1969 şubat'ında Kanlı Pazar karşısında MDD teorisyenlerinin aldığı tavır ise, tam bir uzlaşmacılık, teslimiyet örneğidir:

«60 yıl ara ile bir kere daha Türkiye'nin en büyük şehri olan İstanbul'un göbeğinde bir ikinci «mektepli katliamı», bir ikinci 31 Mart düzenlendi. Yeni 31 Mart olayları düzenleyenleri hoggörü ile karşılamayan az çok akli başında kimseler AP saflarında da eksik değildir. Günümüzün sloganı «Demirel istifa» sloganıdır. Bu slogan altında ulusça birleştiğimiz takdirde, bütün vurdumduymazlıklara rağmen, bütün kurnazlıklara ve pişkinliklere rağmen istifa kaçınılmaz hale gelecektir. İstifayı bir milli koalisyon hükümeti izlemelidir. Vatandaşların büyük çoğunluğunun güvenine sahip, temel müesseselerimizin milli niteliğini savunmakta ün yapmış gruplar ve şahsiyetler eksik değildir bu parlamentoda bile... Milli koalisyon hükümeti emperyalizmden yana içsavaş kundakçılığına son verebilir.»⁽⁵¹⁾

Devletin ve parlamentonun sınıfsal yapısını görmezlikten gelerek faşist zorbalıkların bir kişinin istifasıyla ve aynı sınıfların temsilcilerinden kurulacak bir «koalisyon»la önleneceğini ileri sürmek, eğer maksatlı değilse bile en azından vahim bir gaflettir. Oysa, faşist zorbalıkların karşısında doğru tutum, uzlaşmacılık, teslimiyet değil, mücadele yöntemlerinin gözden geçirilmesi, yeni yöntemler uygulanmasıdır.

Türk Solu'nun «milli koalisyon» hesaplarının iflas etmesinden sonra bu defa Devrimci Güç Birliği yine ön plana çıkarılması ve bu çatı altında anti - faşist cephe kurma çağrısında bulunulmuştur:

«İşbirlikçi sınıflara karşı olan bütün millîci güçlerin tek bir devrimci safta omuz omuza durmalarının bir ölüm kalım meselesi olduğu gerçeği artık iyice anlaşılmalıdır... Bugüne kadar açıklandığı kadarı ile, devrimci güç birliği, hem fa-

(51) Türk Solu, 25.2.1969

gizimle mücadeleyi, hem milli demokratik devrim doğrultusunda mücadeleyi ifade eden bir terimdir. Dev - Güç çatısı altında birleşelim.»⁽⁵²⁾

MDD'NİN DEV-GÜÇ İLE TIP ARASINDAKİ TEREDDÜTLERİ

Ama MDD'ciler yine çelişkiler içindedir. Dev Güç'te birleşme çağrısı yapan *Türk Solu*'nun aynı sayısında FKF Genel Başkanı Yusuf Küpeli de, TIP'e olduğu kadar Dev - Güç'e de güvensizliğini belirterek yeni bir örgüt ihtimali üzerinde durmaktadır:

«Devrimci Güç Birliği örgütü de, içinde oldukça zayıf temsil edildiğimiz için, sağlıklı bir biçimde hareket girememekte, olayların gerisinde kalmaktadır. TIP'in bilimsel sosyalizm teorisinden sapan yöneticiliğine karşı ortak bir harekete geçerek büyük çoğunluğu ile sağlam olan tabanı gerçekten temsil edebilecek, olayların gerisinde kalmayacak, parti içi eğitimi ve teşkilatlanmayı hızla ele alacak yeni bir yönetici kadroyu getirmek mi mümkündür, yoksa tüm temiz sosyalistleri bünyesine çekecek yeni bir teşkilatlanmaya mı gitmek daha yararlıdır? Bu meseleyi tüm dürüst, inanmış sosyalistler olarak düşünmek, konuşmak zorundayız.»⁽⁵³⁾

Oysa, *Türk Solu*'nun bu birbiriyle çelişen yayınından bir ay önce Mihri Belli, sosyalistler için «TIP'e sahip çıkmaya» önerisinde bulunmaktaydı:

«Yapılacak şey, bütün gerçek sosyalistlerin TIP'e sahip çıkmasıdır. Bilinçle omuz omuza ve sosyalizmin bilimine dayanarak TIP programını ve tüzüğünü devrimci bir ruhla uygulamasıdır. TIP programı bazı yerlerinde lafı geveler, biraz tercüme kokar, ama gene de genel çizgileriyle doğru bir programdır. TIP programı, genel niteliği bakımından MDD programıdır. TIP'in şu andaki meselesi program meselesi değildir. Yapılacak şey, daha iyisi kabul edilene dek, bu

(52) *Türk Solu*, 4.3.1969

(53) Yusuf Küpeli, *Türk Solu*, 4.3.1969

programın işaret ettiği demokratik hedeflere ulaşmak amacıyla TIP'in eylemini sosyalizmin bilimine dayandırarak Türkiye proletaryasının kendi öz siyasi örgütü payesine yükseltmektedir.»⁽⁵⁴⁾

Dev - Güç ile TIP'in niteliklerini açık seçik ortaya koyamayan, sosyalist örgüt ile cephe örgütünü birbirine karıştıran hatta giderek ikisi arasında tercih yapma, hatta hatta ikisini de yetersiz bulup yeni bir örgüt kurma önerileri getiren MDD'ciler kısa fasıllarla yüzde yüz çelişmelere düşmektedirler.

Bu dönemde, MDD'cilere içine düştükleri yanlışları işaret eden uyarmalar da yapılmıştır:

«En büyük hata milli demokratik devrim için, emperyalizmi kovmak için yapılan mücadele ile sosyalizm için yapılan mücadeleyi tam yerine oturtamamaktan, birbirinden kopuk olarak görmekten doğmaktadır. Şüphesiz emperyalizmi yurttan kovmadan, sosyalist bir düzen kurmak mümkün değildir. Ama bu aşamada dahi son hedefin sosyalizm olduğunu hiçbir zaman unutmamak lazımdır. İki mücadele birbirinin bütünüleyicisidir. Bunun için de geniş CEPHE işbirliği yapılacak sınıf ve tabakaların, Türkiye gerçeklerinden hareket edilerek sağlıklı bir biçimde saptanması zorunludur. MDD aşamasının, anti - emperyalist mücadelenin gerektirdiği bir geniş cephe içerisinde sosyalistler kuvvetli olmadıkları, ağırlıklarını duyuramadıkları, öncü rol oynamadıkları takdirde, anti - emperyalist ve anti - faşist mücadele başarıya ulaşsa dahi, tarihte çeşitli örneklerde görüldüğü gibi, sosyalistler ilk fırsatta ihanetlerin en büyüğüne uğrayacaklar, sosyalist düzeni kurmak imkanını asla bulamayacaklardır. Şu halde anti - emperyalist ve anti faşist mücadele toplumun diğer sağlam güçleriyle birlikte geniş bir cephe içinde sürdürülürken, kitlelerin sosyalizm yolunda bilinçlenmesi, geniş cepheye bilinçli emekçi kitlelerine ağırlık kazandırılması eylemi asla ihmal edilmemek lazımdır.»⁽⁵⁵⁾

Ve *ANT*, hemen ardından TIP genel merkezinin MDD'cilere karşı itici tavrını da eleştirmektedir:

(54) Mihri Belli, *Türk Solu*, 4.2.1969

(55) Doğan Özgüden, *Ant*, 18.3.1969

«Genel merkez, parti içi muhalifleri de, MDD ilkeleri çevresinde birleşen devrimcileri de bilim ve araştırma bürosunda toplayarak parti stratejisini sağlam biçimde saptamalıdır. Ne yazık ki, TIP Genel Merkezi, bütün bu devrimci unsurları bir araya getirmek şansına sahip olduğu halde, kısa vadeli oy hesaplarıyla uğraşmayı tercih etmektedir.»⁽⁵⁶⁾

Ancak TIP Genel Merkezi yaklaşan seçimler nedeniyle köylü oylarını alabilmek için tamamen populist ve parlamentarist bir tutum içinde sürüklenirken; MDD'ciler de çoktan iflas etmiş yanlış cephe hesaplarıyla hâlâ CHP'ye kur yapmaktadırlar. Her iki klik de, Türkiye'de devrimci harekete gerçekten öncülük edebilecek bir «işçi sınıfı partisi» yaratılması, TIP'in bir proleter örgütü haline getirilmesi görevini, yani sosyalistlerin ikili görevinden en acil olanını bir yana bırakmışlardır.

Aybar, şehir proletaryasını ihmal etmiş, köy köy dolaşmakta, köylülere «karıncaezmez yürüyüşler» tavsiye etmektedir:

«Topraksız köylüler, kimseye ilişmeden, kimseye saldırmadan, muntazam yürüyüş kolları halinde ve ellerinde (toprak iştiyoruz) yazılı levhalar olduğu halde, on, onbeş, yirmi koldan şehirlere akın etmeğe başladılar mı, ve bu mahşeri kalabalık gene kimseye ilişmeden, kıskırtmalara kulak vermeden, tam disiplin içinde kendi hatiplerinin ağzından toprak istediklerini dile getirdiler mi, toprak ağalarının ve onların çıkarlarını koruyan hükümetlerin bu demokratik baskıya uzun müddet karşı koyması mümkün değildir.»⁽⁵⁷⁾

Türk Solu ise, yaklaşan seçimler dolayısıyla yaptığı değerlendirmelerde Ecevit'i Aybar'a karşı «köylü lideri» olmağa aday göstermektedir:

«Ecevit'in çıkışları köylerde yankısız kalmamaktadır. Ege'nin bütün üreten köylerinden küçük üreticinin egemen bulunduğu Orta Anadolu'nun ücre yerlerine kadar, her partiden nice köy emekçisinin Ecevit'e bir şans tanımak, onu köy-

lül hareketinin gerçek bir lideri olarak görmek eğilimi gösterdiğini gözlemlerimize dayanarak söyleyebiliriz. Tabanla birlikte Ecevit, CHP'deki gerçek gücü temsil etmektedir: Radikal köylü hareketlerinin gelişmesi, devrimci güç birliğini emekçi halk tabanına dayandırmak ve en derin anlamı ile kurmak yolunda en önemli bir adım olacaktır.»⁽⁵⁸⁾

«TIP doğal olarak seçim mücadelesinin ağırlığını şehir ve köy proleterlerinin bulunduğu bölgelerde toplamak zorundadır. Bir GP ile CHP'yi aynı sepete koyup karşımıza almak, örneğin CHP içindeki reaksiyonerlerle son yıllarda kıyasıya bir çatışmaya girmiş olan ve mahalli örgütler içinde bir hayli etkili olan Ecevit taraftarlarını aynı biçimde karşımıza almak, oyuna gelmek demektir.»⁽⁵⁹⁾

Sosyalistlerin ikili görevini hatırlatan, acil görev örgütlenmenin zorunluluğu üzerinde duran, ittifaklar kurma görevinde ise CHP'nin kaypak tutumuna karşı dikkati çeken, CHP'nin devrimci gençler aleyhine bildiri yayınlamasını, CHP yöneticilerinin Amerika'ya gitmesini, AP - CHP koalisyonu ihtimallerinin belirmesini teşhir edenlere karşı *Türk Solu*'nun cevabı tam bir hırçınlık ifadesidir. MDD'nin ilk teorisyenlerinin CHP'yi «sivil - asker aydın zümrenin tarihi siyasi örgütü» olarak nitelediklerini, güc-birliğinin ise devrimci güçlerin kendi öz örgütleri arasında kurulacağını yazdıklarını, hatta CHP ile TIP arasında «birleşme»den söz ettiklerini unutan *Türk Solu* polemikçileri yine çelişkiler içindedirler:

«Gerçek sosyalistler hiçbir zaman CHP ile güc-birliğinden bahsetmemişlerdir. Kim'in yararınadır CHP'nin ABD ile sarmaşdolaşması? Devrimcinin görevi CHP'yi ABD'nin kollarına atmak mıdır, yoksa CHP içindeki yurtseverleri ayırarak böyle bir gelişmeyi önlemek midir? Devrimciler CHP'yi doğru değerlendirirler. CHP'deki devrimci mayalanmadan memnunluk duyarlar, CHP'nin son bildirisini gibi davranışları kınamadan önce anlamak için çaba gösterirler. Sonra gerekirse, bir ölçü içinde kınarlar.»⁽⁶⁰⁾

(56) Doğan Özgüden, Ant, 18.2.1969

(57) Mehmet Ali Aybar, Tip Haberleri, 21.2.1969 tarihli demeci

(58) Türk Solu, 28.3.1969

(59) Türk Solu, 15.4.1969

(60) Türk Solu, 29.4.2969

Sosyalistlere karşı son derece gaddar, haşin ve suçlayıcı MDD polemikçileri, küçük burjuvazinin zigzagları karşısında anlayışlı, nazik bir trafik memurudurlar. Ve sanki CHP'nin ABD'nin kollarına atılmasını sağlamanın yada önlemenin sihirli gücü, ellerindeki işaret sopasında... Sosyalist örgütlenmeyi hiçe sayan bu trafik memurluğunun adı da devrimci görevdir!

"ZORAKİ MUHALEFET"İN TUTARSIZLIKLAR DİZİSİ

TIP Kongresi'nden sonra azınlıkta kaldıkları için sesiz sedasız duran Aren - Boran - Sargın zoraki muhalefeti ise, genel seçimlerin yaklaşması üzerine *Emek Dergisi*'ni yayınlamak yeniden sahneye çıkmış ve muhalefetleri dönemindeki «*derinlemesine örgütlenme*», «*militan yetiştirme*» gibi işçi sınıfı partisinde gerçekleştirilecek görüşlere rağmen, TIP'i «*İşçi-emekçi sınıfların siyasi partisi*» biçiminde niteleyerek aslında oir kitle partisi çizgisinde yürümeğe devam edeceğini göstermiştir.

Emek'in «*örgüt*» ve «*öncülük*» anlayışındaki hatalar ve çelişkileri yanında, «*ittifaklar*» konusundaki tavrı da, tam bir tutarsızlık örneğidir:

«Gerçekte emperyalizm ülkemize silah zoruyla girmemiş, haldim sınıfların çıkarlarına da uygun düştüğü için, onların daveti ile gelmiş ve sonra da işbirlikçi ve taraftar çevresini daha da genişletmiştir. Bu durumda anti-emperyalist mücadelede de baş hedefin hakim sınıflar ve işbirlikçi gevreler olacaktır. Bu da gösteriyor ki, anti-emperyalist mücadele ile sosyalist mücadele biridir ve beraber yürütülür.

«Yerli sanayi burjuvazisini anti-emperyalist mücadeleyle kazanmak için, bu mücadeleyi sosyalist mücadeleden ayırmak ve ayrı olarak sürdürmek görüşü temelden yanlıştır. Çünkü bir kere emperyalizm bizim gibi memleketlerde yerli

burjuvaziye işbirliği yapmakta yada hiç değilse onlara zarar vermemeye itina etmektedir. İkinci olarak yerli burjuvazi işbirlikçi durumda olmasa bile, kurulu düzenin devamı bakımından emperyalizmde bir destek ve garanti görmekte, bundan ötürü de emperyalizmle mücadelenin, bindiği dalı kesmek olduğunu bilmektedir. Yerli burjuvazi ile işbirliği ancak sosyalist iktidarın ilk dönemlerinde söz konusu olabilir.»(61)

Her şeyden önce, Emek'çilerin «*emperyalizm*» olgusunu ve emperyalizmin yeni yöntemlerini kesinlikle kavrayamadıkları anlaşılmaktadır. Emperyalizmin bir ülkeye girmesi, onun global hesaplarına göre planlanır ve o ülkenin yerli burjuvazisi istese de, istemese de girer. Emperyalizmin herhangi bir ülkeye 19. yüzyılda olduğu gibi silahlı sefer yaparak girmesi de bugün söz konusu olmayabilir. *Emek*, emperyalizmin yanlış ekonomik tahliyle yetinmekte, ideolojik, politik ve askeri nüfuzunu hiçe saymaktadır. Kaldı ki, yerli burjuvazinin bir kesimi emperyalizmle tamamlansa bile, Türkiye toplumunda işçi sınıfından başka çıkarları emperyalizmle çelişen sınıf ve tabakaların varlığı bir gerçektir. Bunların amaçları «*sosyalizm*» olmamakla beraber, emperyalizme karşı işçi sınıfıyla birlikte mücadele verebilirler ve de vermektedirler. Üstelik yerli burjuvazinin tamamen emperyalizmle bütünleştiği kabul edildiği takdirde, «*sosyalist iktidarın ilk dönemlerinde yerli burjuvazi ile işbirliği yapmak*» ne demektir? Devrimci Halk Cephesi'nde varlığına tahammül edilemeyen bir sınıfla sosyalist iktidarda «*işbirliği*» yapmak, proleter sosyalizmi şöyle dursun, küçük burjuva sosyalizminin dahi fersah fersah gerisine düşen vahim bir sapmadır!

Örgüt, öncülük, strateji ve ittifak konularında tam bir tutarsızlık içerisinde bulunan *Emek*, örgütlenme, eğitim, bilinçlenme, program ve devrim anlayışı konularında da bir dizi tutarsızlık ve sapmayı sürdürmüştür.

Emek'in aynı sayısında «*TIP Ankara İli Eğitim Bü-*

rosu» imzalı bir yazıda «Sosyalist parti işçi sınıfının öncü kolu, en bilinçli kesimi, politik iktidarı ele geçirme ve elde tutma aracıdır» şeklinde doğru bir tanım verilerek partinin şekli kuruluşlarını gerçek sosyalist kuruluşlar haline getirmek ve teorik eğitim yapmak zorunluluğundan bahsedilirken ve bir sonraki sayıda da, Adil Özkol «İşçi sınıfına hitap etmekten vazgeçip başka zümrelerde sosyalist birikim yaratma»ya çalışmayı sapma olarak nitelerken⁽⁶²⁾, daha ilerideki sayılarda Sadun Aren sosyalist partiyi «işçi-emekçi partisi» şeklinde niteleyerek hatalı partiyi anlayışını sürdürmüş, «devrim» konusunda ise tam bir kavram kargaşası yaratmıştır:

«Sosyalist devrim, işçi ve diğer emekçi sınıfların siyasi iktidarı ele geçirmesi demektir. Bu da fiilyatta ancak işçi ve emekçi sınıfların sosyalist siyasi örgütünün (partisinin) iktidara gelmesiyle gerçekleşir. Yoksa devrim, bazılarının sandığı gibi, kapitalist üretim biçiminden sosyalist üretim biçimine geçmek değildir. Çünkü sosyalist üretim biçimine devrim ile, yani bir an içinde değil, fakat devrimden sonra ve bir süre içinde geçilir.»⁽⁶³⁾

Aren, «devrim»in bir iktidar sorunu olduğunu zikrederken doğru yerdedir. Ancak «sosyalist iktidar», işçi ve emekçi sınıfların ortak iktidarı değil, işçi sınıfının mutlak iktidarındır. Aren'in sözünü ettiği iktidar, sosyalist iktidar değil, demokratik halk iktidarı olabilir. İşçi sınıfı ve müttefiklerinin iktidarını «sosyalist iktidar» olarak nitelenmek, yukarıda da vurguladığımız gibi, yerli burjuvaziyle «işbirliği» yapan bir iktidarı dahi «sosyalist iktidar» olarak nitelenmek sapmasına kadar varır.

MDD'CİLERİN "O PARTİ" EFSANESİ

Seçim öncesi mücadeleye Emek Grubu bu hatalar, çelişmeler ve tutarsızlıklarla katılırken, MDD'ciler de bu

(62) Adil Özkol, Emek, 19.5.1969, S.2

(63) Sadun Aren, Emek, 30.6.1969, S.5

defa marksist-leninist literatürde eş benzeri olmayan yeni bir parti anlayışıyla sahneye çıkarak kavram kargaşasını adamakıllı artırmışlardır. *Türk Solu*, TIP'in statükocu yönetiminin tutumunun Demirel'inkinden pek de farklı olmadığını belirttiikten sonra bir vatandaşın Mihri Belli'ye söylediklerini naklederek aynen şöyle demektedir:

«Türkiyede bir parti var. Bütün gerçek yurtseverler, bütün gerçek devrimciler o parti'dendir. Türk tarihini bundan sonra hep o parti yazacaktır. Ama o partinin mecliste bir milletvâdî bile yoktur.

«Vatandaşın parti diye adlandırdığı şey, hiç şüphe yok ki, Türkiye'nin bütün millîci güçlerinin kendi özörgütleriyle katılacağı devrimcilerin ulusal cephesinden, kuruluşu tarihi bir zorunluluk olan devrimci güç birliğinden gayrisi değildir.»⁽⁶⁴⁾

Bu satırları okuyan ister istemez şu soruların cevabını aramak zorundadır:

Devrimci Güç Birliği bir yıl önce kurulmamış mıdır? Aynı *Türk Solu* yazarları «bütün millîci güçlerin öz örgütleri kurulmadığı» için devrimci güç birliği kurulamayacağını söylerken küçük burjuvaların öncülüğünde bir «Devrimci Güç Birliği» kurulunca buna katılmamışlar, devrimci güçlerin ulusal cephesinin gerçekleştiğini ilan etmemişler midir?

Ama MDD muhalefeti öylesine çelişkiler içindedir ki, aradan bir yıl geçmeden yine «bütün millîci güçlerin kendi öz örgütleriyle katılacağı» devrimci güç birliğinden söz edebilmekte ve bunu da «o parti» diye niteleyebilmektedir.

Peki, birinci Devrimci Güç Birliği ne olmuştur? Onun akıbetini Yusuf Küpeli açıklamaktadır:

«Dev - Güç'ün gücü devamlı olarak abartılmıştır. Bu örgüt içinde küçük burjuva ideolojisini temsil edenlerin emperyalizm ile siyasi iktidar arasındaki ilişkiyi kavrayamamaları sonucu veya başka nedenlerle Amerikan emperyalizmine

(64) *Türk Solu*, 17.6.1969

karşı kesin tavır takınmaktan devamlı kaçınmaları karşın-
da haklı olarak bu davranışlarını en sert biçimde eleştirdi-
ğimizde, şanki sınıflar arasında gerçekleşmiş en geniş anti-
emperyalist cepheyi parçalamaya teşebbüs ediyormuşuz gibi
bizlere yüklenmişlerdir. Daha başında küçük burjuva temsil-
cilerini doğru anti-empereyalist çizgiye getirmek veya gel-
memekte ısrar edenleri silip atarak küçük burjuva kitlelerini
doğru sloganlarla peşimizden sürüklemek yerine statik bir
mantıkla düşünen küçük burjuva temsilcilerine boyun eğer-
sek; emperyalizm ile ülke içindeki ortaklarını halka birlikte
göstermezsek, istenilen en geniş anti-empereyalist cepheyi
nasıl kurabiliriz? Örgüt olarak Dev. Gücün sonu ortadadır:
Küçük burjuva yöneticilerinin elinde, Türkiye'deki anti-
emperyalist gelişmenin çok gerisinde kalan işlemez bir ku-
ruluş haline gelmiştir.»(65)

ORTANIN SOLU İHANETİ VE "PROLETER DEVRİMCİLER"

Türk Solu'nun aynı sonuçsuz macerayı bir kere daha
sahneye koymaya kalkışması sosyalist kamuoyunu hafife
almaktan başka bir anlama gelmemektedir.

Seçimler öncesinde Ecevit'in «komünistlik» suçlama-
larından kendisini kurtarmak ve oy avlayabilmek için sos-
yalistlere karşı saldırılarını adamakıllı şiddetlendirmesi ve
geriye dönüş yapması karşısında *Türk Solu* ilk defa sert-
leşmektedir:

«Ortanın Solu bizce küçük burjuva dönüşümcülüğü eği-
liminde gözükken, bu açıdan toprak reformu gibi, tefeciliğin
veya aracılığın tasfiyesi gibi, yabancı sermaye karşısında
ulusal sanayiye gözetmek gibi ilerî adımlardan yana bir olu-
şumdu. Proleter devrimcilerinin CHP içindeki bu dönüşüm-
cü hareketi zararlı olarak değerlendirmesi olanaksızdır.

«Bay Ecevit, Bayar takımını yeniden siyaset sahnesine
çıkartmağa çabalamakla kimden yana ödün vermiştir. «Mil-
let içindeki husumeti ortadan kaldırmak» şeklinde şekerle bu-
lanarak yutturulmağa çalışılan bu ödünü gerçek kemalist-
lerin ve sosyalistlerin memnuniyetle karşılayacağını mi umu-

(65)- Yusuf Kıpeli, İleri, S.1

yor? Hem üniversite reformuna taraftar olunuz, hem de
gençliği aldatarak üniversite reformunu yapmayan AP İkti-
darının yanına geçip gençliğin direnme hareketlerini ezdirin-
iz ve bütün bu tutarsızlıkların da adı ortanın solu ol-
sun.»(66)

Ve küçük burjuva kuyrukçuluğunun artık açıkça or-
taya çıkması karşısında *Türk Solu*, kendisini yeniden nite-
lemek zorunluluğunu duymuştur:

«Hayır, biz MDD'ciler değiliz. Çünkü hiçbir hareket
kondil asgarî programına göre, içinde bulunduğu tarihi aş-
madaki stratejisine göre adlandırılmaz. Biz sosyal devrim
yolunu yalnız içinde bulunduğumuz aşamada değil, o aşama
aşıldıktan sonra da izlemek azminde devrimcileriz. Biz pro-
leter devrimcileriz.»(67)

«Devrimci güç birliğini savunmak demek, emekçilerin
kendî öz örgütünü, gerçekten sosyalist örgütü kurmak hak-
kını savunmak demektir. Bu durumda devrimci cepheye yer-
almak siyasî örgütler aracılığıyla mümkün olduğuna göre,
cephenin sol kanadını teşkil eden emekçilerin sosyalist parti-
si safındakiiler, cepheye yeralmış olacaklardır.»(68)

Ve yeniden TIP'e sahip çıkarak onu «emekçi sosya-
list parti» durumuna yükseltmekten söz etmektedirler.

«Hatırdan çıkarmamalıyız ki, partili partisiz bütün sos-
yalistlerin çabalarıyla kurulmuş olan ve varlığını sürdür-
mekte bulunan TIP'e Türkiye'nin dört bucağından yüzbin-
lerce emekçi umudunu bağlamış durumdadır şu an. Türki-
ye'de sosyalist hareketin vazgeçilmez unsurları olan bu iyi
insanlar TIP'i adına layık bir emekçi sosyalist örgütü du-
rumuna yükseltmek azmi içindedirler.»(69)

Arkasından da, seçimlerde TIP'i örgüt olarak destek-
leyeceklerini açıklamaktadırlar:

«Ergeç sosyalist bir kimliğe kavuşacağı umuduyla ör-
güt olarak TIP'i destekleyeceğiz. Yada şartların gerektirdi-
ği yerlerde sosyalist oyların oranının azalmasını önlemek
amacıyla gösterdiğimiz bağımsız sosyalist adaylara oyları-

(66) *Türk Solu*, 22.7.1969

(67) *Türk Solu*, 29.7.1969

(68) *Türk Solu*, 5.8.1969

(69) *Türk Solu*, 19.8.1969

mızı vereceğiz. TIP'i gerçek sosyalist örgüt kimliğine kavuşturmak yolunda ilk adımı atabilmek için oportunistleri bu örgüt içinde etkisiz duruma getirmek şarttır. Ve gene hatırdan çıkarmadan ki, bu ilk adım atıldıktan sonra Türkiye emekçileri ve toplumumuzdaki öteki milli güçleri kendi öz siyasi örgütlerine kavuşturacak demokratik özgürlük ortamını yaratmak yolunda biz büyük görevler beklemektedir.»(70)

Mihri Belli ise, seçim dolayısıyla *Milliyet*'e verdiği demeçte, ortanın solu'ndan umudunu kesmiş görünmekte, hatta ortanın solu hareketinin iflasını kesinlikle ilan etmektedir:

«Seçimlere giderken gördük ki, ortanın solu, düzenin değişmesi sloganı ortaya atılırken düzenin değişmesine karşı olan gerici unsurlar liste başlarını ısgal etmişlerdir. Ortanın solu işi bu yüzden ciddiye alınmaz. Arkası gelmemiştir bu işin...»(71)

MDD SAFLARINDA BÖLÜNMELE BAŞLIYOR

Küçük burjuva kuyrukçuluğunun iflas etmesi karşısında «proleter devrimci» ismini takınan MDD'ciler arasında bölünmenin ilk belirtileri de görülmeğe başlamıştır. *Türk Solu*, bu bölünme belirtileri karşısında toparlama gayreti içindedir:

«Bilelim ki, karşımızdaki gerici güçler, sadece açıkça ve cepheden saldırmakla yetinmezler, saflarımızda yarıkların meydana gelmesine izin verdik mi, bilmeliyiz ki, hasımlarımız o yarıkları aşılmaz uçurumlara çevirmek amacıyla onları işleyeceklerdir. Bir devrimci hareket içinde, özellikle mezhep sınırlarını aşan ve yığınsal nitelik kazanmağa başlayan bir hareket içinde herkesin bize eşit sevimlilikte görünmeyeceği besbellidir. Ama biz hareket içindeki militanları değerlendirirken, kişisel sempatiğin üstünde kalmayı, hak yememeyi ve hükümlerimizde adil olmayı bilmek zorundayız.

(70) Mihri Belli, *Türk Solu*, 2.10.1969

(71) Zikreden Ant, 14.10.1969

Devrimci birlik ve kardeşliğimizi gözümüzün bebeği gibi korumayı bilmeliyiz.»(72)

MDD saflarında bölünmenin bir başka kanıtını, özellikle sonradan MDD saflarına kadro halinde katılan DÖB'ün ve FKF'nin militanlarına saldırarak Şahin Alpay vermektedir:

«Oportunizmin kılık değiştirerek, «sol» kılığa bürünerek hareketimize yeniden hakim olmasına fırsat vermeyelim. Sağ oportünizmin ezici yenilgisi, «sol» eğilimleri kırbaçlamıştır. Öyle görünüyor ki, önümüzdeki dönemde «sol» oportünizm ile, yani hareketimize kitlelerin siyasi bilinç seviyesini aşan mücadele biçimleri öneren maceracılarla, kitlelerin siyasi eğitimini, kitleler arasında propandayı esas alan kitle çizgisi yerine, kitlelerden kopuk ve kitleleri hiçe sayan, kitlelerin bilinçli politik mücadelesi olmadan da bir kaç kişinin istemesiyle devrim olabileceğini savunan ve eylem biçimlerini buna göre tayin eden, başka milli kuvvetlerle mücadeleye girişen, mücadelemizin Türkiye çapında bir mücadele, politikamızın bütün ülke çapında «milli cephe» politikası olduğunu unutan, lafta milli demokratik devrim şiarını benimseyip fiiliyatta Aybar ve Aren oportünist/klıklarının tahillerini uygulayan «sol» sapma ile mücadele, devrimci mücadelemizin gündemine girmiştir.»(73)

Daha sonra «*P.D. Aydınlik*» - «*Aydınlik S.D.*» arasında kristalize olacak olan bu mücadelenin açık tezahürü de, FKF'nin isminin Dev-Genç olarak değiştiği Ekim 1969 Kurultayı'nda verilmiş ve iki grup birbirine açıkça saldırmıştır.(74)

Dev Genç'in yönetimini ele geçiren MDD'ci grubun Şahin Alpay'ın *Türk Solu*'nda sözcülüğünü yaptığı gruba saldırısını da Mustafa Gürkan yazılı olarak dile getirmiştir:

«Sağ sapma kitlelerin politik bilinç seviyesinde hedef göstererek kitle dalkavukluğu yapmak ve kitlelerin politik bilinç seviyesinin altında hedefler göstermektir. Unutma-

(72) *Türk Solu*, 16.9.1969

(73) Şahin Alpay, *Türk Solu*, 16.9.1969

(74) Ant, 14.10.1969

malyız ki, kitleler biz'im bilmediğimiz çok şey bilebilir. İleri hamlelere olan ihtiyaçlarını gösterebilirler. Ve biz nedendir bilinmez, bunları görmeyebiliriz. Bu tip sapmalar bir takım kartasiyecilikler, deneyci bir tutumla örnekleri yorumsuz, biçimsel izlemeler, korkaklık, pasifizm ve (neticesi olarak) doğru devrimci davranışları «sol» sapma olarak niteleme. İşte «sağ» sapma... «Sağ» sapmalardan kurtulmak için il-kemiz, devrimcinin kitleleri ardından sürüklemek ilkesi-dir.»(75)

DEVİRİMCİ MÜCADELE "KEMALİST"LERE TESLİM EDİLİYOR

MDD'deki bölünmenin dikkati çeken unsurlarından biri olan Doğu Perinçek de, «ortanın solu»nun küçük burjuvazinin öz örgütü olmak görevini yerine getiremediğini belirterek küçük burjuvaziye bir öz örgüt yaratılması çağrısında bulunmaktadır:

«Ortanın Solu hareketi, şehir ve köy küçük burjuvazisinin (özellikle asker - sivil aydın zümre ve köylülerin) programını benimsemek yönünde bazı adımlar atan ve bünyesindeki işbirlikçi unsurları GP olayı ile belli ölçülerde tasfiye eden CHP de, seçimler yaklaştıkça daha açık bir şekilde ortaya çıkan ABD emperyalizmi ve gerici parlamentarizme karşı barış ilan eden tutumu ile küçük burjuvazinin gerçek partisi kimliğinden uzak görünmüştür.

«Önümüzdeki dönem, millî cephenin kalıcı zaferlere ulaşmasının şartı olan proletaryanın bağımsız ve örgütlü gücünü ve bu gücün öncülüğünü gerçekleştirme yönünde var gücümüzle çalışalım... Küçük burjuvazinin kendi öz örgütüne, millî ideolojisine ve gerçek önderlerine kavuşması için mücadele etmek de, proleter devrimcilerinin görevidir.»(76)

Peki, hem proletaryanın öz örgütü, hem de küçük burjuvazinin öz örgütü nasıl yaratılacaktır?

Bir hafta sonra çıkan *Türk Solu*'na göre, proletaryanın öz örgütü görevini kendilerine «proleter devrimciler»

(75) Mustafa Gürkan, *Türk Solu*, 4.11.1969

(76) Doğu Perinçek, *Türk Solu*, 21.10.1969

diyen MDD'ciler, CHP'nin oluşturmadığı küçük burjuvazinin öz örgütünü ise, o sıralarda Doğan Avcıoğlu'nun çıkarttığı «*Devrim Gazetesi*» çevresinde kümelenen «*Kemalistler*» üstleneceklerdir:

«Gerici güçlerin baskılarını artırmaları sonucunda küçük burjuvaziyi temsil etmek durumunda olan örgüt ve yayınların büyük çoğunluğunun gerici parlamentarizmin etkisi altına girmesi ve emperyalizmle uzlaşmasının en açık biçimde ortaya çıktığı bir dönemde proleter devrimcilerinden sonra kemalist devrimciler de seslerini en özgür biçimde duyurmaktadırlar, duyuracaklardır. Biz savunuyoruz ve inanıyoruz ki, Türkiye'nin emperyalizmin hakimiyetinden kurtulması ve gerçekten demokratik ülke olmasının tek yolu, proleter devrimcileri ile kemalist devrimcilerin ortak hedef üzerine kuracakları ittifaktır. Bu ittifak Türkiye'yi bütün millî sınıfların katıldığı millî cepheye kavuşturacaktır. Devrim'e karşı izleyeceğimiz politika, dostluk ve eleştiri politikası olacaktır.»(77)

Ya bu ittifakta öncülük?

Mihri Belli, öncülüğü yine küçük burjuva bürokrasisine, hatta bir süre önce işinin bittiğini ilan ettiği ortanın soluna teslim etmeğe gönüllüdür; diğer sosyalistlere de bu teslimiyet için talimat vermektedir:

«Diyelim ki, ortanın solunun liderliğinde bir millî bağımsızlık savaşı başlamıştır. Sosyalistlerin önderliğinde değildir. Katılmayacak mısın? Katılacaksın... Katılmazsan sosyalizme ihanet etmiş olursun. Katılmakla sosyalizm davasını yürütmek şansını artırmış olursun... Küçük burjuva bürokrasisi önderliğinde bir hareket olsa dahi, bizim genc yerimiz, o millî kurtuluş savaşının saflarıdır. Ve şart koşarak falan değil. Kayıtsız şartsız. Gücümüz yettiği zaman zaten şartı koşarsın. Gücümüz yetmeden şart koşmak, iddialık, kurusıkı atmaktır.»(78)

Ve Mihri Belli'den «*kavram kargaşası*» yaratan bir stratejik tahlil:

«Türkiye'de objektif şartlar bakımından 1937'de bugün-

(77) *Türk Solu*, 28.10.1969

(78) Mihri Belli, *Türk Solu*, 11.11.1969

künden daha yakındık sosyalizme. Sosyalizm şiarını atmak için objektif şartlar bakımından daha çok sebepler vardı...»

Neden? Çünkü kemalistler o dönemde burjuva demokratik devrimini yapmışlardır. Gerçi oy sistemi yoktur ama,

«Burjuva demokratik devrimi seçim mekanizması kurmak filan değildir. Burjuva demokratik devrimi, bağımsızlıktır. Feodalitenin yok edilmesidir. O kadar... Oy sistemi olup olmaması önemli değildir.»(79)

Haydi seçim mekanizmasından vazgeçelim, hatta «demokratik devrimin başarısı için bütün millîci sınıfların öz örgütleri olması şartı»nı da hiçe sayalım. Kemalistlerin «feodalite»yi o zaman yokettiğine Belli'nin kendisi inanmakta mıdır? İnanmakta ise, bugün neden hâlâ anti-feodal mücadeleden söz etmektedir? Ama içine düştüğü bu çelişkiler ve tutarsızlıklar hiç önemli değildir, devrimci teoriyi hiçe sayıp öncülüğü küçük burjuva bürokrasisine teslim eden MDD teorisini, 1937'de burjuva demokratik devrimini yapıp sosyalist devrim aşamasında olduğunu ileri sürdüğü Türkiye'yi 1969'da geriye çekip demokratik devrimin öncesine de yerleştirebilmektedir.

MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM, MİLLİ DEMOKRATİK HAREKET

Bu ortamda, daha sonra Mihri Belli'nin karşısında yer alacak olan MDD'nin genç teorisyenlerinden Şahin Alpay da, evvelce MDD'de öncülük konusunda doğru yaklaşımlar getirmiş olduğu halde, Aydınlık'ta yazdığı bir yazıda kavram kargaşasını körüklemiştir. Türkiye'deki devrimci hareketi, işçi sınıfı mücadelesini küçümseyip Doğan Avcıoğlu hareketini iyice abartan ve devrimci

(79) Aynı yazı.

mücadeleyi asker-sivil aydınlara peşkeş çeken bu yazıda yazar, soyut öncülüğün sözedip öte yandan işçi sınıfının öncülüğü için gerekli objektif ve subjektif şartları tahlil ederek, gerçekte devrimci mücadeleyi asker-sivil aydın zümreye bırakmakta bir sakınca görmemektedir:

«Türkiye'de proletarya, bugün, devrime öncülük edecek objektif ve subjektif şartlara tam olarak sahip değildir. Proleter devrimlerinin bugünkü başlıca görevi, proletaryayı bu şartlara kavuşturmak için mücadeledir. Proleter devrimci çizginin esası budur. Neden proletarya bugün devrime öncülük edecek durumda değildir? Devrimde öncülük kazanabilmek için proletaryanın sahip olması gereken objektif şartlar şunlardır: Önce proletarya, bir sınıf olarak, yani işgücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan bir proleter kitlesi olarak mevcut olmalıdır. Esas olarak büyük çapta kapitalist üretimin yapıldığı sanayi alanında toplanmalıdır. Ancak böylelikle örgütlenmek ve disiplin altına girmek için zorunlu olan şartları kazanabilecektir. Köylülükle, özel mülkiyetle bütün bağları tam olarak kopmalıdır. Oysa, Türkiye proletaryası, bugün, çoğunlukla yarı-proleter niteliktedir.

.....
«Bugün Türkiye'de proleter devrimlerinin ve proletaryanın devrimde öncülük kazanma mücadelesi verilmektedir. Bu şartlar altında Avcıoğlu'nun «Ülkemizin bugünkü gelişme aşamasında, milliyetçi devrimler bir kez daha ön planda rol oynamaya aday gözükmektedir» sözü, hiç olmazsa bir süre için yanlış değildir.

.....
«Somut şartların somut tahlilinden hareket eder ve idealizme sapmazsak, daha bir süre Türkiye'deki devrimci harekette asker-sivil aydın zümrenin önemli bir rol oynayacağını görürüz. Bugün de yurt çapında esas mücadele, işbirlikçilerle bu kuvvet arasında cereyan etmektedir.»(80)

Proletarya partisi görüşünü «Avcıoğlu'nun sözleriyle 'halkın içinden gelen ve halkın nabzını elinde' tutma yeteneğinde olan tek parti» şeklinde tanımlayan bu yazar, öncülük konusunda da, sonradan kendi dergisinde geliştirilecek olan millî demokratik hareket ve millî demokratik

(80) Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", Aydınlık S.D., S.12., s.46 4-466.

devrim açıklamalarıyla da çelişecek şu keskin sözleri de söyleyebilmektedir:

«Emperyalizme karşı mücadele yada emperyalizmin bas-kını altında ezilme sıkılarından hangisinin kazanacağını, sınıf mücadelesi tayin ettiği gibi, emperyalizme karşı mücadelede küçük burjuvazinin mi, yoksa proletaryanın mı öncül-olacağını da sınıf mücadelesi, sınıfların içinde buldukları objektif ve subjektif şartlar tayin edecektir. Devrimde küçük burjuvazi öncü olsun, proleterya öncü olsun, sömürge ülke-lerin ötündeki hedef, milli demokrasisidir; sosyalizm değil.»(81)

Öncülük anlayışındaki yeni düşünceler, milli demokratik hareket ve milli demokratik devrim ayrımlarını doğurmuştur:

«Biz bu ayrımı ifade etmek için, genel olarak milli demokratik devrim aşamasında proletaryanın öncülüğünde yürütülen ve sağlanan hareket ve başarıları milli demokratik devrim; küçük burjuvazinin veya (eğer varsa) milli burjuvazinin öncülüğünde yürütülen ve sağlanan hareket ve başarıları «milli demokratik mücadele» veya «milli demokratik nitelikte hareket» veya «milli kurtuluş mücadelesi» diyoruz.»(82)

Asker - sivil aydın zümre anti - emperyalist bir harekete girişecek, «*milli demokratik hareket*» yapacak ve ülkede proletaryanın öz örgütünü kuracaklar, sonra da bu örgüt hareketi «*DEVİRİM*» haline getirecektir. Bu, aslında, proletaryanın öz örgütünün gerçek demokrasi ortamında kurulacağını söyleyen görüşten farklı bir görüş değildir. Üstelik bu görüş, Nasır hareketini ve kapitalist olmayan kalkınma yolunu reddederken yapılmaktadır.

Ayrıca, bu sözlerle birlikte «halk savaşı»nın pratikte uygulanmasının ne olacağı büyük bir muğlaklığa itilmektedir. Aynı kişiler, *Aydınlık S.D.*'nin 10. sayısında ise, milli demokratik hareketin gerekli olduğunu belirten şöyle kesin bir hükme varmaktadırlar:

(81) Şahin Alpay, Aynı yazı, s. 471

(82) Halil Berktaş, «Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı», *Aydınlık*, S.14, s.147

«Çabalar boşunadır. Türkiye işçi sınıfı ve tüm Türkiye halkı er veya geç öncü partisine kavuşacaktır. Milli demokratik hareketimiz böyle bir partiye kavuşmadıkça milli demokratik devrimimiz haline geleyecektir.»(83)

Bu konuda TIP'e ise şu görev verilmektedir:

«TIP ise halkımızın milli demokratik hareketine çok önemli katkıları olan devrimci bir siyasi örgüt niteliğine kavuşturulabilir.»(84)

AYDINLIK'IN BÖLÜNMESİNDEN SONRA İKİ YANDA TUTARSIZLIKLAR

Aydınlık'ın bölünmesinden sonra temelleştirilen bir diğer düşünce, sosyalist partinin yalnız proletaryanın değil, aynı zamanda yoksul köylünün de öncü müfrezesi olacağı, bu partinin emekçi partisi olduğu görüşüdür. Bu görüşü savunan *Aydınlık*'çılar, aslında, sosyalist parti anlayışının yozlaştırılmasında Aybar ve Aren - Boran gruplarıyla birleşmektedirler.

Daha önceleri *Türk Solu*'ndaki çeşitli yazılarda, meşhur MDD broşüründe boy gösteren bu düşünce, yer yer diğer *Aydınlık S.D.* yazarları ile de çelişmeye düşerek *Aydınlık S.D.* ve *DEVİRİMCI TIP Haberleri*'nde kendini şöyle göstermektedir:

«Bu şartlarda, böyle bir ortamda Türkiye'nin meselelerine çözüm getirebilecek bir sosyalist emekçi partisinin varlığı, bilimsel sosyalizmi kendine eylem klavuzu edinen, doğru rotayı saptayıp izleyebilen, saflarında işbirliğini, dayanışmayı ve disiplini gerçekleştirebilen bir emekçiler partisinin varlığı çok şey değiştirir Türkiye'de. Ama böyle bir parti henüz yoktur...»(85)

«TIP, Türkiye'nin gehir ve köy proleterlerinin ve yoksul köylülerinin, öncü müfrezesi, proleter devrimci teoriyi eylem-

(83) *Aydınlık*, S.10, s.247

(84) *Aydınlık*, S.14, s.86

(85) Mihri Belli, «İlkelerde Birlik Şarttır», *Aydınlık S.D.*, Ocak 1971, S.15, s.164

de klavuz sayan bir emekçi sosyalist parti durumuna yükseltmek için TİP'i Türkiye emekçilerinin gerçekten sosyalist partisi durumuna yükseltelim!» (86)

Hemen belirtelim ki, sosyalist parti işçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesidir. Partiye işçi sınıfının ideolojisi, bilimsel sosyalizmin emrettiği bütün *gerekli örgütsel özellikler* hakimdir. Parti içinde bilinçli yoksul köylülerin ve küçük burjuva kökenli marksist-leninist aydınların yer alması, partinin onların da öncü müfrezesi olarak adlandırılmasını gerektirmez.

«Partinin herşeyden önce işçi sınıfının öncü müfrezesi olması gerekir... Parti, sadece işçi sınıfının öncü müfrezesi değildir. Eğer bu sınıfın mücadelesini gerçekten sevk ve idare etmek istiyorsa, sınıfın örgütlü müfrezesi de olmalıdır. ...Parti, örgütlerinin toplamı; ve parti üyesi de, parti örgütlerinden birine mensup olan kimsedir». (Stalin, *Leninizmin İlkeleri*)

Mihri Belli'nin ardarda yazdığı iki yazıdaki görüşleri de, devrimci hareketimizdeki sorumsuz davranışlara ve açık eleştiri yapmamaya ilginç bir örnektir:

«Mahallî sınıf ve zümrelerden hiçbirinin kendi öz siyasi örgütüne sahip bulunamayacağı ve dolayısıyla ülkenin tarihi gelişmesine bu yoldan ağırlığını koyamayacağı filipin tipi demokrasicilik düzeni sınırları içinde hapsedilmiş durumda kaldığımız sürece, proletaryanın ve yoksul köylülerin kendi öz siyasi örgütlerine kavuşmaları söz konusu olamaz.» (87)

«Elbette ki, bu gerçeği ifade etmek, proletaryanın ancak gerçek demokraside partisini kurabileceği yolunda beyanlara katılmak değildir.» (88)

Aydınlık'ların bölünmesinden sonra somut olarak TIP içindeki mücadeleye ilişkin ilk gerçekçi yaklaşımı, bazı noktaları eleştirilebilir olmakla beraber, Seyhan Erdoğan yapmaktadır:

(86) Mihri Belli, "TİP'i Oportünizmden Arındırılm", Devrimci TİP Haberleri, 26.12.1969, S.5, s.3

(87) Mihri Belli, Devrimci TİP Haberleri, 26.12.1968, S5, s.1

(88) Mihri Belli, *Aydınlık* S.D., Ocak 1970, S.15, s.164

«TİP işçi sınıfının öz örgütü olamaz demek, kendine ve işçi sınıfına güvensizlikten başka bir şey değildir. Proleter devrimciler partiye devrimci ideolojiyi, stratejiyi ve taktikleri hakım kıldıkları ölçüde, partide demokratik merkezîyetçiliği yerleştirdikleri ölçüde, partiyi işçi sınıfının, yoksul köylülerin ve proleter devrimci aydınların aktif öncü müfrezesi haline getirdikleri ölçüde, partinin oportünizmi besleyen üye ve örgüt yapısını, yani tagrada hayatını bu mücadeleye adayanlara değil de, boş zamanlarını verenlere dayanan örgütlenme biçimini, bu getirdiği üye yapısını değiştirdiği ölçüde, farklı eylem biçimlerine hazır olduğu ölçüde, işçi sınıfının öz örgütü haline gelir. Bunun yapılabilmemesi subjektif bir sorun, proleter devrimcilerinin gerçekten proleter devrimcisi olup olmaması sorunudur.» (89)

Öte yandan, *Aydınlık* S.D.'nin 16. sayısında «*proletaryanın ve yoksul köylülüğün öncü müfrezesi görevini yerine getirecek siyasi örgütünün*» (90) denirken, aynı derginin diğer sayfalarında bu görüşle çelişen şu doğru görüşler dile getirilmektedir:

«Kaldı ki, Türkiye'de... işçi sınıfı örgütü yoksul köylüler de kendi çatısı altında toplayacaktır. Örgüt üyelerinin çoğunluğunu yoksul köylüler meydana getirirse dahi, örgüt işçi sınıfı örgütüdür, köylü örgütü değil. Çünkü örgüte hakim olan işçi sınıfı ideolojisidir. Bu gerçeği anlamamak, «sınıf öncülüğü» ile «sınıf katılması» farkını görememek demektir.» (91)

Aydınlık'ın bölünmesinden sonra *P.D. Aydınlık* Dergisi'nde görüşlerini dile getirenler, Şubat 1970 sayısında «*AYDINLIK ilk çıkıştan bu yana hatalı görüşleri benimsememiştir.*» diyerek bütün geçmiş hataları Mihri Belli üstüne yıkmaya kalkışmış ve özelleştiren kesinlikle kaçmışlardır. Oysa, o güne kadar *Türk Solu*'ndaki hatalı yazıları eleştirmedikleri ve üstelik o hatalara katıldıkları için kendilerini proleter devrimci olarak adlandıran grup, li-

(89) Seyhan Erdoğan, "TİP Çankaya Kongresi ve Oportünizmin can Çekişmesi", *Aydınlık* S.D., S.15, s.224.

(90) *Aydınlık* S.D., Şubat 1970, S.16, s.243

(91) *Aydınlık* S.D., Şubat 1970, S.16, s.248

beralizmin ve «*ilkemiz birlik cephesi*»nin bir örneğini vermiştir. PD. Aydınlik'ın şubat sayısında «*milli demokratik devrim aşamasında tek bir doğru politika vardır: Milli Cephe Politikası... Devrimci sınıfların ittifakını sağlamaya yönelen milli cephe politikası, aynı zamanda işçi sınıfının örgütlenmesinin ve öncülüğününin sağlanması politikasıdır,*» (92) diyerek ikili görev ve en acil görev olan örgütlenmeyi muğlaklığa itmişlerdir.

Sosyalistlerin sosyalizmin mutlak zaferini sağlamaları yönünde ikili görevleri, daha çok anti-emperyalist mücadelenin gereklerine ağırlık veren «*milli cephe politikası*» potasında eritilemez. Sosyalistlerin örgütlenme görevi, örgütün ortadan kalkacağı döneme kadar uzanır. Oysa cephe, süreç içinde halk düşmanlarının aldıkları duruma göre de değişir. Özellikle emperyalizme karşı halk savaşının verildiği dönemlerde *en geniş* yığınları kapsayarak gelişir. Yükselen Devrimci İşçi - Köylü iktidarı ile birlikte yeni bir yapıya bürünür. Ama bu dönemde de sosyalist ajitasyon ve propaganda, örgütlenme görevi devam eder.

Sosyalistlerin ikili görevi ve ikili görevi arasındaki diyalektik bağı muğlaklaştıran ve örgütlenmede kesintiliği abartan «*milli cephe*» potası, acil görevimizi ihmale, işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücü önderliğinin bağımsızlığını baltalamaya açık sapmaları da içinde taşıyacaktır.

P.D. Aydınlik, Nisan 1970 sayısında «*Proleter devrimci tutum, TIP'in devrimci mücadelenin dışında kalmasına cephe almayı, TIP'i en kısa zamanda devrimci mücadelenin silahlarından biri düzeyine yükseltmeyi emreder.. Devrimci bir yönetime kavuşturduğumuz zaman TIP devrimci mücadelemizin güçlü bir silahı olacaktır.*» (93) demektedir.

(92) P.D. Aydınlik, Şubat 1970, S.2/16, s.254

(93) P.D. Aydınlik, Nisan 1970, S.4/18, s.424

Daha sonra genel olarak işçi sınıfı partisinin «*işçi sınıfının örgütlü öncü müfrezesi*» olduğu doğru görüşünü kabul eden, ama parti görüşleri henüz somut açıklamaları gereksindiren her iki Aydınlik kadrosunun TIP İstanbul II Kongresi için önerdikleri karar tasarıları da meseleye çözümlü getirmemiştir. İstanbul II Kongresi, «*Kongreler ideolojik mücadele alanıdır*» diyen Aydınlik saflarının «*hataları arındırma amacıyla devrimci terör gerekir*» görüşleriyle her ne bahasına olursa olsun yönetimi elde etmek üzere zorlamalara giriştikleri bir kongre olmuştur.

İstanbul II Kongresi'ni Aydınlik S.D.'ye bağlı kadrolar kazanmış, ama bütün eski tumturaklı cümlelere rağmen, pratikte parti il örgütü üzerine düşeni yapamamış, militan kadroları TIP'te kanalize edememiş, bütün görev, bir iki yöneticiye kalmış, şimdiye kadar parti dışı eylemlerinden dolayı onlara hayranlık duyan partililer de, bu durum karşısında şaşkınlığa düşmüşlerdir. Gerçekte İstanbul II Teşkilatı çalışması, kendi içinde bile birlik ve dayanışma sağlayamamış grupların başarısız olmalarına bir örnektir.

TIP Ankara II Kongresi sırasında da, kendilerine «*proleter devrimci*» diyen bir grup, terör hareketini parti kitlesinde infial uyandıracak bir düzeye vardırmıştır.

SEÇİMDEN SONRA AYBAR PARTİ YIKICILIĞI YAPIYOR

1969 eylül-ekiminde parlamentarist mücadelenin tam içine düşen TIP yönetici kliğinin şiddetlenen koltuk kavgası, birçok denge hesaplarını, geçici de olsa, bozarak 4. Kongre'ye kadar sürmüştür.

Önceşimlerde Aybar'ın İstanbul'dan ne bahasına olursa olsun aday seçilmesini sağlamak için bütün imkanlarını kullanan sendikacılar, merkez kontenjanlarının tes-

bitinde populist eğilimlerin uvriyerist eğilimlere ağır bastığını, uzun süreden beri köylülüğe oynayan Aybar'ın Anadolu ve Trakya'daki güvenilir adamlarının Ankara ve İzmir'de dahi liste başlarına getirildiğini, kendilerine ise seçim şansı olabilecek hiçbir yerde üst sırada yer verilmediğini göyerek derhal Aybar'a cephe almışlardır. Bu arada Adıyaman listesinin başına, sırf partiye «devşirme oy» sağlamak için bir toprak ağasının tepeden inme getirilmesi, sendikacıların Aybar'a ve populist kadrosuna karşı hücumu geçmesi için mükemmel bir gerekçe olmuştur.

Seçim öncesinde kendisinin partinin başında kalabilmesi için tek şansı köylü oylarını çekmekte bulan, hatta «Türkiye'nin kurtuluş yolu köyden geçiyor. Bugün için devrimci ağırlığı gene köylü teşkil ediyor Çünkü işçiler, küçük esnaf ve küçük memurlar köylü kadar ezilmemektedir... Köylüler kadar horlanmamaktadır. Bunların hiçbiri köylü vatandaşlarımız gibi güvensiz durumda değildir.»⁽⁹⁴⁾ diyen Aybar, bu hesaplar yüzündendir ki, kendisini parti genel başkanlığına getirmiş ve o güne kadar başta kalmasını sağlamış bulunan sendikacılar grubunu populizme feda etmekte sakınca görmemiştir.

Bu kopma, sendikacıların, «işçi sınıfının liderleri» olarak TIP'i gerçekten bir sınıf partisi haline dönüştürmek, bilimsel sosyalizmin ilkelerini benimsemek, populizmden ve uvriyerizmden arınmış gerçek bir proleter partisi yaratmak eğiliminde görünmelerine vesile olmuştur. Bu amaçla derhal DISK'te bir bilim ve danışma kurulu teşkil etmek üzere bir kısım aydınlarla temaslar kurulmuş, gazetelere Aybar'ı, popülizmi reddeden, işçilerin ve aydınların ortak çabasıyla bilimsel sosyalizm yolunda yürüyeceklerini açıklayan demeçler vermişlerdir. Bu gelişim, sosyalist hareketin tüm kanatlarında olumlu karşılanmış, hatta MDD'cilerin de «küçük burjuva kuyrukçuluğu»ndan kurtulma

(94) TİP Basın Bülteni, 7.7.1969

eğilimleri göstermeleri karşısında sendikacıların insiyatifleriyle çeşitli gruplar arasında devrimci bir dayanışma ihtimali üzerinde durulmağa başlanmıştır.

Aybar'la araları açıldıktan sonra sendikacıların devrimci yönelişi DISK genel yönetim kurulu kararlarında da kendisini göstermiş, sendikacılar, kısa vadeli «saray darbeleri» için yapay ittifaklara girmektense, bütün devrimci sosyalistlerin çevresinde birleşecekleri doğru stratejinin Türkiye gerçeklerinden hareket edilerek saptanması ve geliştirilecek ilkelerin ışığında sosyalist militanlar yetiştirilmesi isteklerini açıklamışlardır.⁽⁹⁵⁾

Aybar'ın tüm populizmine rağmen, 10 Ekim seçimlerinin TIP için önemli oy kaybıyla sonuçlanması ve daha önceki seçimlerde aldığı en yüksek oylara oranla bu defa oyların yüzde 37 oranında düşmesi, TIP'te Aybar yönetiminin yıkılması bakımından önemli bir olanak yaratmış ve ANT seçim sonrası toplanan TIP Genel Yönetim Kurulu'na şu uyarda bulunmuştur:

«Şu andaki devrimci görev, TIP'in ana ilkelerinden ve işçi sınıfının öncü örgütü olmak niteliğinden neden ve nasıl saptığının tesbiti, ve partinin tarihi görevine uyan devrimci bir örgüt kimliği kazanması olanaklarının yaratılmasıdır. Ve hiç şüphesiz bu olanakların yaratılmasında TIP Genel Yönetim Kurulu'na da büyük sorumluluk düşmektedir. Bu sorumluluğa yakışır şekilde eleştiriler yapılması ve karar alınması, TIP'in partileştirilmesinde ilk adım olacaktır. Bu adım mutlaka atılmalıdır... Mehmet Ali Aybar genel başkanlıktan düşürülmelidir. Aybar'ın sorumluluğuna son ana kadar ortak olan merkez yürütme kurulu da düşürülerek, Aybar'a muhalif grup ve kişilerin bir araya geldiği ve önlümlüdeki ilçe ve il kongrelerinin demokratik bir ortam içinde yapılmasını, daha sonra yeni delegelerle büyük kongrenin toplanmasını sağlayacak, yeni bir merkez yürütme kurulu kurulmalıdır.»⁽⁹⁶⁾

Gerek ağır seçim yenilgisi, gerekse parti tabanında

(95) Ant, 23.9.1969

(96) Ant, 11.11.1969, S.150

meydana gelen tepki karşısında, denge hesaplarıyla da olsa genel başkanlıkta kolay kolay tutunamayacağını anlayan Aybar, düşürülmesini beklemeden, genel başkanlıktan istifa etmiş ve bundan sonra tamamen «parti yıkıcısı» bir tutum sürdürmeye başlamıştır. Aybar ve arkadaşları, genel yönetim kurulu toplantılarında sık sık engelleme yaparak kurulun çalışmasını imkansız hale getirmişler, hatta bu arada bütün gruplara açık iyi niyetli bir yönetim kurmaya çalışan genç Genel Başkan Mehmet Ali Aslan'ı bu engellemeler yüzünden istifa etmek zorunda bırakmışlardır.

İlgi çekici nokta, milletvekili kontenjanlarının saptanması sırasında Aybar'ın uvriyerizmi bir yana iterek populizme daha fazla ağırlık vermesi yüzünden genel başkana karşı çıkan ve bilimsel sosyalist çizgide tutarlı bir mücadeleye girdikleri izlenimini uyandıran sendikacıların, sonradan gerek genel yönetim kurulunda, gerekse parti dışı çalışmalarda çoğu kez Aybar'la birlikte hareket etmeleri, hatta onun revizyonist görüşlerine imza atmakta sakınca görmemeleridir.

«Türkiye işçi sınıfı adına konuşmak iddiasında olan TIP kurucuları ve DİSK yöneticileri, tekrar durum muhakemesi yaparak kesin tercihlerini açıklamalıdır:

«İşçi sınıfı sosyalizmi mi, revizyonizm mi?

«Unutulmasın: Revizyonizmin temel ögesi her ne kadar küçük burjuvazi ise de, kapitalizmin belli bir gelişme gösterdiği ülkelerde ortaya çıkan (küçük burjuva) eğilimli (işçi aristokrasisi) de, küçük burjuva aydınlarla birlikte revizyonizmin öncülüğü görevini yüklenebilir. DİSK yöneticileri işbirlikçi Türk İş aristokrasisine başkaldırdıkları, proletaryanın sınıfsal siyasal hareketinde yer aldıkları için «devrimci» niteliğine hak kazanmışlardır. İşçi sınıfının ekonomik savaşını da hâlâ en başarılı şekilde yürüten yine DİSK ve ona bağlı sendikalarlardır. Ama bu da yetmez.»

«Bugün bir adım daha atmak zamanıdır.

«Sadece işçi sınıfının siyasal hareketinden dem vurmamak yetmemektedir, onu bilimsel sosyalizmin emrettiği şekilde yerine getirmek, revizyonizmin her türlüüne «hayır» demek

gerekmektedir. Gerçekten sosyalist olmak isteyenler için alternatifler ortadadır. TIP kurucuları ve DİSK yöneticileri iki yoldan birini seçeceklerdir:

«İşçi sınıfı sosyalizmi yada revizyonizm!» (97)

Aybar parti yönetimini elinde bulundurduğu sürece sendikacılar kanadını uvriyerist politika ile kendi paralelinde tutarken, Anadolu teşkilatını da populist bir politika ile kontrolü altına almağa çalışmıştır. Bu populist politika Aybar'ın sosyalizmin bilimine aykırı üst yapı tahlilleri ve horlanma teorileriyle özellikle Doğu Anadolu'da etkin olmuş, MDD muhalefetine aynı şekilde devrimci teoriye aykırı olarak sivil-asker aydın zümreye ağırlık tanınması, hatta onu devrim önderi olarak nitelemesi yüzünden Doğu Anadolu partililer uzun süre kendileri için tek alternatif olarak gördükleri Aybar yönetimini desteklemişlerdir. Ne var ki, 1969 seçimlerinde bu populizmin Doğu Anadolu'da sırf «devşirme oy» elde edebilmek için çeşitli partilere girip çıkmış bir toprak ağasını liste başı yapmağa kadar vardırılması üzerine, Doğu Anadolu'da da Aybar yönetimine karşı haklı bir tepki doğmuştur.

Seçimleri müteakip yönetimde meydana gelen değişiklikten sonra Doğu Anadolu'lu yöneticilerden bir kısmının Aybar'ı desteklemekten vazgeçmeleri, kısa süre genel başkanlık yapan Mehmet Ali Aslan'ın Aybar revizyonizminin dışında devrimci bir çizgiye yönelmesi, bu tepkiyi kanıtlayan olumlu gelişmelerdir.

“EMEK” KLİĞİ PARTİYİ ELE GEÇİRMEĞE HAZIRLANIYOR

Seçimler sırasında başlayan koltuk kavgasının «seçim yenilgisi»nden sonra Aybar'ın genel başkanlıktan çekilmesiyle sonuçlanması üzerine zoraki Aren - Boran mu-

(97) Ant Sosyalist Teori ve Eylem Dergisi, «Revizyonizme Karşı Savaşalım» Haziran 1970, S.175/2

halefeti 1969 yılının aralık ayında tam kadro halinde parti yönetimine gelmiştir.

Aren - Boran yönetimi, gerek işçi sınıfı örgütü, gerek strateji, gerekse devrim anlayışı konusunda muhalefet döneminde benimsedikleri «devrimci teoriye aykırı», tutarsız görüşleri aynen sürdürmüş, hatta yönetimi elde bulundurmanın ve önümüzdeki büyük kongrede de mutlak yönetim kurabilecekleri umudunun yarattığı güvenle, «pasifizizm», «populizm» eğilimlerini ve tasfiye niyetlerini daha kesin çizgiler halinde ortaya koymuşlardır.

EMEK yazarlarının bu konuda yazdıkları çeşitli makaleler yanında, en önemli belgeler, hiç şüphesiz EMEK Grubu tarafından kongrelere sunulan karar tasarılarıdır. Örneğin, Çankaya Kongresi'ne sunulan karar tasarısında tam bir kelime fetişizmi içinde partiye şu «strateji» önerilmektedir:

«Memleketimizdeki egemen üretim biçimi «az gelişmiş bir kapitalizm» olduğuna göre, Türkiye, 1908'den başlayarak, esas itibarıyla Cumhuriyet idaresiyle burjuva devrimini gerçekleştirdiğine, ve hele, kendi öz hedefleri için bağımsız bir siyasi mücadele yürütülecek kadar objektif ve subjektif olarak gelişmiş bir işçi sınıfına sahip olduğuna göre, Türkiye toplumunun önündeki devrimci aşamanın SOSYALİST DEVRİM olduğu teyid edilmeli, ve bütün parti üyeleri bu strateji etrafında birleştirilmelidir.

«Açıktır ki, bu stratejinin kabulü, ne sosyalist devrimin hemen yarın gerçekleştirilebileceği hülyasına, ne de genel anlamda demokratik, yani anti-feodal ve antiemperyalist mücadelelerin önemsenmemesi yanlısına dayanır. Sosyalist devrimin hedef kabul eden bu stratejinin anlamı, yolun, uzun ve çetin oluşunu bile bile, işçi sınıfımızın yıllardır sürdürdüğü antikapitalist eyleme devrimci bir siyasi muhteva verilmesi için çalışmanın esas alınmasıdır. Bu hedef açıkça tayin edilince, feodal kalıntılardan tamamen arınmış, emperyalizme karşı bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin işçi sınıfının öncülüğünde kurulması yolundaki bütün mücadeleler, temel antikapitalist mücadelenin ayrılmaz parçaları olarak yürütülmelidir.

«Yine açıktır ki, işçi sınıfı, bu mücadeleleri yalnız başına

yürütmeyecek, aksine, öncülüğü hiçbir zaman elinden kaptırmamak şartıyla, yoksul köylülerden başlamak üzere proletarya ideolojisi için çarpışabilecek bütün sınıf ve tabakaları ittifakına almağa ve bu ittifakı mümkün mertebe genişletmeye çalışacaktır.»(98)

İşte EMEK'çilerin TIP kitlesine önerdikleri strateji, bilimsel sosyalizmden böylesine uzak bir tutarsızlıklar ve gelişmeler bütünüdür.

Birinci paragrafın başında «cumhuriyet idaresiyle burjuva devriminin gerçekleştiği ileri sürülürken, hemen ikinci paragrafın başında burjuva devriminin tamamlanması için temel şart olan «artifeodal mücadele»nin yarımyüzyıl sonra günümüz Türkiye'sinde de zorunluluğu ileri sürülerek ilk yargı nakzedilmektedir.

«Kendi öz hedefleri için bağımsız bir siyasi mücadele yürütülecek kadar objektif ve subjektif olarak gelişmiş bir işçi sınıfının varlığı, mutlaka SOSYALİST DEVRİM aşamasında bulunulduğunun kanıtı mıdır? Eğer öyle ise, yine ikinci paragrafta gösterilen «feodal kalıntılardan tamamen arınmış, emperyalizme karşı bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'nin kurulması» neden hedef gösterilmektedir?

Hele işçi sınıfının «proletarya ideolojisi için çarpışabilecek bütün sınıf ve tabakaları ittifakına alması» iddiası tam bir tutarsızlık örneğidir. Her sınıf ve tabakadan bazı unsurlar proletarya ideolojisini benimseyerek işçi sınıfının mücadele saflarında yer alabilirler, ama işçi sınıfının ittifaka alacağı sınıf ve tabakalar hiçbir zaman proletarya ideolojisi için çarpışmazlar, kendi ideolojileri için çarpışır ve işçi sınıfı ile ancak demokratik ve antiemperyalist hedefler için ittifak kurabilirler. Aksini iddia etmek, tıpkı TIP tüzüğünde olduğu gibi, bütün sınıf ve tabakalarla parti içinde ittifak kurarak «işçi sınıfı partisi» kavra-

mını yozlaştırmaktan ve küçük burjuva sosyalizmine saplanmaktan başka bir anlam taşımaz.

“EMEKÇİ”LERİN, “EMEKÇİ” OLMAYANLARA TASFİYE TEHDİTLERİ

EMEK'çiler parti kitesine «strateji» adı altında bu küçük burjuva tutarsızlığını benimsetmeğe çalışırken, aynı karar tasarısında, parti için çok tehlikeli bir tehdidi de kabul ettirmeğe kalkışmaktadırlar:

«Uzun zaman sürdürülen tartışmalara rağmen temelde parti stratejisini kabul etmeyen üyeleri Parti'den uzaklaştırmak.»(99)

İşte EMEK'çilerin TIP 4. Olağan Kongresi'ne gelirken kafalarında tasarladıkları «partiye kurtarma» planı! Hangi «parti stratejisi»ni kabul etmeyenler partiden uzaklaştırılacaktır? Mevcut TIP Programı'nda çizilen «strateji» mi? Bu programdaki stratejik tek yaklaşım, «Kapitalist olmayan kalkınma yolu»dur ve «sosyalist devrim»den tek kelimeyle bahsedilmemektedir. Eğer «parti stratejisini kabul etmemek»ten dolayı partiden uzaklaştırma söz konusu olursa, bunlar yine kendi beyanlarına göre, ilk adım olarak «sosyalist devrim»i benimseyen EMEK'çiler olacaktır. Yok eğer EMEK'çiler, kongrede çoğunluk sağlayıp «kapitalist olmayan kalkınma yolu»nu öngören parti programını değiştirmek niyetindeyseler, o takdirde söz konusu karar tasarısını hazırlayan EMEK'çinin daha önceki bir yazısında TIP programını ve hele «kapitalist olmayan kalkınma yolu»nu benimsemiş olması nasıl izah edilecektir:

«...Çare, bilimsel sosyalizmin de dediği gibi, yeni üretim ilişkileri kurmaktır. Program buna «kapitalist olmayan kal-

(99) Aynı Dergi.

kınma yolu» diyor (S. 64). Demek ki, bu temel noktada, Program bilimsel sosyalizmle uyuşma halinde...»(100)

O halde TIP'ten kim kimi uzaklaştıracak?

EMEK'in «uzaklaştırma»dan, «tasfiye»den anladığı, kendi tutarsızlıklarını benimsemeyenleri tasfiye etmektir.

Bu tutarsızlıklar içerisinde doğru şeyler söyleyen genç bir bilimadamı, EMEK'e yazdığı bir yazıda şu doğruları dile getirmekteydi:

«Emperyalizmin işbirlikçisi olan sınıflara ve bızatıhl emperyalizme karşı başta şehir proletaryası olmak üzere bütün emekçi sınıfları ve şehirli küçük burjuvaziyi içeren bir sınıflar koalisyonunun demokratik ve antiemperyalist hedefler çevresinde toplanması devrimci mücadelenin güphesiz ki icabıdır. Yalnız... Türkiye'de küçük burjuvaz tarımdaki nüfusun büyük kısmını, tarım dışında ise (memurlar dahil) yarısını oluşturmaktadır. Üstelik 1950'den bu yana işçi sınıfının tarım dışı nüfusa oranı düşmekte, küçük burjuvazınki ise artmaktadır. Bu küçük burjuvazlar ülkesinde, küçük burjuvazının demokratik ve antiemperyalist mücadelede kendisine ait olan yerde kalmakla yetinmeyerek sosyalist hareketin içine sızması ve hatta kendi küçük burjuva sosyalizmini yerleştirmeye teşebbüs etmesi mukadder olsa gerekir. Bu yüzden sözünü ettiğimiz sınıflar koalisyonunda sosyalist hareketin kendi bağımsız karakterini ve ideolojik safiyetini titizlikle muhafazaya çalışması; kendi malı olan sınıfların örgütlenmesine, ideolojik eğitimine öncelik vermek görevini ihmal etmemesi gerekir.»(101)

Ne var ki, MDD'çilerin tutarsızlığı ve Aybar'ın revizyonistliği karşısında alternatif olarak görmeye çalıştıkları EMEK kadrolarında yeralan Korkut Boratav gibi birçok genç düşünür ve eylemci, çok geçmeden kendiliklerinden bu saflardan uzaklaşmak zorunda kalmışlardır.

«İşçi sınıfı örgütü» konusundaki tutarsızlığı ise, Behice Boran, parti genel sekreteri olduktan sonra da sürdürmektedir. Üstelik, partinin «Aybar'lı uzun bir dönemine» de sahip çıkarak...

(100) Cem Eroglu, Emek, 16.6.1969, S.4

(101) Korkut Boratav, Emek, 14.7.1969, S.6

Aybar düşürüldükten sonra yazdığı bir yazıda Behice Boran, yönetimi ele geçireceğinden emin olduğu için, TIP'i mevcut yapısıyla «öz örgüt» ilan edebilmektedir:

«Gerçekten demokratik Türkiye'de işçi sınıfı «kendi öz-partisi»ne kavuşabilirdi. Oysa bugün Türkiye'de sınıf esaslı olarak parti kurmaya kanuni müsaade vardır ve böyle bir parti sekiz yıldan beri faaliyettedir.»(102)

Ve Boran, Aybar'ın başkanlığı döneminde TIP'in «sosyalist» bir nitelik kazandığını açık seçik savunmaktadır:

«TIP'in nasıl kurulduğunu, nasıl sosyalist bir parti haline dönüştüğünü hep biliyoruz. Ben «Tüm» dergisindeki yazılarımda, Parti'nin o zamanki başkanının sosyalizmde sapışının objektif, sosyal yapıdan gelen etkenlerini ararken, Parti'nin sosyalist nitelik kazanmasının, sosyalistlerin özellikle aydınların- üst ve daha alt kademe organlarında yer alıp tüzük ve program hazırlamalarıyla bir çeşit «tepeden» bir süreçle meydana geldiğini belirtmiştim.»(103)

Yani Aybar ve Boran partinin başına geldikten sonra «iç bünyede sınıflar arası ittifak kuran» tüzükle ve programla TIP «sosyalist parti» olmuş ve bu niteliğini de, 1968 yazına kadar sürdürmüştür. 1968 yazından Aybar'ın genel başkanlıktan düşürüldüğü 1969 aralığına kadar parti «sosyalist»likten uzaklaşmış, Aren - Boran yönetimi kurulduktan sonra tekrar «sosyalist» olmuştur!

(102) Behice Boran, Emek, 14.12.1969, S.17

(103) Behice Boran, Aynı dergi

3

BORAN YÖNETİMİNDE TIP'İN TASFİYESİ

Parti kitlesi içinde «işçi sınıfı partisi»ni oluşturma mücadelesinin en etkin biçimde sürdürülebilmesi bakımından büyük önem taşıyan Türkiye İşçi Partisi'nin 4. Büyük Kongresi, 29-30 Ekim 1970 tarihlerinde Ankara'da "EMEK" Kongresi havasında yapılmış ve kendisinden beklenen görevlerden büyük kısmını yerine getirememiştir.

"EMEK"çi merkez klüğünün kongreden çok önce başladığı parçalayıcı, yıkıcı ve tasfiyeci tutum, "dar grupçuluk anlayışı içinde seçilmiş bulunan "EMEK"çi delege çoğunluğu tarafından bilimsel seviyenin çok altında, hatta zaman zaman küfür ve hezeyanlara kadar varan ifadelerle dile getirilmiş, sendikacı ve Kürt delegelerin bütün direnişleri sekterce bir tutumla hiçe sayılmıştır.

Kongreden birkaç gün önce yayınlanan EMEK Dergisi'nde TIP delegelerine bu parçalayıcı, yıkıcı ve tasfiyeci tutumun işareti şöyle verilmiştir:

«Açıktır ki, kongreye önemli bir görev düşmektedir. Bū-

yük Kongre her türlü tereddüdü bir tarafa atarak, Milli Demokratik Devrimciliğin her çeşidinin işçi sınıfının sosyalizm davasına aykırı olduğunu ve bundan ötürü MDD'ciliğin TIP üyeliğiyle bağdaşamayacağını karar altına almıştır. Böyle bir karar MDD'cileri tasfiye konusunda yöneticiler için sadece hukuki bir temel ve kolaylık değil, fakat aynı zamanda büyük bir manevi dayanak da teşkil edecektir. Kongre böyle bir karar almadıkça, seçeceği yöneticilerden fazla bir şey beklememelidir.»

Böylece delegeler için kongrede «MDD'ciliğin her çeşidinin tasfiyesi» odak noktası haline getiriliyor, üstelik bu yolda bir karar alınmadığı takdirde, seçilecek yöneticilerden «fazla bir şey beklenmemesi» tehdidi savruluyordu.

Bu tehdit yazısının ilgi çekici yanı, «MDD'ciliğin tasfiyesi»nden dem vuranların, iki yıl önce ilçe ve il merkezlerini basarak, kongre üstüne kongre toplayarak, hatta işi ayrı bir «sosyalist parti» kurma niyetlerini açıklamaya kadar vardırıarak mücadele açtıkları Aybar'ın sağ sapmasından EMEK'te hiç söz edilmemesi, revizyonizmin ve parti yıkıcılığının somut örneklerini ve belgelerini vermiş bulunan bu sapmanın tasfiyesi yolunda en küçük bir imada dahi bulunulmamasıydı. Bulunulmayacaktı, çünkü EMEK yönetici kligi revizyonizm, pasifizm, parti yıkıcılığı konularında Aybar'dan hiç de geride olmadığını gerek yayınlarında, gerekse sözcülerinin kongredeki konuşmalarında belgeleyecek ve Aybar revizyonizmini de «EMEK» patentine alacak, TIP adına mecliste konuşan Aybar'ı tasfiye etmeyecekti. «EMEK»çiler için mesele «MDD'ciliğin her çeşidini tasfiye» sloganı altında parti içindeki bütün devrimci grupları tasfiye etmek ve TIP'e revizyonizmi hakim kılmak, partiyi bir «EMEK» Partisi haline getirmektir. Nitekim, «EMEK»çilerin sadece MDD'ciliğe değil, bütün devrimci gruplara, görüşlere ve yayınlara karşı oldukları, tümünü tasfiyeye kararlı buldukları toplantının düzenleniş biçimi, sözcülerinin yaptıkları konuşmalar ve alınan kararlarla açığa çıkacaktır.

TIP KONGRESİ Mİ, «EMEK» KONGRESİ Mİ?

Kongre'nin toplandığı salonun bulunduğu çarşının daha giriş kapısından itibaren duvarlar, merdivenler, TIP afiş ve dövizleriyle değil, «EMEK»in afişleriyle donatılmıştı. Salona doğru çıkan merdivenlerin hemen her dönemeçi, sıkı kontrol altına alınmıştı. Kongrenin bütün sosyalistlere açık olması gerekirken, «MDD'cilerin baskınına karşı tedbir» gerekçesi altında kongreye delegelerden başka sadece gazetecilerin ve «EMEK»çi merkez kliginin izin verdiği özel çağrılıların katılmasına imkan veriliyordu. Kongre salonu da bol miktarda «EMEK» afişleriyle ve sloganlarıyla donatılmış, sadece başkanlık kürsüsünün etrafına birkaç TIP döviz serpiştirilmişti. Kongre salonunda sadece merkez kliginin sözcüsü yayın organlarının satışına izin verilmiş, delege ve dinleyicilerden de «TIP» adına değil, «EMEK» adına bağış toplanmıştır.

Daha başkanlık divanının seçimi sırasında, «EMEK» Gurubu'nun bir yıllık hazırlığa, grup fetişizmi içinde yaptığı kongrelere rağmen TIP Büyük Kongresi'nin delegelerinden sadece üçte birine hakim olabildiği, delege sayısındaki artışa rağmen, geçen büyük kongre'deki taraftar sayısını hiçbir şekilde artıramadığı meydana çıkmıştır. Yoklama sonucuna göre, 341 delegeden ilk gün 206'sı kongreye katılmış, Aydınlık S. D. taraftarı İstanbul, Aydın, Balıkesir ve Konya delegelerinin TIP Kongresi yerine, Hani Sineması'nda ayrı bir örgütlenme için düzenlenen «Devrimci Kurultay»a katıldıkları anlaşılmıştır. Kongre'de delege olarak «EMEK» Gurubu'ndan başka P. D. Aydınlık'çılar, doğulu delegeler, sendikacı delegeler ayrı guruplar halinde temsil edilmişler, farklı görüşlerini sözcülerinin konuşmalarıyla dile getirmişlerdir.

70'e yakın delege ile Büyük Kongre'de temsil edilen Kürt delegeler, MDD'ci olsun olmasın, herhangi bir par-

tilinin, disiplinsizlik etmedikçe partiden atılmaması, partide ideolojik mücadeleye en geniş ortamın hazırlanması, kongrenin herkese açık olması, kongre başkanlık divanının tarafsız teşekkül ettirilmesi ve yeni seçilecek yönetimin de çeşitli grupları temsil edecek şekilde kurulması görüşünü kongrenin başından sonuna kadar savunmuşlardır. Bu önerilerini merkez kliğine kabul ettirmek için de temas kuran doğulu delegelerin teşebbüsleri kongreyi «EMEK Kongresi» halinde sürdürmek ve TIP'ı revizyonist bir parti haline getirmekte kararlı bulunan «EMEK»çiler tarafından kabul edilmemiştir. Nitekim bu görüş ayrılığı, başkanlık divanının seçimi sırasında kendisini göstermiştir.

Behice Boran ve arkadaşları, Cemal Kıral başkanlığında, Kürt delegeler ise Ali Yaşar başkanlığında birer başkanlık divanı önermişlerdir. Ayrıca P. D. Aydınlik'çılar ise, kongre başkanlığına Malatya Delegesi Hüseyin Özşahin'i önermişlerdir. Üç aday arasında yapılan oylamanın sonucu, Kongre'ye katılan grupların delege sayılarını da ortaya koymuştur. «EMEK» adayı İzmir İl Başkanı Cemal Kıral 128 oy, doğulu delegelerin adayı Hatay Delegesi Ali Yaşar 67 oy, P. D. Aydınlik'çılardan adayı Özşahin 9 oy almışlardır. Başkan vekilliklerine ise, kongreye Almanya'dan gelen Avrupa Türk Toplumcular Federasyonu Başkanı Metin Gür ile Zeki Kılıç, katipliklere de Sadık Arıkan, Yakup Sönmez, İhsan Över ve Asuman Erdoğdu seçilmişlerdir.

Başkanlık divanı seçiminde meydana çıkan ayrılık, «EMEK» kliğinin «halklar meselesi»ndeki samimiyetsiz tutumunu da açığa çıkarmıştır. Tam kongreye gidileceği sırada Kürt delegeleri de kendilerine alet edebilmek için Emek Dergisi'nde «Doğu Sorunu» ve «Kürt Sorunu» başlıklı iki yazı yayınlayan merkez kliği, bu samimiyetsizliğin cevabını, yazılardan birinin yazarı olan Tunceli delegesi Kemal Burkay'ın dahi «EMEK» fetişizmine karşı çıkma-

sıyla almıştır. «EMEK» kliğinin divan katipliğine aday gösterdiği Muş Delegesi Zülküf Şahin, komisyon seçimlerinde de yine «EMEK» kliğinin aday gösterdiği Doğu'lu delegelerden Tahsin Ekinci, Nazım Sönmez ve Hamza Kaynak adaylığı kabul etmediklerini açıklayarak «tasfiyeciler»in karşısında yer aldıklarını göstermişlerdir.

Genel Sekreter Behice Boran, Nihat Sargın ve Şinasi Yeldan tarafından okunan 61 sayfalık Genel Yönetim Kurulu raporu da, merkez kliğinin pasifizmini, teslimiyetçiliğini ve grup fetişizmini ispatlayan bir başka belgedir. «EMEK» Klığı'nın geçen bölümde sergilenen hata ve sapmalarından örnekleri bol bol içeren ve grup fetişizmi içinde kaleme alınan genel yönetim kurulu raporu, olayları yalnızca yayınlayan, yönlendirici olmaktan uzak, devrimci özden yoksun bir rapordur.

«Partinin durumu ve parti içi çalışmalar»la ilgili bölümde raporun bütün ağırlığı EMEK-MDD mücadelesine verilmiş, iki klik arasındaki çatışma partinin bir numaralı meselesi olarak konulmuş, bazı MDD'ci unsurların giriştikleri bireysel terör tüm MDD'cilere teşmil edilerek delegeler «tasfiye» doğrultusunda tahrik edilmek istenmiştir. Buna karşılık partinin ajitasyon propaganda ve örgütlenme çalışmaları üzerine herhangi bir açıklama getirilmemiştir. Çünkü bir yıllık faaliyet döneminde daha önceki kongrelerde örgütlenme üzerine attıkları parlak nutuklara rağmen ilçe ve il kongrelerini «EMEK» kliğine kazandırmaktan başka bir çaba göstermeyen merkez kliğinin bu konularda söyleyebileceği fazla bir şey yoktur. Üstelik bu pasif tutum, müteakip dönemde çalışma yapabilmek için mutlaka karşı grupların tasfiyesi gerektiğini delegelere kabul ettirmek için bir gerekçe olarak da istismar edilmiştir.

Bundan sonra «EMEK» kliği, kendisine karşı tüm grupların partiden tasfiyesi için ortam hazırlamak üzere

bir başka oyunu sahneye koymuştur. Bu da, «MDD»cilerin tasfiyesi» yolunda yurt içinden, yurt dışından ve hatta kongre salonundan «EMEK»cilerin gönderdiği çeşitli telgrafların başkanlık divanı tarafından gerektiği zaman ve özellikle «EMEK» kliğini eleştiren konuşmalardan sonra üstüne basa basa okunması olmuştur.

KAN DAVASI HALİNE GETİRİLEN TASFİYECİLİK

Gerek «EMEK» kliğine mensup delegelerin konuşmaları, gerekse rapor eleştirilerine merkez kliği sözcülerinin verdikleri cevaplarda ideolojik mücadele yerine küfür yönteminin seçildiği, tek konu olarak «MDD»ciliğin tasfiyesi», hatta «EMEK» gibi düşünmeyen, onun görüşlerini paylaşmayan bütün partililerin tasfiyesinin tartışıldığı, parti içinde ideolojik mücadelenin kesinlikle reddedildiği, bazı delegeler tarafından yurt ve dünya sorunlarıyla parti üzerine getirilen eleştirilerin ve önerilerin bu «Anti-MDD» cadı kazanında ustalıkla hasıraltı edildiği dikkati çekmiştir. «EMEK»çi delegelerin konuşmalarına bir göz atmak, bu tasfiyeci zihniyetin nasıl bir kan davası halinde Büyük Kongre kürsüsünde dile getirildiğini gösterecektir.

ERSİN ÖZONUR (Kocaeli): «Kendilerine MDD'ci adını veren ve daha sonra çeşitli adlarla anılan hareket, partide düşünce ayrılığı yaratmıştır. MDD kisvesi altında aramızdan sivrilen, fakat bizden olmayan burjuva kuyrukçuları maalesef partimiz içinde bir süre etkili olmuşlardır. Bu tartışmalar partiyi yüceltmek için değil, çökertmek için yapılmıştır.»

AHMET HAMDİ DİNLER (Zonguldak): «Parti bir bütündür. Partide ideolojik mücadele yapılmaz. Partide ideolojik mücadele yapmak, emperyalizme hizmettir. Bundan sonra parti içinde ideolojik mücadele yapılmayacaktır. Küçük burjuva akımları tasfiye olunacaktır. Hiç kimseye müsamaha gösterilmeyecektir.»

SAYIT ÇILTAS: «MDD... marksist bir kılıfla kendisini TIP saflarına musallat durumuna getirmiştir. Bu kongrede bu halledilecektir. TIP Kurultayı mutlaka bütün sapmaları mahkum etmiş olarak sonuçlanmalıdır.»

SABRİ ERYILMAZ (Zonguldak): «Bundan sonra parti içinde ideolojik mücadeleye yer verilmeyecektir. Ideolojik mücadele sona erecek ve partinin sahip olduğu ideolojiden ve stratejiden ayrı ses çıkarılmayacaktır, MDD denilen parti düşmanlarının bu partide yeri yoktur. Bunlar bizim düşmanımızdır. Bizim düşmanımızın bizim içimizden atılmasını istemeyenler bizden değildir. Ya bizden yanasın, ya bize karşısın.»

NEJAT YAZICIOĞLU (Afyon): «Kongre bir küçük burjuva sapmasının tartışmasını yapan basit bir toplantı değildir. MDD kabaca görünüşüyle bir küçük burjuva stratejisidir. TIP'e bu kadar büyük saldırılar burjuvaziden dahi gelmemiştir. Ideolojik bakımdan onları mahkum etmek gündemdedir. Eylem olarak da mahkum etmek zorundayız.»

ERDAL ORHAN (Muğla): «İçimizde bir takım çapulcularla Anadolu kongrelerini basmak için bu adamları kullanmışlardır. MDD'ciler her tarafa dağılarak sosyalist devrimcilere karşı çıkmışlardır.»

ADIL ÖZKOL (Ankara): «Bu kongrenin altında, parti yıkıcıları, bir yanıyla pasifizme, öteki yanıyla anarsizme varan küçük burjuvazi kalacaktır. Saflar arasında çizgi çizeceğiz bugün. Bu çizgi, sosyalistlerle sosyalist olmayanlar arasında çizilmiş bir çizgi olacaktır. Partimizin MDD ideolojisiyle çelişkisi, partimiz için uzlaşması mümkün olmayan bir çelişkidir. MDD ideolojisini parti içinde mahkum etmek, yıkıcılık, bölücülük değildir. TIP sosyalist mücadele stratejisine aykırı düşen bu ideolojiyi mahkum etmektedir. Partiyeye karşı hiçbir fiili eyleme geçmese dahi, küçük burjuva ideolojisini temsil ettikleri için, sosyalist devrim mücadelesini engellemektedirler. Bu, partiye karşı sistemli bir ihanet haline gelmiştir. Objektif olarak bu sonuca varmışlar, sübjektif olarak niyetleri ne olursa olsun...»

HÜSEYİN ERGÜN (Ankara): «Partimizin kongresinde bir cenaze namazı kılınmaktadır. Bu ölüm fermanı, partimizin içindeki hainlerin, partimizin yıkılmasını isteyenlerin, parti düşmanlarının ölüm fermanıdır, cenaze namazıdır. Sapmalara karşı mücadele bir sosyalist partinin güçlendirilmesinin temel unsurudur. Partimize karşı bütün hain unsurlar birleşmişlerdir. Bütün bu işçi

sınıfı düşmanlarının cenaze namazı kılınmaktadır. Başarı bizimdir.»

TASFİYEYE KARŞI ÇIKAN DELEGELER

«EMEK»çi delegelerin bilimsel seviyeden uzak, «tasfiye», «ölüm» «cenaze» naralarıyla dolu konuşmaları karşısında, MDD'ciliği tasvip etsin yada etmesin, birçok delegenin tepki göstermiş, bu parti bölücüsü ve yıkıcısı tutumu eleştirmek zorunluluğunu duymuştur.

MEHMET TUNCER (Malatya): «Ben sıvacıyım. Parti içinde ideolojik mücadeleye son verilecek, deniyor; hepimiz alkışlıyoruz. Parti yönetim kurullarının pasif bir tutumla hiçbir şey yapmadan, sadece "içteki çelişmeleri eriteceğiz" diye rapora yazarak bizi savuşturmalarına göz yummayalım. Bizi yönetenler, MDD tezini benimseyenlerle partiye saldıranları bir tutmaktadırlar. Gençlerde partimize saldırmışlardır. Biz bunu proleter devrimciler olarak kınıyoruz. Demokratik devrimin karşısına çıkan arkadaşlar toptan, metafizik şekilde eleştirmektedirler.»

MURAT CAMUŞU (Kastamonu): «Proleter sosyalistlerin tasfiye edilmek istenmesi, yanlış eğilimin sonucudur. Parti kim senin malı değildir. İşçi sınıfının malıdır. Sosyalizm de kimsenin tekelinde değildir. Kastamonu köylü hareketlerinde benimle omuz omuza çalışan, MDD'ci olmayan, fakat bugün parti yönetimiyle çatışan arkadaşlara davetiye verilmedi. Gerekçesi neymiş? Bizim gibi düşünmeyen kişiye biz davetiye vermeyiz. Nedir bu? Yıllardan beri bu partinin çalışmalarında o arkadaşlar kelleyi koltuğa almışlardır.»

HÜSEYİN ÖZŞAHİN (Malatya): «İşçiyim. Kongreye büyük umutlarla geldim. Ama gördüğüm tartışmalar beni hayal kırıklığına uğrattı. Sosyalist Kurultay'da alkış önemli değildir. Karanlıkta korkusundan ışık çalanlar gibi, burada hedef olarak MDD'cileri alıyoruz. MDD'ciler küçük burjuva kuyrukçusudur demekle olmaz. Devrimciliğin ölçüsü eylemdir. Bu arkadaşlar eylemde kursun yiyorlar. Revizyonistlerin yayınlamağa korktukları en dev-

rimci eserleri MDD'ciler korkmadan yayınlansın... Bu gidişle gelecek kongrede partinin cenaze namazı kılınır. Ak koyun kara koyun geçitte belli olacaktır.»

ALİ YAŞAR (Hatay): «MDD tezini savunan arkadaşların görüşlerine iştirak etmiyorum. Ancak, bu, söylediklerinde doğrudur yoktur anlamını taşımaz. Bunların içinde kasıtlılar olmakla beraber kitlenin hepsinin kasıtlı olduğunu söylemek hatadır. Meydanlarda ölen beş on genç bunlardandır. 'Hain' diyemeyiz. Bunlar Türkiye'nin dört bir yanında hareketin içinde yer aldıkları zaman bunları emperyalizmin oyunu olarak kabul edemeyiz. Partiyi derleyip toparlamak lazımdır. Bu partinin yeni tasfiyelere, bölünmelere tahammülü yoktur. Ben MDD tezini savunan arkadaşlar da olsa, bunların partiye kazandırılmasından yanayım. Görüşlerini geniş ölçüde paylaşmadığım halde... Bu genç arkadaşlarımızın hepsine hain demenin ve küfretmenin hatalı olduğu kanaatini taşıyorum.»

(Bu konuşmanın önemli yanı, TİP İstanbul II Kongresi'nde başkan adayı gösterilen ve «EMEK»çiler tarafından da desteklenen Ali Yaşar'ın MDD'cilerin ağır hücumlarına uğramış ve onlar tarafından seçtirilmemiş bulunmasına rağmen büyük kongrede MDD'cilerin ve «EMEK»in görüşlerini paylaşmayanların «EMEK» kligi tarafından tasfiyesine karşı çıkmış olmasıdır. Ali Yaşar'ın konuşması, kişi olarak bazı teröristlerin saldırılarına uğramış olmalarını kan davası haline getirerek tüm MDD'cilerin tasfiyesi için parti kitlesini kışkırtan «EMEK» kliginin ard he-saplarını açığa çıkarmıştır.)

SALİH ŞAHİ (Urfa): «Kongre devamlı olarak bir konuşma üzerinde durmuştur. Milli Demokratik Devrim... Sanki tek sorun bu imiş gibi... Bizim karşınızda MDD'den başka yıkıcı örgütler de var. Neden kemalizmle ilgili bir görüş üzerinde durmuyorsunuz? MDD... MDD... MDD... MDD... Biz MDD'ye karşıyız. Fakat sosyalist bir partide fikir ortamının yok edilmesine de karşıyız. MDD stratejisini kabul etmiş samimi partililerin fikirlerini söyleme hürriyetinin kısıtlanmasına karşıyız.»

DURDU ZİBA (Maraş): «Parti için hatalarımızı görelim, eleştirelim. Yönetici kadrolar tenkide tahammül etsinler. Madem ki bu davayı yürütmek istiyorlar, bunu öğrensinler.»

SELAHATTİN GÖKHAN (Çanakkale): «MDD hareketi kendi içimizde diyalektik olarak ortaya çıkmıştır. Ben Çanakkale'de iken MDD'ci arkadaşlar geldi, konuştuk. Bunların içinde çok samimi, dürüst, davasına inanmış insanlar var. Bunların hepsini suçlayamayız. Buradaki ithamlardan uzak tutulmasını rica ederim.»

ALİ YILDIRIM (Çorum): «MDD'ciler üzerinde duruluyor. Bizim MDD'cilere varıncaya kadar çok meselemiz var. Onları bırakıp bugün partinin yapacağı şeyleri ele alalım. Ben Çorum'a gelen arkadaşlara, gerek MDD'ci olsun, gerek sosyalist devrimci olsun, TIP adına kucak açıyorum.»

MUSTAFA ÇANKAYA (Maras): «MDD'cilere küfrediliyor. Sadece MDD'ciler mi hata yapmıştır. Siz de hatalarınızı söyleyin. Biz işçinin, köylünün partisiyiz dedik. Şu salona bakıyorum, defile salonu halinde... Yönetim kurulundan kimse köylere gitmemiştir.»

BORAN TASFİYEDE DİRENYİYOR

Ama "Emek" Kliği'nin başsözcülüğünü yapan Behice Boran, bu eleştirileri hiçe sayarak "tasfiye" konusundaki inatçılığını ortaya koymuştur.

«Bazı arkadaşlarımız, parti içinde ideolojik mücadele olmaz, dediler. Şu anlamda kendileriyle beraberim. Önümüzde somut mesele var. Bir sosyalist devrim stratejisi, bir MDD stratejisi. Bu iki öneri aynı zamanda bir parti içinde yaşayıp, bunun sonuçları ile lebet sürdürülemez. Bu anlamda ideolojik mücadele olmaz. Çünkü bunlar birbiriyle uzlaşmaz iki ayrı yoldur. Bazı iyi niyetli parti üyeleri, parti sempatisini arkadaşlar, 'asgari ortak noktalar bulsanız' diyorlar. Asgari ortak nokta için esas temel stratejinin aynı olması lazım. Diyelim ki hepimizin kalkıp buradan İstanbul'a gitmemiz gerekiyor. Bundan müttefik olduktan sonra, elimizdeki paraya göre İstanbul'a ne kadar zamanda ve ne ile ulaşmamız gerektiğini tartışabiliriz. Uçakla mı, trenle mi, Gazanfer Bilge ile mi gidelim, tartışılır. Ama bir kısmımız Kars'a gideceğim diyorsa, hangi ortak noktayı tartışabileceksiniz. Bu anlamda ideolojik mücadele olmaz.»

Tüm muhaliflerini "MDD'ci" damgası vurarak tasfiye etmek üzere "uçak-tren-Gazanfer Bilge" teorileriyle hepsini sosyalist harekete yüzseksen derece ters yerde göstermeğe çalışan Boran on yıl sonra da MDD'nin yurt dışı versiyonu UDD'nin şampiyonluğunu yapanlara rampa edecek ve bu kez de MDD-UDD'ye teslim olunmasına karşı çıkan partililerin tasfiyesi için aynı hüşimla saldırıya geçecektir.

Hele TIP'in 3. Olağan ve onu izleyen Olağanüstü Kongresinde M. A. Aybar'ın şimdi kendilerinininkine benzer biçimde çıkarttığı kararları hiçe saydıklarını, hatta ilçe ve il merkezlerini bastıklarını, ayrı parti kurma tehdidi savurduklarını unutan Behice Boran'ın kongrede MDD'cilere, «Fiili durum yaratıldığı zaman, onunla sonuna kadar mücadele verilir, Mücadele verildikten sonra, en yüksek organın kararıyla bu stratejilerden biri benimsenir. O benimsendikten sonra da bütün parti üyelerinin en yüksek organın kararına uyması, elbette görevi icabıdır. Biz strateji olarak MDD'nin mahkum edilmesi tartışıyoruz. Şimdiden mahkum edildiğini göstermiştir,» diye saldırması, çok sayıda muhalif konuşmacı «tasfiye»lere karşı çıktığı halde, dinleyici sıralarını işgal eden EMEK fedailerinin kuru gürlütüsüne bakarak «tasfiye»yi olup bitti gibi göstermesi, devrimci dürüstlikle bağdaşacak bir davranış değildir.

KÜRT SOSYALİSTLERİ "EMEK"ÇİLERİ UYARIYOR

Nitekim Boran «tasfiye»yi kongrece tasvip olunmuş gibi gösterdikten sonra doğulu delegeler 68 imzalı bir önerge ile «Genel Yönetim Kurulu'nda tartışma konusu olan sorunlar üzerinde arzu eden genel yönetim kurulu üyelerinin konuşma yapmasını» önermişlerdir.

Bu önerge üzerine Kürt sosyalistlerinin sözcüsü Kemal Burkay, «EMEK» klüğünün gerçek çehresini açığa çıkartan uzun bir konuşma yapmıştır.

«Biz, doğulu delege arkadaşlarımız, partinin bu kongreden güçlü çıkması ve geleceği bakımından gruplar olarak beliren bütün partili arkadaşlarımızla temaslar kurmayı düşündük. Hazırladığımız bazı teklifleri bugün yönetimde bulunan arkadaşlar genel başkana götürdü. Tekliflerimiz şunlardı: 1. *Demokratik bir kongre ve bununla ilişkili olarak tarafsız, demokratik, yönetimine güvenilir bir kongre divanı seçimi...* 2. *Partide demokratik tartışma ortamını kapatabilecek karar tasarılarının geçirilmemesi.* 3. *Yan örgütlerle, DISK'le ilişkiler.* 4. *Dengeli yönetim.*

«Gerek Emek Dergisi'nin son sayısında, gerekse Merkez Yürütme Kurulu'nun hazırladığı karar tasarısında, kanımızca, TIP'te demokratik tartışma ortamını kaldıracak bir anlam vardır. Bir kısım arkadaşlarımız parti içinde ideolojik mücadele olmaz, diye konuştular. Biz TIP'te demokratik tartışma ortamını kaldıracak tasarılar karşı çıkarız. Demokratik devrimci hareketin yanlışlığına samimiyetle inanıyorum. Ama bugün vehimle alacağımız, demokratik devrimci denen kişilerin yaptıkları parti yıkıcılığına, küçük burjuva anarşizmine ve terörizmine karşı alacağımız kararların yarın TIP'te tartışma ortamını kaldıracak düzeye varmamasına dikkatinizi çekerim.

«Hangi görüşlerin demokratik devrimci sayılabileceği veya sayılabileceğinin hakemi kim olacaktır? Bir görüşün doğruluğuna grup olarak karar veriliyor. Daha önceki kongrelerde de böylesine tartışmalar parti içinde yapılmıştı ve bugün 'Sosyalist devrim' görüşünü savunan arkadaşlarımız, o zaman Aybar'ın bir kısım görüşlerine karşı çıkarken, TIP'in sosyalist olmaktan çıkarıldığını ve bunun için kesinkes mücadele verilmesi gerektiğini söylediler. Kongrede bu görüş ve bu arkadaşlar yönetimi ele alamadı. Ondan sonra bu arkadaşların basında bunu sürdürdüklerini gördük. Dergi çıkardılar, bildiri yayınladılar. İstanbul'da ve İzmir'te parti merkezleri işgal edildi. Ve işgal edilirken, TIP'in sosyalist bir parti olduğu ve revizyonistlerin eline bırakılamayacağı söylendi. O zaman geriye dönelim. Partiyeye karşı saldırı derken, parti yıkıcılığı derken bunları göz önünde tutmak lazımdır. Bir sol veya sağ sapma ile mücadele edilirken, bir başka sapmaya gitmemek gerekir.

«Yönetimi elinde tutan, kendi dediğinin tek bilimsel görüş olduğunu düşünüyor. Buna karşı görüşler, parti yıkıcılığı olarak düşünülüyor. Bunun için partide açık tartışma ortamını sürdürmek gerekmektedir... Behice Boran, karar tasarısına karşı çıktığımızda, 'Şimdiye kadar demokratik devrimci görüşü savunanlar özeleştiriyi yaparsa, biz hata yapmışız, partinin doğru stratejisini kabul ediyoruz, derlerse o zaman mesele yok, kalırlar' dedi. O zaman, biz bunun makalede şamil olacağını da anladık.

«Elazığ'da Şaban Yıldız'ı, Behice Boran'ı karşılayan gençler, Teknik Okul'da okuyan demokratik devrimci gençlerdi. Bu arkadaşların kendilerini karşılamaları, aynı zamanda kendilerini korumaları demektir. Ben Elazığ'da ve o bölgede bu arkadaşlara karşı mücadele verdim. Önemli bir kısmı bizim görüşümüze yaklaşmıştır. Hele demokratik devrimcilerin çok sert klliklerinden pesinde gitmemişlerdir. Gençliğin yanlış görüşlerden kurtarılması gerekirken, bizi gençlikten uzak düşürecek bir sapmaya düşmemek lazımdır.

«Parti içinde bir takım gruplar olduğu gerçeği vardır. Bunun böyle olması gerekir. Bundan sonra partili arkadaşlarımızın, tek parti yumağı içinde kaynaşması gerekir. Ama şu dönemde bir takım gruplaşmalar var. O halde, bu gerçekten hareket ederek, varacağımız çizgiye varmak için tedbirler düşünmemiz gerekir. Parti içinde dengeli yönetimin bunu sağlamakta yararlı olacağını düşündük ve bunun için belli grubun değil, gruplar olarak bilinen, partiye bağlı ve hiçbir gruba bağlı olmayan arkadaşların görev alacağı genel yönetim kurulu teşkilini istedik. Bunun çalışabilir bir genel yönetim kurulu olması lazım ve bunun için karşılıklı konuşmak lazım dedik. Bütün bu tekliflerimiz, arkadaşlarımızca yeterince ciddiye alınmadı, daha önce olduğu gibi...

«Biz doğulu sosyalistler olarak, bütün sosyalist arkadaşlarımızla, TIP'teki bugünkü devrimci arkadaşlarımızla omuz omuza mücadele edeceğiz. Bu mücadele gerçekten sabırlı mücadeledir. Bir kısım kişilerin sandığı gibi, birkaç günde çözümlenmesi mümkün değildir. Omuz omuza mücadele için bütün arkadaşların kendisine düşen görevi, özeleştiriyi ve tartışmayı sürdürmesi gerektiğine inanıyoruz.»

G.Y.K. raporuna muhalif kalan P.D. Aydınlikçı Genel Yönetim Kurulu Üyesi Güney Dinç de, kendi grubu adına «EMEK» hizbinin iddialarına ve tasfiye tehditlerine şu cevabı vermiştir.

«Gençlik, topyekun, küçük burjuva kuyrukçuluğuyla suçlanmıştır. Oysa gençlik içinde henüz olgunlaşmamış görüşlerin yer aldığı ve zaman zaman bunların eylem planında da göze çarptığı gerçek olmakla beraber, dinamik bir unsur olan gençlik kitlesinin bu şekilde suçlanması doğru değildir... Ne var ki, gençliğin fiili durumlar yaratan diğer kesimine bu yolu açan da, gene, bugünkü parti merkez yürütme kurulu'nda çoğunluğu elinde tutanlar olmuştur. 1964'ten beri partide bölücü tutumu izleyen parti yöneticileridir.»

Kongrenin en önemli konuşmalarından birini yapan DISK Genel Başkanı Kemal Türkler de, konuşmasının sonunda «Partinin parçalanması değil, uzlaşması anlayışında olduğumuzu belirtmek isterim. Bu görevi de elimizden geldiği kadar yapmağa çalışacağız» diyerek, pek açık şekilde olmasa da, «EMEK» kliğine bir uyarda bulunmak zorunluluğunu duymuştur.

“EMEK”ÇİLER TASFİYE KARARI ALIYOR

Bütün bu uyarılara rağmen, tekrar söz alan Behice Boran «EMEK» hizbinin tasfiyecilikte kararlılığını üstüne basa basa tekrarlamıştır.

«MDD'ciler tasfiye edilecektir, dedim. Ancak kongre kararı MDD stratejisinin parti stratejisiyle bağdaşmayacağı konusunda olacak, parti üyeliğiyle bağdaşmayacağı şeklinde olacak. Ancak tek tek MDD'ciler hakkında ne karar verileceğini o üyelerin mensup olduğu illerin organları her ferdin durumunu ayrı ayrı inceleyerek tesbit edecek, lüzum görürse gerekli işlemi yapacaklardır. Bizim kanaatimiz budur. Yoksa tasfiye edilmemek yok.»

Bunun üzerine son bir konuşma yapan Kemal Burkay, «EMEK» kliğinin «tasfiyeci» tutumunu bir kez daha tesbit etmiştir: «Partide toparlayıcı olmaktan çok itici olmak davranışı içindedirler. Kendi kalıplarını kim tekrar

ederse onların sevgilisi oluyor. Onların beğeneceği insan olmak için onların söylediklerini tekrarlamak gerekir.»

MDD'cilerin tasfiyesi için merkez yürütme kurulunca hazırlanan karar tasarısının görüşülmesinde de, «E-MEK» kliğinin sözcüleri kendileri gibi düşünmeyenlere en ağır ifadelerle birer defa daha saldırmışlardır.

SAIT ÇILTAŞ: «Bu karar tasarısı, burjuva kuyrukçularının ölüm fermanıdır. MDD bir küçük burjuva kaynaklı gelişmenin sonunda ortaya çıkmış parti yıkıcılarının stratejisidir. Sosyalistler, fikir özgürlüğü adı altında buriuvazinin saflarımıza sızmasını demokrasi olarak kabul etmezler. Bu karar tasarısı partide birliği sağlamak için getirilmiştir.»

YALÇIN CERİT: «TIP yönetiminin sorumluluğunu yüklencek olanlar bu hastalığı karara bağlamak zorundadırlar. Kişisel niyetlerimize, merhamet duygularımıza kapılmamak zorundayız.»

HÜSEYİN ERGÜN: «Kongrede mezarını kazacağımız, sosyalist mücadele bakımından mezara gömeceğimiz bir görüştür MDD...»

Ali Yaşar ve Oral Çalışlar'ın «tasfiye» kararnamesine karşı çıkan konuşmalarından sonra doğulu delegeler, son bir teşebbüsle, tasfiyeyi öngören maddede şu yolda değişiklik yapılmasını önermişlerdir: «Türkiye için MDD stratejisinin parti içi demokrasi ilkelerine aykırı olarak önerilmesinin ve parti dışında partiye karşı bir propaganda aracı olarak kullanılmasının parti üyeliği ile bağdaşmadığı...»

Ancak kongre yapılan açık oylamada, doğuluların 68, sendikacıların 3, P.D. Aydınlik'çuların 5 muhtalif oyuna karşılık «EMEK»çilerin oy çokluğuyla «Eylem alanında da MDD hareketinin, hangi ad altında yürütülürse yürütülsün ve kendi içinde kaç gruba bölünürse bölünsün, TIP'i yıkmak, dağıtmak etkisiz hale getirmek maksadını artık hiçbir şüpheye yer bırakmayacak şekilde güttüğü konusunda kesin yargıya vararak Türkiye için MDD stratejisini sa-

vunmanın TIP üyeliği ile asla bağdaşmadığını beyan eder» şeklindeki «tasfiye» kararı kabul edilmiştir. 341 delegenin sadece dörtte birinin oylarıyla alınan böylesine önemli bir kararın kongre yönetimini ve «EMEK» yönetici kliğini nasıl tarihi bir sorumluluk altına soktuğu tartışma götürmeyecek kadar açıktır.

PARTİ STRATEJİSİ, "EMEK" STRATEJİSİ Mİ?

«EMEK» Kliği bu kararı alırken, aynı zamanda «EMEK» stratejisini parti stratejisi olarak kabul eden bir karar tasarısını da kongreye kabul ettirmiştir. Hem de, partinin tüzüğünde hâlâ bir kitle partisi yapısı ve bu yapıya uygun çok çeşitli sınıf ve tabakaları içeren bir siyasi iktidar kurma amacı mevcut iken ve programında önümüzdeki aşama «sosyalist devrim» değil, «kapitalist olmayan yol»un uygulanması aşaması olarak gösterilirken...

Esasen, üç gün süren kongre boyunca yapılan tartışmalarda, bir partinin stratejisini saptayabilecek nitelikte hiçbir konuşma yapılmamış, sadece MDD'ye saldırmak için bazı konuşmacılar bir kelime fetişizmi içinde sık sık «sosyalist devrim» sloganlarını tekrarlamışlardır.

EMEK yönetici kliği, gerek MDD stratejisini eleştirirken, gerekse çok soyut olarak sosyalist devrim sloganını tekrarlarken kurulacak iktidarın yapısı, bu iktidara gidilecek yol, bu yolda saptanacak ana taktikler, ittifakların ve cephenin kimlerle kurulacağı, kurulacak iktidarın görevleri konusundaki görüşlerini kesin olarak, açıklıkla ortaya koymamıştır. Kongre özel olarak bir «örgütlenme kongresi» olması gerekirken, örgütlenme meselesi hiç tartışılmamış, partinin yapısı çeşitli çekişmeli sözlerle geçiştirilmiş, bazı delegeler tarafından ortaya atılan profesyonelleşme ve parti yayın organı gibi konular da es geçilmiştir.

Kocaeli Delegesi Ersin Özönur, «Parti tüzük programında 'sosyalist devrim aşaması' söz konusudur» diyerek «EMEK» sözcülerinin parti tüzük ve programından ne kadar habersiz olduğunu ortaya koyarken, Behice Boran da, «Bu konuda ne söylenecekse söylenmiştir. Bıktırarak, usandıracak kadar çok tekrarlanmış, söylenmiştir. Yeni bir şey ortaya çıkacak değildir,» diyerek «EMEK» stratejisinin tartışmasız kabulü için kongreye adeta talimat vermiştir.

Parti içi tartışma ortamının boğulmaması için mücadele eden kongre içi muhalefetin, bu kadar önemli bir karar tasarısına tartışmasız olumlu oy kullanması, üzerinde önemle durulması gereken bir noktadır. Merkez Yürütme Kurulu'nca Kongre'ye sunulan strateji önerisinin devrimci teoriye uygun olup olmadığı, Türkiye'nin somut gerçeklerinin somut tahlilinden hareket edilip edilmediği konusunda hiçbir açıklama yapılmadan, hiçbir bilimsel gerekçe gösterilmeden kelime fetişizmi içinde kaleme alınmış beş on satırlık bir «strateji»nin tartışmasız kabulü, herhalde tartışma gereğini duymadan oy verenleri sonradan geniş çapta rahatsız etmiş olmalıdır.

Tüm TIP delegelerinin üçte birinin oylarıyla kabul edilen karar tasarısına göre:

«TIP 4. Büyük Kongresi, ... toplumsal yapının temel çelişkisi olan emek-sermaye çelişkinin aynı zamanda emperyalist güçlerle anti-emperyalist güçler arası çelişki ile çakıştığını, emperyalizme karşı bağımsızlık için mücadele ile sosyalizm için mücadelenin tek bir bütün olan devrimci hareketin iki görüntüsünü teşkil ettiğini; anti-emperyalist mücadelenin esasen kendisinde demokratik bir öz taşıdığını ve sosyalizm için mücadelenin zorunlu ve doğal olarak demokratik mücadeleyi de içerdiğini, bu nedenle, emperyalizme ve faşizme karşı, sosyalizm için mücadelenin bir bütün teşkil ettiğini tesbit ile, Türkiye'nin önündeki devrim aşamasının sosyalist devrim olduğunu [...] bir kere daha teyid eder.»

İşçi sınıfı bakımından, emperyalizme ve faşizme karşı mücadele, hiç şüphesiz, «kesintisiz devrim» süreci için-

de müttefikleriyle birlikte başarılması, zafere ulaştırılması gereken mücadelelerdir ve devrimin kesintisizliği içinde dikkate alınırsa hiç şüphesiz işçi sınıfı açısından emperyalizme ve faşizme karşı mücadele ile sosyalizm için mücadele *diyalektik* bir bütünlük gösterir. Esasen o gün sağ sapmada direnen bazı sağlıklı unsurlar hariç, anti-emperyalist ve demokratik mücadelede önderliğin işçi sınıfına ait bulunduğunu ve amacın sosyalizme varmak olduğunu hiçbir sosyalist reddetmemekteydi. Ancak kesintisiz devrim yolunda işçi sınıfının başta temel müttefiki yoksul köylüler olmak üzere çıkarları emperyalizmle çelişen bütün sınıf ve tabakaları bir «Devrimci Halk Cephesi» içinde toplanması ve bu cephenin giderek *Devrimci İşçi-Köylü İktidarı*'nı kurması «sosyalist devrim» değildir. Burada söz konusu olan emperyalizm, işbirlikçi kapitalistler ve onlara bağlı unsurlar ile halklarımız arasındaki baş çelişmenin çözülmesidir. Bu baş çelişmenin çözülmesinde, sırası geldiğinde işçi sınıfının ideolojik, politik, örgütsel ve donanmış gücünün öncülüğünde «halk savaşı» da verilecektir.

İşçi sınıfı, başta temel müttefiki yoksul köylü olmak üzere çıkarları emperyalizmle çelişen bütün sınıf ve tabakaları da yedeğine alarak *Devrimci İşçi-Köylü İktidarı*'nı oluşturduktan, sonra «kesintisiz devrim» süreci içinde hiç duraklamadan kendi mutlak iktidarını, yani «sosyalist iktidar»ı kuracak ve sosyalist dönüşümleri gerçekleştirecektir. Ne var ki «EMEK» kliği, strateji tayininde esas olan çelişmeler meselesini Hüseyin Ergün'ün konuşmasında kullandığı «*Esas çelişme, temel çelişme ne olursa olsun, o ülkenin önündeki, devrimci aşama sosyalist devrim aşamasıdır.*» cümlesiyle hiçe sayarak devrimci teoriyi çiğnemekte sakınca görmemiştir.

Marksist-leninist teorinin ilkelerine göz göre göre sırt dönerek ve devrimin kesintisizliğini hiçe sayarak, sırf keleme fetişizmi içinde bağımsızlık, halk demokrasisi ve sos-

yalizm için verilecek mücadeleyi bir «olupbitti» şeklinde «sosyalist devrim» diye değerlendiren «EMEK» kliği, kendi karar tasarısında tam bir muğlaklık içindedir. Zira III. maddede tam bir geri dönüş yapılarak «*TIP 4. Büyük Kongresi, [...] TIP'in küçük köylülerin ve köylü, kentli diğer emekçi sınıfların hayati ihtiyaçlarına ve özlemlerine işçi sınıfı görüşü açısından, yani bilimsel sosyalizm açısından, doğru ve geçerli çözümler önererek, bu sınıfların da ittifakını ve desteğini kazandığını; [...] Ekonomisi büyük ölçüde tarıma dayanan ve nüfusunun çoğunluğu tarım kesiminde bulunan Türkiye'de köylü emekçilerin sorunlarına ve bu kitleleri sosyalist harekete kazanmaya özel bir önem verilmesinin önümüzdeki aşamada başarılması başta gelen görevler olduğunu belirtir*» denilmektedir.

“EMEK” SÖZCÜLERİ UVRİYERİZME SÜRÜKLENİYOR

EMEK sözcülerinin «sol» sapması, uygulamada işçi sınıfının ittifaklarının tamamen inkarına kadar vardırılabilmektedir. Nitekim, parti genel sekreteri (sonra da merkez yürütme kurulu üyesidir) Hüsamettin Güven'in sahibi bulunduğu ve kongrede özel baskı yapılarak dağıtılan *Sömürücüye Yumruk* Dergisinde köylünün ittifakı açık seçik reddedilmiştir. «Parti ve Teşkilatlanma» başlığı altındaki öneride aynen şöyle denilmektedir:

«*Bu devrede (içinde bulunduğumuz dönemde), KÖYLÜLÜK hem bir dereceye kadar doyurulduğu (taban fiyatlarının artması, zamlarla direkt ilişkide olmaması), hem de örgütlenme yeteneğinin zayıf olmasından dolayı, bu yöndeki çalışmalarımız kısır kalmaya mahkumdur. Bize vakit kaybettirir ve asıl görevimizden uzaklaştırır. Bu saha, şimdilik, üzerinde en çok parlamenter çekişmelerin yapılacağı sahadır: A.P. içinde bulunduğu siyasi (ve ekonomik) buhranı atlatabilmek. C.H.P. oy potansiyelini arttırabilmek için köylülük üzerine bütün ağırlıklarını vereceklerdir. Milli De-*

mokratik Devrimciler ise, stratejileri gereği köylü eylemlerine gitmek zorundadırlar. Bizim yapacağımız iş ise (TİP olarak): bugünkü inkânların kullanılması ve zorlamasıyla işçi sınıfı içinde teşkilatlanma çalışmasını hızlandırmak ve teşkilatlanmaktır.»

Kongrede Zonguldak delegesi Ahmet Hamdi Dinler tarafından da bu görüş savunulmuş, hatta köylülüğün ekonomik mücadelesini destekleyen sosyalistler açıkça itham olunmuştur: «Zeytin üreticilerinin fiyat mücadelesini destekleyenler, Ayvalık'ın en zengin adamlarının daha fazla kazanmasına sebebiyet vermişlerdir. Köylülük her şeyden evvel küçük burjuvadır. Onun için de burjuvadan yanadır İşçi Partisi'ne oy vermemektedir. Köylü yakın ve somut olan menfaatini ister ve bu menfaati sağlayacak bir teşkilat ister.»

«EMEK»in bu «sol» sapsması parti tüzüğü bir «kitle partisi tüzüğü» niteliğinde bırakıldığı halde TİP'i bir «işçi sınıfı partisi» niteliğinde sayarak uvriyerist bir örgütlenme planına gitmekle de kendisini göstermiştir. Bunun direktifi ilk olarak EMEK'in kongre öncesi sayısında verilmiştir.

«İşçi sınıfının siyasi örgütü olma niteliğini pekiştirmek ve geliştirmek, başlıca bir görev olarak karşımızdadır. Bu görevin yerine getirilmesi için çeşitli tedbirler alınabilir. Bunlardan biri, parti örgütlenme ve diğer çalışmalarında, işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelere ağırlık vermektir. [...] Örgütlenme konusunda, parti üyelerinin toplumsal bileşimi içinde, işçi kökenli üyelerin nisbi ağırlığını artırmak ve bunun için de özellikle sanayi bölgelerinde derinliğine örgütlenme çabalarına büyük önem vermek gerekir.»

«EMEK» klüğünün organlarından Sömürücüye Yumruk da, kongre öncesi özel sayısında uvriyerist tutumu da ha da belirgin hale getirmektedir.

«Türkiye sosyalist hareketinin en zor devresini biz açacağız. İşçi sınıfını partiye kazanmak, daha doğrusu işçi sınıfı içinde örgütlenmek. Mücadele ondan sonra başlayacak. [...] İşçi sınıfının karakterine uygun sert sloganlar atılacaktır. İşçi sınıfının, partimize olan güveni artırılacaktır. Gücümüzün ağırlığı 'işçi sınıfı'

eylemlerine yöneltilecektir. Bu bakımdan işçi sınıfı ideolojisine karşı olan ve gerici nitelik taşıyan 'küçük üreticilerin direnişlerine' katılmamız söz konusu olamaz. Bu eylemler, 'oy' endişesi taşıyan kitle partilerinin eylemleri olabilir. Bu nitelikleri taşıyan bir parti olarak, işçi sınıfının yoğun olduğu bölgelerde teşkilatlanmaya önem vermeliyiz.»

HATALI BİR "İŞÇİ SINIFI PARTİSİ" ANLAYIŞI

Hiç şüphesiz bir işçi sınıfı partisinin başlıca görevi, işçi sınıfını örgütlemek, ona siyasal bilinç kazandırmak ve onun öncü müfrezesi haline gelmektir. Ancak «işçi sınıfı partisi» sadece işçi kökenli kimselerden değil, sınıfsal kökeni ne olursa olsun, «işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş» devrimcilerden oluşur ve hele Türkiye gibi nüfusunun büyük çoğunluğu köylü olan bir ülkede köylülükten gelen «işçi sınıfı ideolojisini benimsemiş» devrimciler hiç şüphesiz büyük önem taşırlar. Ne var ki, «EMEK» klüğü, sınıflararası ittifakı bünyesinde gerçekleştirerek bir kitle partisi kimliği kazanmış bulunan TİP'i ille de «işçi sınıfı partisi» gibi görmek yanlısını uvriyerizme götürmekte ısrarlıdır ve bazı delegeler de bu konuda hataya düşmüşlerdir:

AHMET HAMDİ DİNLER (Zonguldak): «TİP işçi sınıfı içinde teşkilatlanmadığı takdirde köylülüğe girmesi yanlıştır. Ancak tarım işçilerini göz önüne almak zorundayız. 377 bin tarım işçisine toprak reformu sloganı atmak yanlıştır. Kapitalist üretim yapan bir çiftlikte toprak reformu sloganı atılamaz.»

SABRİ ERYILMAZ (Zonguldak): «Partimizi işçi sınıfı partisi yapabilmek için işçi sınıfının yoğun olduğu bölgede teşkilatlanmamız, kadrolarımızı bu yolda eğitmemiz lazımdır.»

SALİH ŞAHI (Urfa): «İşçi sınıfının ideolojisini benimsemiş aydın da işçi sınıfının temsilcisi sayılır görüşünü reddediyorum. Bir işçi 'kendini devrimimi kendim yaparım' demişti, bu doğrudur. Aydın her zaman dejenerasyona uğrayabilir.»

Bu uvriyerist tutum, «proletaryanın» niteliği ve kap-

samı konusunda yanlışlar doğurabilecek hatalı görüşleri de davet etmiştir:

MURAT CAMUSÇU (Kastamonu): «TIP hakiki emekçilerin partisidir. Bugün işçi sınıfından gayri tam proleter köylüler doğu da vardır.»

ADIL ÖZKOL (Ankara): «TIP'in bir işçi sınıfı partisi anlamını geniş ölçüde almak gerekir. O zaman bunun içine bir yandan şehir nakliyat, sanayi işçileri girerler, öte yandan yoksul köylüler proletaryaya dahil olarak bu anlamda ele alınırlar. Elinde toprağı olmayan veya elindeki toprak yetmediğı için emeğini satmak zorunda olanlar bu kategoriye girer.»

Lenin'in «Onun için, işçilere siyasi bilgi iletmek için ne yapmalıdır sorusuna cevap, pratik çalışanların ve özellikle Ekonomizm eğilim gösterenlerin çoğunlukla yeterli buldukları 'işçi arasına gidilmelidir' cevabı olamaz. İşçilere siyasi bilgiyi iletebilmek için, Sosyal-Demokratlar toplumun bütün sınıfları arasına gitmek zorundadırlar; onlar mücadele birliklerini bütün doğrultulara sevk etmek zorundadırlar,» sözlerine açıkça ihanet eden «EMEĞ» sözcüleri, devrimci mücadeleyi çok dar bir çerçeve içine sokarak teslimiyetçi politikalarını iyice açığa çıkarmışlardır.

Behice Boran da, «işçi sınıfı partisi» görünme gayretkeşliği içinde mekanik ayrımlara giderek parti faaliyetini belli bölgelerde yoğunlaştırmayı, örgütlenme konusunda uvriyerizmi tercih ettiğini açıklamıştır:

«Bilimsel sosyalizmde sözü edilen eşitsiz gelişme kanunu yalnız çeşitli toplumlar için doğru değildir. Toplumların kendi içindeki gelişmeler için de doğrudur, bunun sonucundadır ki, toplumlarda az gelişmiş - gelişmiş bölgeler farkları meydana gelir. Bu eşitsiz gelişme kanunu aynı zamanda örgütlerin gelişmesi için de geçerlidir. Binaenaleyh, partimizin gelişmesinde de kendisini göstermektedir ve gösterecektir. Parti, işçi sınıfının hem ideolojik, hem fiili öncülüğünü daha geniş makyasta geliştirmek çabasına girerken, bu çaba, bütün Türkiye sathında aynı hızla gelişmeyecektir. Bazı bölgeler pilot bölge gibi adeta öncülük eder durumda olacak, bazı bölgeler bu gelişmeyi arkadan izleyecektir. Şimdiden bu olmaktadır. Önümüzdeki aşamada çalışmaların ne olacağı hak-

kında bugün İstanbul, Kocaeli ve Zonguldak'tan işçi kardeşlerimizin yaptığı konuşmalar bize ışık tutacaktır.»

Boran'ın bu mekanik ayrımına ve uvriyerist tutumuna, Kemal Burkay haklı olarak karşı çıkmıştır:

«Gerçekten sosyalist hareket Türkiye'nin her tarafında aynı hızla gelişmez, işçi sınıfının yoğun olduğu sanayi bölgelerinde daha hızlı gelişmesi doğaldır. Ama bunu devrimci hareketin tümüyle karıştırmamak lazımdır. Bugün bir kısım bölgelerimiz işçi sınıfı bakımından zayıf olmalarına rağmen, devrimci potansiyel taşımaktadırlar. Örneğin Doğu bölgesinde yapılan mitingler, bunu somut olarak göstermiştir.»

DEVİRİMCİ İTTİFAKLARIN REDDİNE KARŞI ELEŞTİRİLER

Merkez kliğinin, Türkiye İşçi Partisi'ni ve devrimci mücadeleyi dar bir çerçeveye hapsedmeye ve pasifizme terk etmeye kalkışması, uvriyerist bir tutuma saplanması, daha önce de işaret ettiğimiz gibi, sosyalistlerin ikili görevinin «ittifaklar ve cephe» politikası kısmının da reddine sebep olmuş ve bu yoksul köylülerin devrimciliğinin reddine kadar vurdurulmuştur. «EMEĞ» yönetici kliğinin bu «sol» sapması karşısında bir çok delege ittifaklar meselesinin üzerinde durmuş ve merkez kliğini eleştirmiştir:

MİNNETTULLAH HAYDAROĞLU: «Teorik çalışmalar üzerine daha fazla eğilmek lazımdır. Cephe politikası ihmal edilmiştir. Doğru stratejiyi tayin ettikten sonra doğru eylemi de çizmek ve o yolda cesaretle yürümek lazımdır.»

MEHMET TUNCER (Malatya): «İşçi sınıfı, emekçi sınıfı ve tabakaları karşısına almamalıdır.»

MURAT CAMUSÇU (Kastamonu): «Biz partinin işçi sınıfının öz örgütü olmasını reddetmiyoruz. Arkadaşlar köylülük meselesini reddettiler. Köylü hareketleri kınandı. 70 kuruşluk elna burada üçbuçuk liradır. Köylülük işçi sınıfı ile ittifak haline getirilmezse ne yapacağız?»

SELAHATTİN GÖKHAN (Çanakkale): «Küçük burjuva kuyrukçuluğunun sık sık lafı edildi. Küçük burjuvanın niteliği ve kimliği açıkça ortaya konulmadı. Küçük burjuvazinin unsurları nelerdir? Bakkalın, manavın, esnafın, daha çok ithalatçılarla, toptancılarla çelişkisi vardır. Bu çelişkileri göz önüne almak gerekir. Küçük burjuvazi, Türkiye günlük politik hayatında aktif rol oynamaktadır.»

KEMAL BURKAY (Tunceli): «Türkiye işçi sınıfı dışındaki devrimci güçleri küçümseme davranışına dikkati çekmek isterim. Türkiye sosyalist hareketinin büyük destekleri, işçi sınıfının yanı sıra, halklar sorununun yanı sıra, diğer yan örgütlerde olabilir. O halde meseleyi tekrar sapma haline getirmemek lazımdır. TİP dışındaki devrimci güçleri, yan örgütleri, demokratik istekleri nedeniyle devrimci potansiyel taşıyan halkları unutmamak gerekir. Öğretmenin sendikalarının, memur sendikalarının devrimci mücadelelerinden söz edildiğini duymadım. Türkiye şartlarında ihmal edilecek şey değildir. Büyük öğretmen boykotunda öğretmen örgütlerinin davranışını hatırlıyoruz. Öğretmenler sadece ücret artırma mücadelesi içinde de değildir. Bu düzenin değişmesi gerektiğini öneriyorlardı. Diğer küçük burjuva örgütleri diyebileceğimiz memur sendikaları üzerinde durmak gerekir. Bu örgütlerde mutlaka kendi militanlarımızı bulunduracak ve yönetim kurullarının başında yeralacak şekilde çalışmalıyız. Aynı anlayışı talebe cemiyetleri gibi küçük burjuva örgütleri ile devrimci ve ilerici nitelikte örgütlerde de bulmak mümkündür. Köylü kitlelerinin hareketlerinde görmek mümkündür. Bir kere biz 'sadece ilgileniriz' anlayışına vardık mı, kitle hareketlerini kontrol etmek imkanlarını yitiririz.»

GÜNEY DİNÇ (İzmir): «Köylülerin toprak hareketlerini frenleyici görüşlere sahiptir genel merkez. Devrimler elbette küçük üreticilerin hareketleriyle gerçekleşmez. Ama topraksız köylünün ağa topraklarına karşı hareketleri frenlenirse, TİP kitlelerle bağı nasıl kuracaktır, kitleler devrimci mücadeleye nasıl sokulacaktır? Toprak reformuna karşı çıkacak kadar saçmalanırsa ve buna karşı çıkanlara da MDD'ci diye küfredilirse, doğruyu kim gösterecektir?»

Sadece işçiler içinde örgütlenmeyi esas alarak, ekonomist ve uvriyerist bir tutumla ittifakları hiçe sayan «EMEKE» yönetici kliği, Türkiye işçi sınıfının siyasal bilinçlenmesinde çok önemli rolü bulunduğu 16 Haziran Direnişi'yle kanıtlanan Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu

karşısında dahi itici, hatta hiçe sayıcı bir tutum içindedir. «EMEKE» sözcüleri 16 Haziran Direnişi üzerine bol bol söz ederken, DISK'ten hemen hiç bahsetmemişlerdir. Bunun üzerinedir ki, Hatay Delegeşi Ali Yaşar sormak zorunda kalmıştır: «DISK ile olan münasebetlerimiz nedir? Bizim işçilerle dirsek temasımızı temin eden en önemli örgüt DISK'tir. Bunlarla herhangi bir temas temin edilmiş midir?» Behice Boran'ın DISK'le ilişki kurulduğunu, sendikalarla ilgilenileceğini söylemesi üzerine, Kemal Burkay önemli açıklamalarda bulunmuştur.

"İşçi sınıfının öz örgütü olmak iddiasındaki parti, sendikaların partimize sağlam güç olmasını sağlamak için ilgilenmekten öte mücadele vermek gerekir. DISK devrimci sendika olmasa bile, TİP'in sendikalarla ilişki kurmaya çalışması gerekir. Sendikalar işçi sınıfının iktisadi mücadele örgütleridir. Yöneticileri ne kadar tutucu olursa olsun, devrimci potansiyel taşırlar. İşçi sınıfı mücadelesinin politik bilince dönüşümü için partinin ilgilenmekten de öte bir mücadele vermesi gerekir. Biz merkez yürütme kurulunda ve genel yönetim kurulunda bu konuyu ortaya attık. TİP'in toparlanması ve geleceğe daha güçlü gidebilmesi için tedbirler alınması gerekir, dedik. Bu taleplerimiz daha sonra tekrarlandı. Fakat üzüler belirteyim ki, bu taleplerimiz yeteri kadar ciddiyetle karşılanmadı. Sendikacı arkadaşların işçi sınıfını temsil etmedikleri söylendi. Ve TİP'in doğrudan doğruya işçi sınıfı ile, işçi sınıfının militanları ile bağ kurmaları gerektiği söylendi. Ancak böylece bir sosyalist parti olacağı söylendi. Elbette sendikacılar demek, işçi sınıfı demek değildir. Sırf sendikacıları kazanmakla TİP işçi sınıfını kazanmış olmaz. Ama sendikalar en güçlü yan örgütler olacaktır.

DISK BAŞKANI, PARTİ YÖNETİMİNİ ELEŞTİRİYOR

Nitekim DISK Genel Başkanı Kemal Türkler de, kongrede yaptığı uzun konuşmada merkez kliginin DISK karşısındaki tutumunu eleştirmiştir:

"Olaylar işçi sınıfının şahlanması olarak görülünce, bir yandan TİP

bunu kendi çalışmalarıyla olmuş gibi göstermek istemiş, MDD'ciler bunları kendilerinin oluşturduğunu göstermek istemiştir. Ne kadar taraf ve fikir sahibi kişiler varsa, hepsi aynı aynı sahip çıkmak istemiş, fakat DISK açısından meseleyi teslimiyet noktasına getirmeyi kabul etmemişlerdir."

DISK'in çeşitli çelişkileri, işçi-işveren, işçi-sendika, işçi-sarı sendika, işçi-polis, polis-işveren, polis-iktidar, iş-işçiler, DISK-işveren, DISK-ordu ilişkilerini göz önünde tutmak ve bu ilişkilerden doğan çelişkileri bilimsel metotla incelemek suretiyle işçi sınıfının mücadelesini yönlendirdiğini belirten Türkler, kendi kontrolü dışındaki tüm devrimci hareketleri «anarşistlik»le suçlayan pasifist «EMEK» kliğinin çok iyi bellemesi gereken şu yürekli çıkışı yapar hakim sınıflar iktidarına meydan okumuştur:

«DISK dışarıdan emir almaktadır, satılmıştır, diyen sayın başbakan hazretlerine şu cevabı veriyoruz: Kapitalist düzenin gerektirdiği burjuva usullerle, onların iktidarını uyarma yoluna hiçbir zaman gitmeyeceğiz. Sayın Süleyman Demirel, onun iktidarı ve ondan sonra gelecek kapitalist düzenin burjuva iktidarları şunu iyi bilsinler ki, Türk işçi sınıfı ve onunla güçbirliği durumunda olacak olan emekçi sınıf ve tabakalar daima, saniyesi saniyesine, zamanında vurucu hareketlerini yapacaklar ve iktidara ulaşacaklardır. Yoksa burjuva usullerle iktidarları daha önceden uyarmak suretiyle, onların bu düzen uygulamasını daha uzun süre devam ettirebilme imkanlarını bizden beklemesinler.»

Merkez kliği «uvriyerizm»i köylülüğü dahi inkara kadar götürürken, Türkler, köylüleri örgütleme işini dahi DISK'in üzerine almıştır:

«DISK'in imkanı olmayan yerlerde işçi sınıfını bilinçlendirmeğe çalışırken ve eğitim uygularken, diğer yandan da imkanı olan yerlerde köylü kardeşlerimizin parti içinde bulunacağı örgütlü bir hale geçirilmesine gayret göstereceğiz.»

Ve DISK-Parti ilişkilerine de şu yorumu getirmiştir:

«DISK ile parti arasında, sendikacı ile parti arasında so-

ğukluk vardır. İlişkiler güçlendirilmelidir. Ben bir yandan kelle-yi koltuğa alarak, memlekette esas sosyalist mücadeleyi sürdüreceğim işçi sınıfı üzerinde çalışırken, işçi sınıfının bilinçlendirilmesinde çalışırken, bunun yanında emekçi sınıf ve tabakalarla elimizdeki imkanlarla bağ kurmağa çalışırken, bunlar sosyalist mücadele sayılmayacaksa, [...] belki ileride sendikacılar parti içinde baş belası olur zihniyetiyle parti il, ilçe kademelerine kadar sendikacılar aleyhine rivayet çıkarılırsa, bu soğukluk buz haline gelir ve partiye yarar getirmeyiz. [...] Kitabın da yazdığı gibi, işçi sınıfına, onun temsilcisi örgütlere ve kendi oylarıyla seçilmiş liderlerine, parti liderlerinin ve bünyesinin güveni olmalıdır. DISK'in başkanı, Maden-İş'in başkanı pazar, cumartesi yok, gecenin 11'ine, 12'sine kadar çalışmak mecburiyetindedir, bu yüzden parti görevi almıyorsa, suçlu olmamalı, horlama cihetine gidilmemelidir. O tarafta yaptığımız görev anlayışında en az parti başkanı kadar bir sorumluluk anlayışı içinde bulunuyoruz.»

Hemen belirtelim ki, Türkler, tali çelişmeleri «temel çelişme»ler gibi göstermek suretiyle terminolojik hatalar yaptığı gibi, işçi sınıfının bilinçlendirilmesi konusunda da hatalı, idealize edici tahliller getirmiştir.

«İşçiler bilinçsizmiş... Hepsi hikaye... İşçilerin hepsi beyne ve kafaya sahiptir. Kafası o kadar iyi çalışsan, iyi şeyler bulabilen bir makinedir ki, İsviçre saatinden daha iyi çalışır.»

Türkler'in, bazı terim ve tahlil hataları bulunmakla beraber, genel çizgisiyle yürekli ve merkez kliğinin işçi sınıfından kopukluğunu ortaya koyan konuşması karşısında Behice Boran yine büyük bir demagojiye saparak ve üstelik Türkler'in en hatalı tahlillerine hiçbir eleştiri getirmeyerek sendikacıların ve onların etkisindeki delegelerin oylarını avlamak taktiğine başvurmuştur:

«Kemal Türkler arkadaşın konuşmasını sevinçle dinledim. Aramızda hiçbir ihtilaf yok. Kendisinin anlattığı bilinçlendirme şekli, işte bizlerin dıştan bilinç verilir tezimizin en somut delilidir. Sendikacı arkadaşlardan parti çalışması olarak beklenen

şey, içlerinden bazıları üç ayda bir yönetim kuruluna gelebilecek kadar vakitleri vardır. Merkez Yürütme Kurulu'nun tavsiye listesinde rica edeceğiz. Ümit ederiz ki reddetmezler. Aynı şekilde doğulu arkadaşlarımızı da Merkez Kurulu tavsiye listesinde göstermek kararındayız. Umarız ki, onlar da reddetmezler.»

Boran'ın bu «avlama» konuşmasına rağmen Türkler MYK aday listesinde yeralmadığı gibi, Doğulu delegeler de Kemal Burkay'ın konuşmasında bu davete red cevabı vermişlerdir.

«Genel Yönetim Kurulu'nda görev almamızı isteyen düşüncelerine teşekkür ederiz. Şüphesiz biz de partinin bu kongreden sonra daha etkili, daha güçlü bir parti olmasını dileriz. Bu, genel yönetim kurulunda görev alıp almama ile değil, entriklerle, itici davranışlarla belli olacaktır.»

Gerçekten de Doğulu delegeler, «EMEK» yönetici kliğinin tasfiyeci tutumuna sonuna kadar direnmişler, merkez kliğini «partiye parçalama» sorumluluğuyla başbaşa bırakmışlardır.

“EMEK’Çİ”LERİN ULUSAL SORUNDAKİ KAYPAK TUTUMU

«EMEK» yönetici kliğinin «halklar meselesi»ndeki tavrı da samimiyetsiz olmuş, kongre öncesi çıkan dergilerine «Kürt sorunu» ve «doğu sorunu» üzerine iki yazı koyup Doğulu delegelerin bu «tasfiye» işleminde desteğini almayı, hatta onları da bu sorumluluğa dahil etmeyi planlarken, Büyük Kongre'ye «halklar meselesi» üzerine gericici bir karar tasarısı getirmişlerdir. Gerek devrimci delegelerin yaptıkları yönlendirici konuşmalar, gerek Doğulu gençlerin Kongre'de ağırlıklarını duyurmaları karşısında Merkez Kliği bu gericici karar tasarısını kongreden geçirmemiştir. Bu önemli konu üzerine Kongre'de getirilen devrimci görüşlerden bazıları şunlardır:

ORAL ÇALIŞLAR (İçel): «Doğu halkı demokratik talepleri sürmektedir. Doğu halkının ve Türkiye halklarının mücadelesinin çözümü ancak, Türkiye'deki halkların kardeşliği ve omuz omuza mücadelesi ile gerçekleşecektir. Revizyonist ve reformist taleplerle değil, omuz omuza proletaryanın önderliğinde halk savaşı yoluyla gerçekleşeceğine inanıyoruz. Doğulu kardeşlerimizle omuz omuzayız.»

MURAT CAMUŞU (Kastamonu): «Halklar meselesi, proleter sosyalist hareket için önemli bir sorundur. “Başka bir ulusu ezen bir ulus hür olamaz!” Sorun, “ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı” ilkesine uygun olarak proleter sosyalistler tarafından ele alınmalıdır.»

MAHMUT OKUTUCU: «Biz ağalığın, jandarma dipçığının çeşitli zulümlerine maruz kalan Kürt halkının çocukları olarak, bu zulümleri bir daha tarih sayfalarında görmemek üzere ya devrime doğru gideceğiz, yada yerimizde sayıp duracağız. Türk ve Kürt sosyalistleri elele verip kardeşçe, birbirimizin diline, kültürüne ve geleneğine saygılı olmak zorundayız. Ezen ve hâkim bir ulusun sosyalistleri, eğer ezilen ulusun sosyalistlerine kendi haklı davalarında yardımcı olmazlarsa ve onların en ufak demokratik haklarına karşı çıkarlarsa, sosyalizmin kurulmasına imkan bulamayacağı gibi, o sosyalistler de sosyalist değil, olsa olsa şovenist, faşist olabilirler. Ya bilimsel sosyalizmin emirlerine uygun olarak Kürt ve Türk sosyalistleri omuz omuza verip mücadele edecekler veya Kürt halkı, yani Kürt köylüsü, Kürt işçisi, Türk işçisi ve Türk köylüsü sittin sene ezilmeğe mahkum olacaktır. Biz Kürt halkı, Türkiye milli sınırları içinde yaşayan Kürt halkı, Türkiye'lidir ve Türkiye'li kalacaktır.»

Buna karşılık, «EMEK» kliği süzcüleri, kendilerinden olmayan delegelerin «halklar meselesi»ndeki konuşmalarını «bir ırkın sırtından spekülasyon yaparak Kürtleri faşizmin ağzına atmak»la suçlarken, örneğin Antalya Delegesi Süheyl Çağlar da, «TIP bir sınıf partisidir. Doğulu delegeler batı-doğu diye bölüyorlar...» diyerek Doğulu sosyalistleri suçlamağa kalkışmıştır. Doğulu delegelerin ve gençlerin şiddetli protestosu karşısında «EMEK» kliğinin bu sözcüsü, konuşmasını yarıda keserek kürsüyü terket-

mek ve daha sonra MDD'cileri kasdettiğini söyleyerek dolgulardan özür dilemek zorunda kalmıştır.

Behice Boran ise, «halklar meselesi»nin çözümünü yine anayasacı ve burjuva devlet anlayışı içinde koymuştur.

«TİP, kurulduğu günden beri Kürt halkının, bir mezhep azınlığı olan alevi vatandaşlarımızın ve diğer bütün demokratik hak ve özgürlükleri tanınmayan, baskı altında tutulan kitlelerin demokratik hak ve özgürlükleri için verdikleri mücadeleyi *anayasa çerçevesi ve devletin bütünlüğü çerçevesi içinde* desteklemiştir ve destekleyecektir.»

Doğulu delegelerin ve gençlerin sık sık «Doğuda özgürlük», «Haklara hürriyet faşizme nihayet», «Kahrolsun şovenizm» tezahüratı arasında yapılan görüşmeler sonunda Komisyon merkez kliğinin reformist tutumunu ve gerici karar tasarısını reddederek ve nihai metin üzerindeki görüşmeler sırasında da yine «EMEK» kliği sözcülerinden gelen «Kürt sosyalistleri, Türk sosyalistleri» terimlerinin kullanılmaması isteklerine de karşı çıkarak şu metni yazmış ve bu önemli karar genel kurulca da büyük çoğunlukla kabul edilmiştir:

«TİP 4. Büyük Kongresi,

«— Türkiye'nin doğusunda Kürt halkının yaşamakta olduğunu,

«— Kürt halkı üzerinde baştan beri, hakim sınıfların faşist iktidarlarının, zaman zaman kanlı zulüm hareketleri niteliğine bürünen baskı, terör ve asimilasyon politikasını uyguladıklarını,

«— Kürt halkının yaşadığı bölgenin, Türkiye'nin öteki bölgelerine oranla geri kalmış olmasının temel nedenlerinden birinin, kapitalizmin eşitsiz gelişme kanununa ek olarak, bu bölgede Kürt halkının yaşadığı gerçeğini göz önüne alan hakim sınıf iktidarlarının güttükleri ekonomik ve sosyal politikanın bir sonucu olduğunu;

«— Bu nedenle, 'Doğu Sorunu'nu bir bölgesel kalkınma sorunu olarak ele almanın, hakim sınıf iktidarlarının şoven-milliyetçi görüşlerinin ve tutumunun bir uzantısından başka birşey olmadığını,

«— Kürt halkının anayasal vatandaşlık haklarını kullanmak

ve diğer tüm demokratik özlem ve isteklerini gerçekleştirmek yolundaki mücadelenin, bütün anti-demokratik, faşist, baskıcı, şoven-milliyetçi akımların amansız düşmanı olan Partimiz tarafından desteklenmesinin olağan ve zorunlu bir devrimci görev olduğunu,

«— Kürt halkının gelişen demokratik özlem ve isteklerini ifade ve gerçekleştirme mücadelesi ile, işçi sınıfının ve onun öncül örgütü Partimizin öncülüğünde yürütülen sosyalist devrim mücadelesini tek devrimci dalga halinde bütünleştirmek için, Kürt ve Türk sosyalistlerinin Parti içinde omuz omuza çalışmalarının gerektiğini,

«— Kürt halkına karşı uygulanan ırkçı-milliyetçi şoven burjuva ideolojisinin, Partililer, sosyalistler ve bütün işçi ve diğer emekçi yığınlar arasında yerle bir edilmesini sağlamanın, Partinin ideolojik mücadelesinin ve gelişmesinin temel ve devamlı bir davası olduğunu,

«— Partinin, Kürt sorununa, işçi sınıfının sosyalist devrim mücadelesinin gerekleri açısından baktığını kabul ve ilan eder.»

PASİFİST "EMEK" KLİĞİ'NİN PARTİ İÇİ "ŞİDDET"İ

«EMEK» yönetici kliği, pasifizmini sadece «halklar meselesi»nde değil, işçi sınıfının, köylülüğün ve gençliğin devrimci mücadelesi karşısında aldığı tavırla da ortaya koymuştur.

16 Haziran Direnişi'nin yürütücüsü DISK'in Genel Başkanı Türkler, «İşçi sınıfı ve onunla güçbirliği durumunda olacak olan emekçi sınıf ve tabakalar, daima, saniyesi saniyesine, zamanında vurucu hareketlerini yapacaklar ve iktidara ulaşacaklardır. Yoksa burjuva usulleriyle iktidarlara daha önceden uyarmak suretiyle, onların bu düzen uygulamalarını daha uzun süre devam ettirebilme imkanlarını bizden beklemezinler» derken, halen TİP'in Genel Başkanı olan Behice Boran işçi sınıfı hareketindeki pasifist tutumunu şöyle belgeliyordu:

“Bir tehlike de, keskin devrimci lafazanlık maskesi altında işçi sınıfını maceralara ve sergüzeştlerle sürüklenme tehlikesidir. Bunun üzerine de sosyalist teoride kuvvetle parmak basılır. İşçi sınıfının sosyalizm için mücadelesi uzun nefes isteyen, yürek isteyen, sebatlı, ısrarlı, programlı ve soğukkanlı bir mücadele isteyen harekettir.”

“Seçimlerin ve parlamenter sistemin varolduğu bir ülkede, o ülkenin işçi sınıfı partisi ne seçimleri, ne de parlamenter faaliyetleri küçümseyemez. Seçimlere girmeyi, seçimlerde oy artırmayı, parlamentoda işçi sınıfı ve onun müttefiki emekçi sınıfları temsil edebilmeyi çok önemli, başta gelen görev sayarız. [...] Elbette işçi sınıfı partileri, her türlü mücadele şekillerini kullanmaya hazır olmalıdır. Ama mücadele şekilleri, ne bireylerin, ne yöneticilerin, ne de örgütlerin subjektif tercihlerine bağlı değildir. Devrimin objektif şartları oluşuyor mu, oluşmuyor mu, toplum hangi doğrultuda gelişmektedir. Ona bakılır.”

«EMEK» yönetici kligi emperyalizme ve yerli işbirlikçilerinc karşı mücadelede ne kadar pasif ise, parti içinde ve sosyalist saflarda kendisi gibi düşünmeyenlere karşı o derece tahammülsüz ve zorbadır. Bu konuda, kongre çalışmalarının odak noktası haline getirdikleri «genel merkez baskıncıları»ndan hiç de geride değildirlir.

Partiye yıllarca hizmet etmiş gençlerin meydana getirdiği Proleter Sosyalist MILITAN Grubu'nun Mensupları kongreye sokulmadığı gibi, kapıda bildiri dağıtmalarına dahi tahammül edilmemiş, devrimci gençler tartaklanmıştır.

İçel Delegesi Oral Çalışlar'ın «halklar meselesi karar tasarısı» üzerinde kendisine yapılan bir sataşmaya cevap vermesine başkanlık divanınca izin verildiği halde, daha sonra «EMEK» kliginin baskısıyla aynı divan tarafından konuşması kesilmek istenmiştir. Çalışlar, konuşmakta diretince, kongre salonunun dört bir yanına yerleştirilmiş «EMEK» kliginin adamları tek kişinin üzerine saldırarak dövmek istemişlerdir. Bu ucuz kahramanlığa Doğulu delegeler müdahale etmiş, bu yüzden «EMEK»

kliginin adamlarıyla, kongrenin demokratik şekilde yapılmasını savunan Doğulu delegeler ve gençler arasında kavga çıkmıştır. «EMEK»çiler, bu olayı da, büyük bir tahrifçilikle, burjuva gazetelerine «Doğulular MDD'cileri dövdü» şeklinde yansıtmışlardır.

BORAN YÖNETİMİ TIPİ FİLEN LİKİDE EDİYOR

Sınıf düşmanlarına karşı pasifizm benimsenirken, örgüt içinde her türlü keyfi uygulamalara, hatta kaba kuvvete başvuran EMEK Kligi, 341 delegeden sadece 195'inin katıldığı seçimlerde, Kürt delegelerin 56 muhalif oyuna karşılık 124 oyla Genel Yönetim Kurulu'na kendi listesini seçtirmiştir.

«MDD'ciliğin ölüm fermanını yazmak», «TIP'i işçi sınıfı partisi yapmak» gibi delegelerin bir kısmına cazip gelen sloganlarla kongreye hakim olan «EMEK» kligi, son anda genel yönetim kurulu ve merkez haysiyet divanı yedeklerinin de kendi adamlarından teşkil edilmesi imkanını sağlayan 14. madde değişikliği teklifinde ilk ciddi muhalefeti görmüştür. Muhaliflerin genel yönetim kuruluna yedek olarak dahi girmemesini ve söz hakkının tamamen boğulmasını amaçlayan bu maddeye «tüzük komisyonu» dahi karşı çıkmış ve merkez kligi bu değişikliği ancak 65'e karşı 79 oyla geçirtebilmiştir. Ancak bazı üyelerin kongrede nisap kalmadığını, bu bakımdan oylama yapılamayacağını ileri sürmeleri ve delegelerle dinleyicilerde şiddetli tepkiler görülmesi üzerine bir «fiili durum»dan paniğe kapılan merkez kligi taktiri müzakere önergesi verip bu tüzük değişikliğini geri almak suretiyle tükürdüğünü yalamak zorunda kalmıştır.

"Emek'çi" yeni genel yönetim kurulunun dahi, kendi içinde bir bütünlük sağlayamadığı, kongreden sonra yaptığı ilk toplantıda meydana çıkmıştır.

Örneğin Behice Boran, genel başkanlığa adaylık koyduğu halde, ilk turda gerekli nisabı sağlayamamış, ancak ikinci turda seçilebilmiştir. Nihat Sargın'ın genel sekreterlik için adaylığı ise büyük tepki yaratmış, bizzat Boran kendi "ağırlığı"nı koyduğu halde, onu merkez yürütme kuruluna dahi sokamamıştır.

Bununla beraber, Boran'ın 80'li yıllarda TIP'i yurt dışındaki likide etmek üzere Avrupa'da kuracağı sacayagında Nihat Sargın'la birlikte yer alacak olan bir başka kişi, Osman Sakalsız, merkez yürütme kuruluna girmeyi başarmış, kısa zamanda Behice Boran'ın "güvendiği" ikinci kişi haline gelmiştir.

"Emek Kliği'nin yönetimi ele geçirmesinden sonra, Türkiye İşçi Partisi, isim olarak varolmağa devam etmiş, ancak kitle hareketleri içinde yükselen devrimci mücadelede fiili bir varlık gösterememiştir. TIP'in esasen adamakıllı azalan üyeleri arasında "Parti'yi arındırma" adı altında yoğun bir tasfiye kampanyası başlatılmış, muhalefet gruplarının ellerinde bulunan parti ilçe binalarına zaman zaman gösterişli baskınlar düzenlenmiş, hatta yer yer bu tasfiye işlemlerinde polisten yardım dahi istenmiştir. Örneğin, 18-19 Aralık 1970 gecesi Merkez Kliği temsilcileri Eminönü İlçe Binası'na polis kuvvetlerinin de yardımıyla kapıları kırarak girmişler, tüm belgelere elkoymuşlardır.

TIP Merkez Kliği parti içinde kendi görüşlerini benimsemeyen tüm devrimcileri tasfiye operasyonunu sürdürürken, TIP Amasya İl Başkanı Şerafettin Atalay'ın öldürülmesi karşısında ciddi bir tepki göstermemiştir. Çünkü Atalay, TIP Merkez Kliği'nin tasfiyecii tutumunun karşısında olan bir parti yöneticisidir.

TIP'in 10. kuruluş yıldönümü dolayısıyla Tepebaşı Gazinosu'nda düzenlenen bir törende ise, yönetici klik, parti şehitlerini anmaya dahi gerek görmemiş, bunun üzerine Petrix Fabrikası'nda 46 gündür beri grevde bulunan bir işçi mikrofonu gelerek, "Bizim kurtuluşumuz için ölen işçileri, gençleri, parti yöne-

ticilerini anmak üzere sizleri saygı duruşuna davet ediyorum," diye müdahale etmek zorunda kalmıştır.

Zamanın Genelkurmay Başkanı Orgeneral Memduh Tağmaç'ın demokrasi güçlerini tehdit eden bir demeci karşısında "TIP Yönetim Kurulu" adına yayınlanan bir bildiri de, "silahlı kuvvetler işçi sınıfı-burjuvazi mücadelesi"nde tarafsız olmağa davet edilerek "sınıflarüstü kemalist ordu" anlayışına teslim olunmuştur.

12 Mart 1971 Darbesi karşısında Boran Kliği'nin gösterdiği tepki de ibret vericidir. "Sınıflarüstü Kemalist Ordu"nun darbecilerine TIP yöneticilerinin cevabı, bunalıma çözüm bulmak üzere "erken seçim" talep etmek olmuştur.

Ancak bu legalist, parlamentarist tutum da, 12 Mart yönetiminin tüm demokrasi güçlerini tasfiye operasyonundan TIP'i kurtaramamış ve emir kulu Anayasa Mahkemesi'nin kararıyla Türkiye İşçi Partisi kapatılmış, tüm yöneticileri tutuklanarak ağır hapis cezalarına çarptırılmıştır.

4. Kongre'de partinin gerçek bir "bilimsel sosyalist" parti haline dönüştürüldüğünü ileri süren TIP yöneticileri, marksist-leninist bir partinin her hal ve şartta mücadelesini sürdürmesi gerekirken, faşist baskı dönemine ilişkin hiçbir ön hazırlık yapmamışlar, partinin tüm mallarını askeri yönetime teslim ettikleri gibi, partinin tüm kadrolarını pasifize etmişlerdir.

"Emek Kliği'nin tasfiyecii tutumu nedeniyle esasen adamakıllı erimmiş olan kadrolar, merkezin kelimenin tam anlamıyla teslim bayrağını çekmesi üzerine iyice çözülmüşlerdir. Kimi kadrolar Türkiye içinde ve dışında kendi inisiyatifleriyle anti-faşist mücadele yürütmüşler, kimileri ise yeni görece "demokratikleşme" döneminde ortaya çıkan başka sosyalist örgütlere katılmışlardır.

Daha sıkı yönetim mahkemelerinde duruşmalar devam ederken "Emek Kliği'nin TIP yönetiminde bulunan kadrosu kendi içinde de bölünmeye uğramıştır. "Emek" teorisyenleri 1974 affından sonra TIP'in yeniden kurulması girişimine karşı çıkar-

ken, Boran, kendinde vehmettiği "tarihsel misyon"u yerine getirmek üzere Nihat Sargın'ı da yanına alarak, yeniden harekete geçmiş ve 2. TİP'i kurmuştur.

Ancak daha 4. Kongre sırasında "Emek Kliği"nin tasfiyeci tutumundan ötürü muhalefete geçen DİSK yöneticilerinin ve Kürt sosyalistlerinin büyük çoğunluğu bu girişime karşı çıkmışlardır. Bu yüzden, ikinci dönemde TİP daha baştan zayıf bir kadro ile kurulmuş, Boran'ın her başarısızlığa uğrayışında ideolojik ve politik planda yeni ödünler vermesi yüzünden 1979'dan itibaren tam likidasyon sürecine girmiştir.

TİP'in ikinci dönemi, diğer bir kitabın inceleme konusu olacaktır.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	3
1. TİP'İN KURULUŞ DÖNEMİ	17
- Aydınların TİP'e kabul edilmesi	20
- "Emekçi Partisi"nde kişisel hakimiyet	22
- Yoğlaştırılan "sosyalizm" kavramı	23
- TİP'in ilk "cephe" denemeleri	25
- İki "hürriyetçi sosyalist" yazar	27
- "Milli demokratik cephe" önerisi	28
- İlk "demokratik devrim" önerisi	30
- TİP'in "popülizm"e ilk açılışı	31
- Birinci Büyük Kongre'de çatışmalar	33
- Aybar-Boran Kliği'nin TİP'te ilk tasfiyeleri	34
- Yön "Demokratik Devrim"e sahip çıkıyor	38
- TİP yöneticileri koalisyon peşinde	39
- Seçim başarısızlığı ve "cephe"nin çöküşü	41
- Mihri Belli ve sivil-asker aydın zümre	44
- TİP'in parlamentarizmi ve Aybar'ın dönüşü	46
- TİP'in İkinci Büyük Kongresi	49
- Pasifizm, popülizm, parlamentarizm yolunda	51

- TİP'in 1961-1966 dönemi bilançosu	53
<i>Disiplin konusunda . . . . .</i>	53
<i>Parti içi eğitim ve ideolojik mücadele konusunda . . . . .</i>	54
<i>Örgütlenme konusunda . . . . .</i>	55
<i>Profesyonel devrimcilik ve mali kaynaklar . . . . .</i>	56
<i>Kitlelerle ilişkiler konusunda . . . . .</i>	57
<i>Programın eleştirisi . . . . .</i>	58
II. MUHALEFETLERİN KADROLAŞMASI	67
- Kapitalist olmayan yol mu, sosyalizm mi	69
- Aybar-Boran kliği'nin yeni tasfiyeleri	72
- Sosyal şövenlik ve Türk Solu'nun anlamı	75
- Ortanın Solu'na taviz ve icazetli sosyalistlik	77
- Anti-komünistlerle masa başında güçbirliği	79
- Parlamentoculuk ve stratejide tereddüt.	81
- TİP yöneticileri pasifizmin pençesinde.	83
- Demokratik devrimde önderliği kim yapacak?	85
- MDD muhalefetinin ilk dönemde hataları	87
- Hürriyetçi sosyalist Boran-Aren'in zoraki muhalefeti.	89
- Boran'ın kaypaklıkları, arka arkaya iki kongre.	92
- MDD'cilerin TİP konusundaki tutarsızlıkları	95
- MDD'ciler bu defa da "militarist" kesiliyor.	102
- MDD'nin Dev-Güç ile TİP arasında tereddütleri	106
- "Zoraki muhalefet" in tutarsızlıklar dizisi	110
- MDD'cilerin "o parti" efsanesi	112
- Ortanın Solu ihaneti ve "proleter devrimciler".	114
- MDD saflarında bölünme başlıyor.	116
- Devrimci mücadele "kemalist"lere teslim ediliyor.	118
- Milli demokratik devrim, milli demokratik hareket.	120
- Aydınlık'ın bölünmesinden sonra tutarsızlıklar	123
- Seçimden sonra Aybar parti yıkıcılığı yapıyor.	127
- "Emek" kliği partiyi ele geçirmeğe hazırlanıyor	131
- "Emek'çi" olmayanlara tasfiye tehditleri	134

III. BORAN YÖNETİMİNDE TİP'İN TASFİYESİ	137
- TİP Kongresi mi, "Emek" Kongresi mi?	139
- Kan davası haline getirilen tasfiyecilik	142
- Tasfiyeye karşı çıkan delegeler.	144
- Boran tasfiyede direniyor	146
- Kürt sosyalistleri "Emek" çileri uyarıyor.	147
- "Emek" çiler tasfiye kararı alıyor	150
- Parti stratejisi mi, "Emek" stratejisi mi?	152
- "Emek" sözcüleri uvriyerizme sürükleniyor.	155
- Hatalı bir "işçi sınıfı partisi" anlayışı.	157
- Devrimci ittifakların reddine karşı eleştiriler	159
- DİSK başkanı, parti yönetimini eleştiriyor	161
- "Emek" çilerin ulusal sorundaki kaypak tutumu	164
- Pasifist "Emek" kliği'nin parti içi "şiddet"i	167
- Boran yönetimi TİP'i fiilen likide ediyor	169

Türkiye işçi sınıfı siyasal hareketinin birliği sorunu, 12 Eylül darbesi öncesinde olduğu gibi, bu darbeyi izleyen ve tüm devrimci güçleri hedef alan faşist baskı koşullarında da gündemdedir. Ancak, bu döneme işçi sınıfı örgütlerinden hiçbiri kendi içerisinde birliği koruyarak giremediğinden, bu planda mesafe alınmasında büyük güçlükler söz konusudur. TKP, TİP ve TSİP adına 4 Şubat 1982'de ortak bir açıklama yapılarak bundan böyle üç parti arasındaki ilişkilerin düzenli yürütüleceği bildirilmiş ve mevcut görüş ayrılıklarının eylem birliği sürecinde giderileceği kanısı ileri sürülmüştür. Eylem birliği sürecinde geçmiş ayrılıkların ve eksikliklerin giderilmesi için öncelikle bunların neler olduğunun vurgulanması gerekirdi. Ancak bu partilerden hiçbiri sağlıklı ve ilkeli bir birliğin oluşması için gerekli özeleştiri yapmış ve gerçek bir komünist partisinin yaratılması için uyulmasını gerekli gördükleri normları açıklamış değildir. İno-Türk'ün bu kitapla başlattığı dizi, işçi sınıfı siyasal hareketinin geçmişinin değerlendirilmesine katkıda bulunmak amacıyla gütmektedir. TİP'in Birinci Onyılı adlı bu kitabı, TKP'nin ideolojik ve politik pozisyonları üzerine bir inceleme ile yine TİP'in 1975-1980 dönemi üzerine ikinci bir kitap izleyecektir.